

Kl. 13.00–15.50
18.00–20.32

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 24 mars justerades.

§ 2 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2025/26:FPM88 Förordningen om industriell acceleration och omställning
COM(2026) 100 till näringsutskottet

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2025/26:99 och 236 till finansutskottet

2025/26:100

Förslagspunkt 1 till finansutskottet

Förslagspunkt 2–4 till konstitutionsutskottet

2025/26:217 och 218 till justitieutskottet

2025/26:220 till försvarsutskottet

2025/26:230 till miljö- och jordbruksutskottet

Skrivelser

2025/26:98 till skatteutskottet

2025/26:101 och 241 till finansutskottet

2025/26:114 till utrikesutskottet

2025/26:219 till socialutskottet

Motioner

2025/26:4026, 4038 och 4055 till näringsutskottet

2025/26:4000 och 4014 till finansutskottet

2025/26:4010 och 4059 till civilutskottet

2025/26:4062 till justitieutskottet

2025/26:4005, 4007 och 4037 till näringsutskottet

2025/26:3997 och 4063 till justitieutskottet
2025/26:4034 till finansutskottet
2025/26:3995, 4011 och 4065 till civilutskottet
2025/26:4004, 4012 och 4064 till civilutskottet
2025/26:4045 till socialutskottet
2025/26:3996, 4024 och 4049 till utbildningsutskottet
2025/26:4056 till utbildningsutskottet
2025/26:4002, 4018, 4041 och 4050 till utbildningsutskottet
2025/26:3998, 4022, 4036 och 4054 till utbildningsutskottet
2025/26:3994, 4019, 4035 och 4048 till utbildningsutskottet
2025/26:4023, 4033 och 4066 till utbildningsutskottet
2025/26:4001, 4025, 4044 och 4058 till utbildningsutskottet
2025/26:4021 till utbildningsutskottet
2025/26:3993, 4013, 4043 och 4061 till finansutskottet
2025/26:4017, 4028, 4046 och 4051 till socialutskottet
2025/26:3999, 4009, 4040 och 4047 till civilutskottet
2025/26:3992, 4015 och 4057 till näringsutskottet
2025/26:4069 till miljö- och jordbruksutskottet
2025/26:4020 till miljö- och jordbruksutskottet
2025/26:4016, 4027 och 4032 till socialutskottet
2025/26:4060 till civilutskottet
2025/26:4031 och 4052 till socialförsäkringsutskottet
2025/26:4030 och 4068 till miljö- och jordbruksutskottet
2025/26:4067 till civilutskottet
2025/26:4075 till socialutskottet
2025/26:4008 till civilutskottet
2025/26:3986, 4003 och 4039 till utrikesutskottet
2025/26:3963 och 4029 till utrikesutskottet
2025/26:4006 till försvarsutskottet
2025/26:4053 till kulturutskottet

EU-dokument

COM(2026) 153 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 8 juni*.

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Civilutskottets betänkande

2025/26:CU23 Sysselsättning och boende på landsbygden

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2025/26:SfU16 Migrationsfrågor

Socialutskottets betänkande

2025/26:SoU18 Socialtjänstens arbete

Försvarsutskottets betänkande

2025/26:FöU8 Personalfrågor

§ 5 Riksrevisionens rapport om miljöräddning vid stora olyckor till sjöss

*Riksrevisionens
rapport om miljö-
räddning vid stora
olyckor till sjöss*

Försvarsutskottets betänkande 2025/26:FöU11
Riksrevisionens rapport om miljöräddning vid stora olyckor till sjöss
(skr. 2025/26:121)
föredrogs.

Anf. 1 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag Riksrevisionens rapport om miljöräddning vid stora olyckor till sjöss tillsammans med regeringens skrivelse 2025/26:121. Det är ett ämne som rör både vår miljö, vår säkerhet och vår förmåga att hantera kriser. Det förutsätter politiskt ledarskap som tar ansvar, inte skjuter det framför sig.

Fru talman! Jag ska börja i rätt ände, nämligen med att tala om Kustbevakningen. Kustbevakningens medarbetare gör varje dag ett ovärderligt arbete för oss alla. De står i första linjen när våra hav ska skyddas, när olyckor ska förebyggas och när kriser måste hanteras. Oavsett om det handlar om navigationsstörningar, ökade risker kopplade till skuggflottans oljetransporter eller incidenter kring kabelsabotage finns de där, i alla väder, dygnet runt. Ett talande exempel är insatsen vid Gotska Sandön, där KBV 003 bogserade ett havererat lastfartyg i hårt väder och därmed förhindrade en potentiellt omfattande miljöolycka. Det kräver kompetens och mod, och det visar vilken kvalitet Kustbevakningen levererar.

Riksrevisionen konstaterar att miljöräddningen vid stora olyckor till sjöss inte är fullt ut effektiv. Det saknas både praktiska förutsättningar och tillräcklig planering för att hantera de sällanhändelser som kan få enorma konsekvenser. Inte minst vill jag rikta uppmärksamhet mot skörheten vid eventuella parallella händelser, det vill säga att man tvingas hantera ett fartyg från skuggflottan parallellt med en annan miljökatastrof.

Fru talman! Det här är inte ett nytt problem. Därför är det särskilt anmärkningsvärt att regeringen fortfarande inte säkerställt att verksamheten har de strukturer och den ledningsförmåga som krävs. Kustbevakningen gör sitt; bristerna ligger i den politiska styrningen.

Kustbevakningens egen årsredovisning för 2025 pekar ut att miljöberedskapen är otillfredsställande. Det är ett av de tyngsta utlåtanden en myndighet kan göra om sin egen kapacitet. För oss socialdemokrater är slutsatsen självklar: När en myndighet med ett så centralt uppdrag saknar tillräckliga förutsättningar är det regeringens ansvar, inte myndighetens.

Regeringens skrivelse ger tyvärr intrycket att man är rätt nöjd med läget, trots att Riksrevisionen tydligt visar på stora brister. Att vissa åtgärder har vidtagits räcker inte när det handlar om miljökatastrofer som kan få långvariga konsekvenser för hela Östersjöregionen.

Riksrevisionen pekar på betydande brister i hur myndigheterna samverkar och i ledningsstrukturer, övningar, planering och rutiner. Regeringen har ansvaret för att denna samverkan fungerar och för att ge aktörerna tydlig styrning och tydliga förutsättningar. Vi socialdemokrater har drivit på för tydligare styrning och prioriteringar från regeringen, fler och bättre myndighetsgemensamma övningar, långsiktig planering, klara ledningslinjer och fungerande krisstrukturer.

Fru talman! Trots att riskerna har ökat i vårt närområde – vi tar ju alla via nyheterna del av Kustbevakningens hantering av incidenter varje vecka – har regeringen inte förmått ta ett helhetsgrepp. Kustbevakningen är en central del av vårt totalförsvaret. Samtidigt visar årsredovisningen att förmågan fortfarande är otillfredsställande i delar av totalförsvaret, och att det finns en gråzonsproblematik. I dagens säkerhetspolitiska läge borde det vara otänkbart att låta detta bero. Men regeringens skrivelse lägger mer vikt vid att redovisa nuläget än vid att ta ansvar för förändring.

Fru talman! Det här handlar om vilket samhälle vi vill bygga. Vi socialdemokrater tror på en stark, ansvarstagande stat som rustar Sverige för både vardagshändelser och det allra värsta. Kustbevakningen levererar varje dag, i varje väder och med varje insats. För att kunna fortsätta behöver de en regering som också levererar. Riksrevisionens rapport är en allvarlig signal om att så inte är fallet i dag. Det duger inte. Planeringen, samverkan och den samlade förmågan måste stärkas, och det måste ske nu.

Jag vill avsluta med att vara glasklar: Ingen del av denna kritik riktas mot Kustbevakningen. Tvärtom är det just deras professionalism, mod och uthållighet som gör bristerna i regeringens styrning så tydliga. Det är inte Kustbevakningen som sviker. Det är regeringens ansvar att ge dem de verktyg de behöver.

(Applåder)

Anf. 2 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Jag kan inte nog understryka hyllningarna till Kustbevakningen. Både jag och Hanna Westerén sitter i Kustbevakningens insynsråd. Under de tre år jag har suttit där har jag imponerats av hur snabbt de har kunnat ställa om från att enbart hålla på med miljö till att bli del av totalförsvaret. Jag är imponerad av hastigheten i det arbetet.

Fru talman! Det är inte hyllningarna till Kustbevakningen det ska handla om i dag utan om att Riksrevisionen har granskat miljöräddningen till sjöss och konstaterat att det finns brister. Det är en viktig rapport, och regeringen tar den på fullaste allvar. Men debatten handlar ytterst om tre saker: prioriteringar, ansvar och resurser. Just här skiljer sig partierna åt på ett sätt som kanske förtjänar att belysas, vilket jag återkommer till.

Riksrevisionen påminner oss om något viktigt, nämligen att styrka inte handlar om att ha allt själv utan om att veta hur man använder det man har. Det handlar om att vara tydlig med vad man kan lösa självständigt och vad som kräver samverkan.

Vi kan inte bevaka varje vik med egna dedikerade resurser dygnet runt. Det vore varken möjligt eller ekonomiskt försvarbart. Det är inte en svaghet. Det är ett rationellt sätt att förvalta resurser i ett allvarligt säkerhetsläge. Vad vi däremot kan göra är att säkerställa att samverkan fungerar.

Myndigheten för civilt försvar har fått i uppdrag att redovisa åtgärder för gemensamma samverkansövningar inom räddningstjänst till sjöss. Kustbevakningen och Sjöfartsverket samarbetar för ett mer effektivt utnyttjande av statens maritima resurser. Försvarsmakten och Kustbevakningen tar fram en ny överenskommelse för att hantera avvägningar mellan civilt och militärt försvar. Det är ett arbete som slutredovisas i september 2026. I motsats till vad ledamoten Hanna Westerén påstod i talarstolen är det ett framtidsyttande arbete; det handlar inte om här och nu.

Fru talman! Det säkerhetspolitiska läget i Östersjöregionen är allvarligt. Hybridhoten är verkliga, och risken för olyckor med äldre oljetankrar i vårt närområde ökar. Det har den senaste veckan med all tydlighet visat.

Moderaterna har länge drivit frågan att Kustbevakningen ska ges en stärkt roll i sjöövervakningen på Östersjön och att samarbetet med Försvarsmakten ska fördjupas. Kustbevakningen ska tillsammans med andra myndigheter och även andra länder kunna agera och ingripa för att öka sjösäkerheten och skydda vår miljö. Det går att göra två saker samtidigt, som generaldirektören för Kustbevakningen uttryckte det vid vårt senaste råd.

Fru talman! Jag blir lite konfunderad. Socialdemokraterna lyfter i sitt särskilda yttrande fram bemanningsproblem, uthållighetsfrågor och oklarheter i Kustbevakningens uppdrag vid höjd beredskap. Ja, fru talman, det är relevanta frågor. Samtidigt är det anmärkningsvärt att de som ställer dessa krav är samma parti som i sin budgetmotion för 2026 inte tillför Kustbevakningen eller det civila försvaret en enda extra krona.

Fru talman! Man kan inte på fullt allvar tala om bemanningsproblem och uthållighet om man inte är beredd att betala för det. Regeringen har gjort tvärtom. Kustbevakningens anslag har ökats, och det civila försvaret tillförs ytterligare medel för åren 2026–2028. Det är ett beslut som riksdagen också bifallit. Det är inte tomma ord; det är faktiskt riktiga satsningar.

Jag kan skriva under på mycket i Socialdemokraternas särskilda yttrande. Mycket är bra, men tydlighet utan finansiering blir återigen bara ord. Vi är beredda att betala för det vi kräver. Frågan är om Socialdemokraterna är det. Min förhoppning och tro är att så är fallet.

(Applåder)

Anf. 3 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Hej till alla er som lyssnar och tittar och såklart även till mina ärade kollegor i salen!

I dag debatterar vi en rapport från Riksrevisionen som handlar om Kustbevakningen och dess möjligheter att ta hand om stora miljöolyckor till havs, till exempel oljeutsläpp. Kustbevakningen har en oerhört viktig roll som myndighet för att hålla våra hav säkra. De senaste åren har vi sett hur de har arbetat hårt när det gäller den ryska skuggflottan för att hantera olika kabelbrott på havsbotten.

Kustbevakningen är alltid snabbt på plats, och personalen är alltid redo att hantera olika typer av hot mot Sverige, oavsett om det är hot mot gränserna eller hot mot miljön. Det innebär att personalen är ute under lång tid på sjön. De har en osäker och farlig arbetsmiljö och vet inte vad som händer närmast.

Kustbevakningen är också en av våra viktigaste miljömyndigheter. Det är kanske inte så många som vet det. Fartygen är specialutrustade, och personalen är specialutbildad för att kunna hantera oljeutsläpp. Man har stora tankar där olja kan tas upp, och man har speciella borstar och annan utrustning för att få upp oljan från vattenytan.

Oljeutsläpp får såklart förödande konsekvenser för alla våra kuster, framför allt för djur och natur men såklart också för människors möjlighet att besöka kustområdena, och det gäller både boende och turister. Det tog över två år innan det sista vistelseförbudet togs bort efter det stora oljeutsläppet utanför Sölvesborg hösten 2023. Bara för kommunen uppgick kostnaderna för sanering till över 60 miljoner kronor.

Med tanke på de oerhört stora konsekvenserna av oljeutsläpp är det väldigt bra att Riksrevisionen har gjort en granskning, inte bara av Kustbevakningen utan även av Sjöfartsverket och Transportstyrelsen.

I det säkerhetspolitiska läge som vi befinner oss i är det väldigt viktigt att se totalförsvaret som en helhet. Försvaret av Sverige handlar inte bara om att försvara våra gränser utan också om att hålla samhället igång under stora kriser och i värsta fall krig.

Till detta ska läggas det faktum att krig leder till mycket stora miljöskador. Det ser vi med all önskvärd tydlighet i Ukraina i dag. Att skydda miljön och naturen är en viktig uppgift, inte bara för naturen och djuren i sig utan också för vår möjlighet att ha rent dricksvatten och säker odlingsmark även i framtiden. Därför kan miljöskyddet aldrig läggas vid sidan av utan måste vara en del av det stora totalförsvaret.

De senaste åren har vi sett flera stora kriser i samhället. Vi har därför intensifierat arbetet med att bygga upp totalförsvaret igen när det gäller både personal och resurser. Vid alla dessa tillfällen pratar vi väldigt mycket om hur viktigt det är att det finns ett samarbete mellan olika delar av samhället. Vid stora kriser och olyckor är det viktigt att alla resurser kan användas gemensamt, över myndighetsgränser och mellan myndigheter, för att lösa krisen.

Fru talman! Det finns ett mycket stort engagemang hos alla invånare i Sverige för att hjälpa till under kriser. Många strömmar till och anmäler sig när något väldigt allvarligt händer. Det är därför viktigt att de frivilliga resurserna kanaliseras och samlas till de stora organisationerna, som Röda Korset och de frivilliga försvarsorganisationerna.

Den senaste tiden har intresset och medlemskapet ökat hos de frivilliga försvarsorganisationerna, och det har skrivits fler och fler avtal med civila myndigheter. Sjövärnskåren hjälpte till exempel till med transporter under det stora oljeutsläppet i Sölvesborg.

För att samarbetet mellan myndigheter och de frivilliga försvarsorganisationerna ska funka krävs avtal, övningar och ett utökat samarbete så att det går smidigt att aktivera medlemmarna vid kriser. Det krävs också utökade resurser till de frivilliga organisationerna för övningar och utbildningar.

I granskningen konstaterar Riksrevisionen flera brister. Det finns inte tillräckligt med personal, och det är stor konkurrens mellan olika parter om den personal som utbildas. Det här gör att fartygen hos Kustbevakningen inte kan vara ute till havs så mycket som de och vi skulle vilja och att tidsgränserna för att nå olycksplatser därför inte kan hållas.

En brist som Riksrevisionen pekar på känns extra jobbig, nämligen svårigheten att hitta en nödhamn för fartyg som till exempel har varit med under olyckor eller stora oljeutsläpp. Det känns extra oroväckande. Fartyg måste såklart kunna tas in till hamn.

Fackförbundet Tull-Kust har länge påpekat den otillräckliga finansieringen av Kustbevakningen och behovet av mer personal. Kustbevakningen har tagit ett stort eget ansvar för personalförsörjningen med olika typer av utbildningar, men det behövs fortfarande mycket mer personal för att alla fartyg ska kunna bemannas och gå ut när det behövs.

Kustbevakningen tilldelas långt under den budget som de äskar i sitt budgetunderlag. Beredskap kan inte effektiviseras fram. Den måste bemannas och finansieras, skriver Tull-Kust i en debattartikel i samband med att riksrevisionsrapporten släpptes i höstas.

Regeringen har under de senaste åren gjort stora satsningar på det civila försvaret och kopplingen mellan det civila och det militära försvaret. Det ska man ge dem kredd för. Men som vi ser i Riksrevisionens rapport är det inte tillräckligt för att möta de stora kriser som kan uppstå i såväl normalläge som fredstid. Men det gäller framför allt i det ansträngda säkerhetsläge vi har nu när vi ser de stora riskerna ute på Östersjön. Det behövs därför fortsatta förbättringar och förstärkningar av både krisberedskapen och det civila försvaret.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 15 april.)

§ 6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU11
Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering
föredrogs.

*Jämställdhet och
åtgärder mot
diskriminering*

Anf. 4 ANN-CHRISTINE FROHM (SD):

Fru talman! Vi inleder nu debatten om jämställdhet och diskriminering i betänkande AU11, och jag hänvisar till Sverigedemokraternas särskilda yttrande. Även om vi är ett stödparti till regeringen har vi under mandatperioden fortsatt att ha egna idéer om åtgärder mot diskriminering, vilket är det område som jag kommer att tala om här i dag.

Inom området har vi bland annat fortsatt kampen för att se över diskrimineringslagen för att bättre fånga upp alla former av diskriminering. Som diskrimineringslagen är utformad nu specificerar den utvalda grupper, vilket gör att någon som inte passar in i just de grupperna inte anses kunna utsättas för diskriminering. Det tycker vi är fel.

Politisk åskådning har till exempel lämnats utanför. Du kan som individ i Sverige diskrimineras för din politiska tillhörighet utan att det faller in under lagen. Du får alltså skylla dig själv om du tillhör fel parti, och du kan få tvingas utstå spott och spe för det. Detsamma gäller oss svenskar. Svenskar som grupp omfattas inte av diskrimineringslagen. Det är inte bara fel, utan det är helt oacceptabelt och måste givetvis ändras så fort det bara är möjligt. I stället för att specificera grupper vill vi därför att skriv-

ningen ändras till otillbörlig särbehandling. På så vis inkluderas alla människor.

Nu är det här en debatt, och det finns andra partier i kammaren som tyvärr inte alls är lika öppenhjärtiga och inkluderande som vi sverigedemokrater. De partier som inte anser att även vi svenskar ska omfattas av diskrimineringslagen kommer förmodligen att – även i den här debatten; vi har diskuterat detta förr – hävda att vi sverigedemokrater vill snäva in och exkludera. Men det är en lögn. Vi vill inkludera.

Fru talman! Vi vill inkludera de svenskar som utsatts för hatbrott enbart för att de är svenskar. Svenska ungdomar har fått utstå hot och hat, misshandlats och förnedrats. Svenska pensionärer inom äldreomsorgen utsätts för samma förnedring, brist på empati och i värsta fall våldtäkt. För mig är det extra känslösamt att prata om dem.

Jag har länge haft barn i tonåren, och jag har på nära håll följt samhällets negativa utveckling under de åren. Jag har naturligtvis själv varit tonåring, fast på 80-talet. Då behövde vi inte höra okvädingsord om vårt ursprung i vår egen skola i vårt eget land. Vi utsattes inte för hot om att någon skulle – jag vill inte använda ordet i talarstolen, det håller jag mig för god för, men de flesta vet ändå vad jag menar när jag fortsätter meningen – ”hm” vår egen morsa.

Det är fråga om tydliga hot. Vi är inte vatten värda, vare sig som folk i allmänhet eller som kvinnor i synnerhet.

Jag utbildade mig till vårdbiträde, och jag arbetade under några år inom äldreomsorgen. Jag vet hur utsatt en gammal vård- och omsorgsbehövande är i sitt eget hem. Att veta att det i dag händer att de gamla ligger i sin egen avföring och utsätts för våld och annan kränkande behandling är så oerhört smärtsamt. Det är också en stor sorg att utbildad och duktig omsorgspersonal i dag lämnar sin anställning för att de inte står ut med arbetskamrater som inte kan språket, saknar kunskap om vår kultur eller saknar arbetsmoral och respekt för sina medmänniskor.

Ni i de partier som genom en total avsaknad av ansvar och plan har lett oss fram till detta totala integrationshaveri ska se er själva i spegeln och fundera över hur ni kunde låta detta hända. Samtidigt som svenskar utsätts för kränkningar av sällan skadat slag betalas skadestånd ut till individer som ansetts ha utsatts för kränkningar för att de inte har velat ta i hand eller inte fått skyla sig när de har utfört sitt arbete. Ni äventyrar säkerheten och tryggheten för ert eget folk, samtidigt som ni försvarar kränkningar som inte har inneburit någon skada över huvud taget. Det är ett svek utan dess like, och det visar tydligt att diskrimineringslagen inte fungerar.

Vi sverigedemokrater står på den ena sidan av planhalvan, och vi står upp för svenskarna. Vi kommer att fortsätta att kämpa för att alla svenskar som utsätts för otillbörlig särbehandling varje dag, i vårt eget land, får upprättelse.

De partier som står på den andra planhalvan är samma partier vilkas företrädare tycker att svenskarna inte har någon egen kultur, att det till exempel är töntigt att fira midsommar. De skriker högt på barrikaderna om allas lika värde, men bara om du har rätt ursprung och rätt åsikter. Anses du inte ha det men råkar vara född i ditt eget land, får du helt enkelt stå ut med att faktiskt bli så hatad och förnedrad så att någon spottar på dig eller urinerar på dig. Det är helt horribelt.

Fru talman! Jag skäms å de andra partiernas vägnar som inte kan stå upp för sitt eget folk. Till alla er som utsatts, och utsätts, för svenskfientlighet vill jag verkligen sända mitt varmaste deltagande. I höst är det val. Då är det upp till er som kan rösta vilken väg Sverige ska ta. Riktningen är redan utstakad.

I detta anförande instämde Mats Arkhem (SD).

Anf. 5 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Tidöpartierna har styrt landet i snart fyra år. En mandatperiod har passerat, som främst har gynnat bara den ena halvan av befolkningen, nämligen männen. Sedan 2022 har skillnaderna ökat mellan kvinnor och män på flera sätt. Kvinnors ohälsa har ökat mer än männens, löneklyftan har vidgats och de kvinnliga pensionärerna har fått det ekonomiskt sett allt tuffare.

Uttaget av föräldraledighet är fortfarande ojämnt, och fler ensamstående mammor klarar inte månadens utgifter. Bris senaste rapport larmar om att utsattheten i hemmet sticker ut. Barnen beskriver konsekvenserna av att växa upp i ekonomisk utsatthet och våld i hemmet. Det står med all tydlighet klart att regeringen med sina prioriteringar medvetet har försämrat de mest grundläggande jämställdhetsfrågorna.

Fru talman! De jobbskatteavdrag som har införts under mandatperioden har kostat flera miljarder kronor årligen, och de har ökat på den ekonomiska ojämntställdheten avsevärt. Tidöpartierna har fört en högst medveten politik riktad till män med högre inkomster. Regeringen har själv uttalat att jobbskatteavdraget ger störst effekt vid höga inkomster. Detta kombinerat med att män ägde 68 procent av hushållens samlade aktieförmögenhet 2024 visar på en total avsaknad av köns- och klassperspektiv.

Nästan tre av fyra kvinnor arbetar i den svenska välfärden i kommuner och regioner. Samtidigt för Tidöpartierna en politik som innebär att var femte kommun och omkring hälften av regionerna räknar med underskott för 2025. Att inte prioritera välfärden är ett svek mot alla de kvinnor som bär upp den. Vi vet dessutom att nedskärningar i det gemensamma slår hårdast mot kvinnor.

Rika män får mer pengar i plånboken. Samtidigt går arbetarkvinnor på knäna och tvingas arbeta deltid. De sliter ut sig och kan oftast inte jobba ett helt arbetsliv. Tusen och åter tusen kvinnor sjukskrivs för stressrelaterade sjukdomar, och den siffran ökar. Dessutom är arbetarkvinnor överrepresenterade bland fattigpensionärerna.

Det är en djupt orättvis fördelning som bedrivs av den här regeringen. När familjer har fått det allt tuffare har regeringen dessutom valt att hålla nere familjestöden. Barnbidraget har inte höjts, och den tillfälliga höjningen av bostadsbidraget för ensamstående med barn har tagits bort. Detta har skett samtidigt som ensamstående mammor har inkomster som inte räcker till det mest nödvändiga – enligt siffror från Försäkringskassan.

Fru talman! Lönegapet i Sverige är bestående och har till och med ökat de senaste åren, som jag tidigare nämnde. I andra EU-länder är gapet större än i Sverige, och kvinnors möjligheter att delta på arbetsmarknaden är sämre.

EU:s lönetransparensdirektiv är ett försök att komma åt detta strukturella missgynnande av kvinnor genom ny lagstiftning. Bland annat ska

förväntat lönespann framgå vid rekrytering för att komma åt problemet med att män får högre ingångslöner än kvinnor. För första gången på många år finns i och med direktivet möjligheten att ta ett krafttag mot kvinnors lägre löner, något som välkomnas av både arbetsgivare och arbetstagare.

Regeringen har dock lyckats med konststycket att lägga fram ett förslag som riskerade att få motsatt effekt, alltså mindre transparens och större lönegap. Kritiken var omfattande från alla håll. Regeringen har nu dragit tillbaka förslaget utan att ge någon avisering om när riksdagen ska ha ett nytt förslag att ta ställning till. Man har till och med valt att backa tillbaka det till EU för omförhandlingar – helt obegripligt med tanke på att det är en icke framkomlig väg!

Detta är inget annat än ett misslyckande av historiska proportioner. Direktivet skulle vara implementerat i svensk lag den 7 juni i år. Arbetet för att sluta lönegapet och ta bort osakliga löneskillnader skulle då kunna ta nästa steg, men regeringen har nu valt att sätta krokben för det. Det är både häpnadsväckande och djupt olyckligt för ett föregångsland som Sverige.

Herr talman! Som om detta inte vore nog! Sverige har i decennier byggt upp ett omfattande kvinnofridsarbete runt om i landet som vi ska vara stolta över, även om det finns mycket mer att göra. Men regeringen började mandatperioden med att införa lagstiftning som har fått förödande konsekvenser för landets kvinnojourer. Räknesnurren visar till dags dato att nästan 40 kvinnojourer har lagts ned. Många av dem har varit verksamma i 30–40 år. Och fler lär det bli om regeringen inte reviderar sin politik snarast.

Hur långt ska nedmonteringen av kvinnofridsarbetet gå innan SD och regeringen gör något? Hur många fler kvinnojourer behöver läggas ned innan man agerar?

Vi socialdemokrater har länge varit drivande i arbetet för att stärka kvinnors självbestämmande. Vi tänker inte slå av på takten. Kvinnor ska ha samma rätt som män att forma sitt eget liv och fatta sina egna beslut. Något mindre än full jämställdhet kan vi aldrig acceptera.

Ekonomisk ojämställdhet mellan könen är i grunden en fråga om samhällsekonomi. Vi socialdemokrater vill stärka resurserna till välfärden och förbättra arbetsvillkoren för att trycka tillbaka de ovärdiga sjukskrivningstalen, för en bättre arbetsmiljö som man inte blir sjuk av.

Vi vill ta bort det orättvisa karensavdraget. Vi vill stärka de svaga hushållens ekonomi och höja barnbidragen. Vi ska bekämpa fattigdomen, inte göda den. Sverige behöver en medveten jämställdhetspolitik som prioriterar hårt arbetande kvinnor i välfärden och driver en ekonomisk politik som sätter ensamstående mammor framför de mest välbärgade männen i samhället.

Vi behöver minska den ekonomiska klyftan mellan fattiga och rika, inte driva på den. Vi behöver minska hälsoklyftorna för att arbetarkvinnor inte ska betala det högsta priset med en förkortad livslängd. Det är helt grundläggande för oss socialdemokrater att vi inte kan lämna den andra halvan av befolkningen efter oss. Jämställdhet är inget man väljer eller väljer bort. Det är ingen plusmeny. Jämställdhet är grunden för det socialdemokratiska samhällsbygget och för välfärdsstaten.

Herr talman! Detta är långt mer än vi kan säga att den här regeringen har bevisat.

Det är inte bara jämställdheten som går bakåt. Människor diskrimineras i ökande grad på grund av ålder, kön, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, sexuell läggning, könsöverskridande uttryck och funktionsnedsättning. Diskrimineringen ökar och breder ut sig.

Herr talman! En del frågar sig varför det är så viktigt att människor inte ska diskrimineras. Jo, det är självklart för att ingen ska utsättas för det mänskliga lidande som det innebär. Men det är också viktigt att vi i demokratier inte kan tolerera att människor diskrimineras. Oavsett vem man är eller vem man vill vara ska man inte behöva betala ett pris som innebär att man inte kan delta i samhället som alla andra, att man förtrycks och att ens fri- och rättigheter begränsas.

Detta behöver vi alla stå upp för och aktivt arbeta för att människor inte ska utsättas för diskriminering. Tyvärr tryter kraften. Det är många som tystnar medan hatet och hotet får syre. Det är oroväckande för den svenska demokratin. Ambitionerna är alldeles för låga, och detta ska den konservativa regeringen ställas till svars för.

Herr talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 3.
(Applåder)

Anf. 6 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Jag konstaterar att vi i mångt och mycket är överens om målsättningen, nämligen att vi ska ha ett jämlikt Sverige. Däremot finns det stora skillnader när det gäller hur vi vill uppnå det målet.

Men medan vi pratar om löneskillnader och jämlikhet finns det också krafter i vårt land som idogt arbetar för att skapa ett helt annat samhälle i Sverige och dra oss tillbaka närmare 100 år i tiden. Vi har sett alltför många exempel på att föreningar och organisationer som har en kvinnofientlig och diskriminerande islamistisk agenda har kunnat breda ut sig i Sverige och till och med få offentliga bidrag.

Detta är ett stort problem, som även har lyfts fram som ett säkerhetsproblem från Säpos håll. Regeringen har agerat kraftfullt mot detta för att offentliga medel inte ska kunna gå till dessa aktörer, som ju helt kommer att förändra världsbilden om vi pratar om jämställdhet i Sverige. Vi har stärkt demokrativillkoren för bidrag. Stödet till trossamfund har setts över etcetera.

Socialdemokraterna har däremot fått kraftig kritik för både kopplingar till och samverkan med organisationer som dessa. Man röstade också nej till en extern granskning av studieförbunden när Moderaterna lade fram förslag om det.

Jag undrar alltså: Hur kan Socialdemokraterna hävda att de står upp för jämställdhet när de i praktiken accepterar och i vissa fall till och med finansierar verksamheter som brister i respekt för kvinnors grundläggande fri- och rättigheter?

Anf. 7 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! Vi har aldrig sagt att vi tycker att det är rätt att finansiera verksamhet som innebär en risk för nationell säkerhet och bidrar till att trycka tillbaka kvinnors fri- och rättigheter. Det vill jag vara väldigt tydlig med, ledamoten. Det finns inget stöd för den typen av verksamheter.

Men att den här regeringen har valt att slakta många delar av studieförbundens och folkhögskolornas arbete drabbar människors möjligheter oerhört. Det drabbar deras möjligheter till bildning och studier. Många gånger är det kvinnors möjligheter till en första, andra eller tredje chans som det går ut över. Det är vad den här regeringen har bidragit med.

Att man sedan behöver göra den här typen av åtstramningar och se över regelverk för att bidrag inte ska gå dit stöttar vi helt. Detta görs i varenda kommun, av kultur- och fritidsnämnder och så vidare.

Den här regeringen har i snart fyra år aktivt sett till att jämställdheten backar på många plan, som jag precis beskrev i mitt anförande. Det får gärna ledamoten svara mer på – antingen nu eller i sitt senare anförande. Jag tror att det är många som vill ta del av det.

Anf. 8 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Verkligheten visar tyvärr någonting annat. Bara i Stockholms stad valde det rödgröna styret att fortsätta stödja studieförbundet Ibn Rushd, trots att det fanns kända brister kopplade till demokrativillkor och att det även kunde visas på kopplingar till islamistiska nätverk.

Det här var någonting som fortsatte trots att Moderaterna tryckte på och tryckte på. Socialdemokraterna ville fortsätta med det här bidraget ända tills Folkbildningsrådet till slut drog in statsbidragen. Motvilligt, när det inte längre gick att försvara, gick man med på att stoppa det.

Som jag konstaterade har man också röstat nej i riksdagen till att låta göra en extern granskning av studieförbunden, när Moderaterna föreslog det.

I övrigt konstaterar jag att Socialdemokraterna samarbetar med Vänsterpartiet, ett vänsterparti som har sin grund i kommunismen. Det finns exempel på exempel bland Socialdemokraterna på företrädare som har olämpliga kopplingar, inte bara i Stockholm. Vi har också sett det i Göteborg och i ungdomsförbunden. Men det finns även hos samarbetspartnern Vänsterpartiet. Det finns till och med riksdagsledamöter som har antisemitiska kopplingar och som skickar ut uttalanden.

Jag undrar hur Socialdemokraterna kan upprätthålla sin trovärdighet i kampen mot antisemitism när Socialdemokraterna samarbetar med ett parti där företrädare återkommande kritiserar för antisemitiska uttryck och där skattepengar till och med har gått till projekt kopplade till organisationer som själva uppgivit att de deltagit i terrorattacker.

Anf. 9 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! Jag vet faktiskt inte riktigt vad ledamoten gör här i talarstolen – kritiserar oss för alla möjliga saker; det haglar just nu.

Ledamoten borde kanske backa hem. Jag har inte lyft det själv. Men, herr talman, när ledamoten lyfter hur det ser ut i ens regeringsalternativ vill jag rekommendera ledamoten att läsa Sverigedemokraternas vitbok och titta på Sverigedemokraternas historia. Jag vill rekommendera ledamoten att läsa deras principprogram och fråga kollegorna vad de står för, framför allt när det kommer till jämställdheten och när det kommer till demokratiska rättigheter och mänskliga fri- och rättigheter.

Om det regeringsalternativet inte är lämpligt borde man kanske inte kritisera oss så hårt på det här området. Jag tycker att man ska lägga energin på att titta på sitt eget regeringsunderlag i första hand när man väljer att ge sig in i den här debatten.

Ledamoten tog upp många saker. När det kommer till Stockholms stad och exempel på vad som händer där får ledamoten gärna backa hem till sitt eget kommunfullmäktige, tänker jag, och ta debatten där.

I arbetet med att just bilda och utbilda och se till att fler blir demokrater behöver vi också förflytta människor som inte är lika demokratiska till en mer demokratisk plats – med den typen av kunskap och värderingar. Regeringen eller Moderaterna har faktiskt inte något eget förslag på hur man ska göra detta, utan de säger nej och lämnar det bakom sig. Jag tycker att det är sorgligt att det inte har framgått.

(Applåder)

Anf. 10 MERIT FROST LINDBERG (M):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Sverige är i dag ett av världens mest jämställda länder. Det är ingen slump utan resultatet av decennier av reformarbete och utbyggnad av välfärden. Det har gjort det möjligt och lönsamt för kvinnor att komma ut i arbetslivet. Men framför allt har vi generationer av starka och modiga kvinnor att tacka för detta – kvinnor som har gått före och kämpat för rösträtt, utbildning, arbete och ekonomiskt oberoende. De kvinnorna förändrade inte bara våra samhällen i grunden, våra livsvillkor, utan också våra normer och värderingar.

Det var väldigt länge sedan vi nöjde oss med att vara hemmafruar och beroende av männen – med begränsad frihet. Vi kvinnor vet att vi är värda mer. Vi kan bättre. Vi kräver vår rätt, och det är bra. Det är precis som det ska vara. Vi får aldrig, aldrig backa tillbaka. Jämställdheten ska fortsätta utvecklas och förbättras för alla kvinnor i vårt land. Därför fortsätter regeringen att genomföra konkreta reformer:

Antalet dubbeldagar i föräldraförsäkringen har ökats; och de kan överlåtas till anhöriga. Det görs historiska satsningar på förlossningsvård och kvinnors hälsa. Pensionssystemet ses över ur ett jämställdhetsperspektiv. För utrikes födda kvinnor har regeringen presenterat en höjd etableringsersättning och ett individualiserat barntillägg för att öka incitamenten för arbete.

Inte minst genomför regeringen en bidragsreform med aktivitetskrav. Den som inte arbetar ska inte stanna innanför hemmets fyra väggar utan få lära sig svenska och utbilda sig och på olika sätt få stöd i att göra sig mer anställbar. Det är en avgörande jämställdhetsreform, inte minst för utrikes födda kvinnor.

Jag tror ärligt talat att de riksdagsledamöter som sitter här inne nu, oavsett parti, faktiskt vill ha ett jämställt Sverige. Jag tror att vi vill mot samma mål. Skiljelinjen handlar om hur vi vill uppnå det. Den moderatledda regeringen har en stark tilltro till kvinnors förmåga och understöder jämställdhet genom jobb. Vi sänker skatterna så att man ska kunna leva på sin lön, medan Socialdemokraterna och oppositionen tror att kvinnor klarar sig bäst genom bidrag.

Men hur mycket tanken på att kedja fast kvinnor i bidragsberoende än kliar i min kropp – det gör den verkligheten – finns det något som skrämmer

mig mer. Samtidigt som vi fortsätter att fila när det gäller föräldraförsäkring och löneskillnader och argumentera om huruvida jobb och sänkt skatt eller bidrag är rätta vägen framåt finns det krafter i vårt land som verkar i en helt annan riktning. Det är en riktning mot ett samhälle där kvinnor förväntas underordna sig männen, där rätten att vara den man är och älska vem man vill inte existerar och där individens frihet helt får stå tillbaka för gruppen och förtrycket.

Tusentals unga i Sverige lever under hedersförtryck. Och vi ser att negativa attityder bland unga mot hbtqi-personer har ökat kraftigt – från 3 procent 2013 till hela 15 procent 2026. Notera att det inte är en ökning bland unga överlag! Detta är en inställning som finns hos framför allt unga killar – killar i miljöer där religion och konservativa normer styr vardagen.

Regeringen har sedan den tillträdde agerat med kraft mot hedersförtrycket. Ett nytt sjunde jämställdhetspolitiskt delmål har införts. En handlingsplan är under framtagande, och flertalet lagskärpningar har implementerats.

Men det räcker inte med lagstiftning. Arbetet mot hederskultur kräver en orubblig kompass. Varje gång vi fattar ett beslut måste vi ställa oss frågan: Kommer det här beslutet att stärka individens frihet, eller riskerar det att befästa kontroll och ofrihet?

Den här linjen måste genomsyra hela samhället. Det gäller skola, kommuner, myndigheter och alla instanser som dagligdags träffar våra medborgare, barn och unga.

I Stockholm har vi sett hur den rödgröna majoriteten har öppnat för lösningar som går i helt motsatt riktning. När man inför separata badtider för män och kvinnor går politiken i praktiken hederskulturens ärenden. Problematiske situationer skapas också i förskola och skola, till exempel när personal enligt föräldrars instruktion tvingar tillbaka slöjan på den lilla flickan när hon slitit av sig den för att kunna leka. Då blir samhällets företrädare i praktiken bärare av det förtryck som barnet ska skyddas från.

Vi har även sett alltför många exempel på att instanser som socialtjänst och domstolar, som ska skydda hedersutsatta, har förminskat fara och förtryck, vilket har orsakat de utsatta mycket lidande och ibland till och med kostat dem livet. Och när viktiga beslut i rätt riktning togs, som när Jämställdhetsmyndigheten ändrade policy till att inte använda bildmaterial där minderåriga personer bär slöja i syfte att undvika att bidra till att normalisera eller främja situationer där flickor diskrimineras eller förtrycks, fick vi ta del i medierna av att detta ifrågasattes av vissa anställda.

Jag måste tyvärr konstatera att arbetet mot hederskultur fortfarande hindras av en kulturrelativistisk syn där allvaret tonas ned eller bortförklaras och hänsyn till förklaringsmodeller väger tyngre än skyddet för den enskilda människans frihet. Kärnan i problemet med det kulturrelativistiska synsättet är just att det inte leder till tolerans utan tvärtom: Det leder till att samhället börjar kompromissa med sina mest grundläggande värderingar.

(Applåder)

Anf. 11 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! Historisk kamp för historiskt viktiga reformer har många gånger utkämpats av socialdemokratiskt ledda regeringar. Det är inget som det borgerliga Moderata samlingspartiet historiskt har varit framträdande

de i; ärligt talat har väl agerandet flera gånger varit i motsatt riktning. Sedan kan man komma ganska långt efteråt och stoltsera med de positiva effekterna av de stora jämställdhetsreformerna som har gjorts i Sverige och uttrycka sig kring svenska värderingar som vi ska vurma för.

Detta delar jag helt – absolut.

Nu har vi haft fyra år med den här regeringen. En av de fundamentala byggstenarna för att jämställdheten ska röra sig framåt är den ekonomiska jämställdheten. Sedan 2022 har dock skillnaden mellan kvinnor och män ökat på många sätt. Kvinnors ohälsa har ökat mer än männens. Det är ett faktum. Det är verkligheten. Löneklyftan har dessutom ökat sedan 2022. Det är också ett faktum. Uttaget av föräldraledighet är fortfarande ojämnt.

Jag vill fråga ledamoten varför ni valde att införa flera jobbskatteavdrag som har kostat skattebetalarna tiotals miljarder kronor årligen och som har ökat på den ekonomiska ojämställdheten.

Sjukskrivningstalen inom välfärden har ökat drastiskt, enligt Försäkringskassan. Varför har ni skurit i välfärden, där majoriteten av kvinnor jobbar?

Anf. 12 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten för frågan!

Jag vill ändå påstå att regeringen har utträttat rätt mycket inte minst när det gäller de hedersvåldsutsatta, detta till skillnad från oppositionen som under lång tid till och med förnekade att våldet existerade.

Om vi ska prata om den ekonomiska politiken har det varit en oerhört viktig prioritering. Vi tog över en inflation på uppemot 10 procent, hög arbetslöshet och så vidare. Det var ett rent krisläge när regeringen tillträdde, men detta har vi lyckats vända trots alla utmaningar med krig, handelstullar och annat som regeringen har fått hantera förutom det vi ärvde.

Den ekonomiska jämställdheten är absolut prioriterad. Vi har inte bara förändrat kring dubbeldagarna utan även tittat på bodelningsprocesser. Vi har också lämnat uppdrag till Tillväxtverket, eftersom en del av ojämställdheten handlar om kvinnligt företagande och ägande. Där pågår nu flera uppdrag för att kunna stötta detta bättre. Vi har också jobbat med fokus på finansiering och kapital och även samverkan för att kunna stötta kvinnor i det. Som jag nämnde ser vi också över pensionssystemet utifrån ett jämställdhetsperspektiv, och det finns även flera andra uppdrag.

När det gäller jobbskatteavdraget vill jag upplysa ledamoten om att det till väldigt stor del kommer just kvinnor med låga inkomster till del, till skillnad från Socialdemokraternas förslag som är att höja barnbidraget, något som i samma utsträckning skulle gå till dem som tjänar allra bäst. Det är inte ett särskilt smart fördelningspolitiskt sätt att nå just de som har det som tuffast. Skattesänkningarna har däremot gynnat de vanliga barnfamiljerna och även de ensamstående i större utsträckning än de allra rikaste.

Anf. 13 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att flera av de saker som har sagts från ledamoten är direkt skenheliga. Att gömma sig bakom att moderat ekonomisk politik skulle gynna de mest ekonomiskt svaga i samhället är skenheligt.

Det är de mest välbärgade i samhället som har gynnats av jobbskatteavdrag efter jobbskatteavdrag, där 10, 20, 30, 40, 50 miljarder av skattebetalarnas pengar har gått ned i deras fickor. Sedan står man här i talarstolen, herr talman, och påstår att detta gynnar jämställdheten. Det är direkt felaktigt.
(Applåder)

Anf. 14 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Ledamoten behöver kanske lite undervisning i ekonomi.

Jo, jobbskatteavdraget har faktiskt gynnat låginkomsttagare och kvinnor. Det vill jag upplysa om. Utöver det har regeringen vidtagit en lång rad åtgärder just för att gynna kvinnor. För min egen del är just den ekonomiska politiken den enda vägen som kommer att kunna ge underlag för den välfärd som ledamoten talade om i sitt förra inlägg.

Anledningen till att jag själv är moderat är att jag vet att den ekonomiska politik som vi för är det enda sättet att skapa ekonomisk tillväxt. Vi behöver företag, och vi behöver människor som arbetar. Det är så vi får in skatter för att försörja människor som behöver mer stöd eller som inte kan jobba. Det är så vi får in skattemedel till skolor och sjukvård. Den ekonomiska politik som vi för är grunden för välfärden.

Socialdemokraterna ser bidrag till kvinnor som den enda vägen till jämställdhet, medan vi moderater menar att det handlar om jobb och självständighet. Om vi sänker skatten så att man kan leva på sin lön behöver man inga bidrag. Det är en mer värdig väg till jämställdhet än den som Socialdemokraterna och oppositionen ser framför sig.

Återigen: Jobbskatteavdraget har varit en del i att stärka både ensamstående och, inte minst, barnfamiljer, som i dag har på totalen över 5 000 kronor mer i plånboken än när vi tillträdde. Detta har vi åstadkommit trots att vi har bekämpat inflationen och trots att vi har haft krig och handels hinder att övervinna – utöver, som sagt, det stora underskott med arbetslöshet och inflation som vi fick ta över från Socialdemokraterna när vi tillträdde.

Anf. 15 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Jag ska ställa en fråga av en annan karaktär, men jag vill först slå fast att ekonomisk jämställdhet är avgörande för att kvinnor ska kunna leva ett fritt liv. Det vet vi, och det är vi alla överens om. Det gäller alla kvinnor; det gäller arbetslösa kvinnor, ensamstående kvinnor och kvinnor i karriären, och det gäller även brottsoffer. Efter att brottsoffer har varit utsatta ska de kunna komma tillbaka och få ett värdigt liv.

Därför tycker jag att det är väldigt konstigt att regeringen beskattar brottsoffer, som i det fall i Västernorrland där en kvinna som utsatts i prostitution alltså får betala skatt för de pengar som hon har fått av sexköpare. Eller, fått och fått – det är inte hon som har förfogat över pengarna, har det visat sig, utan det är hennes man som har tvingat henne att sälja sex.

Vad har då den debatten med det här att göra? Jo, jämställdhet är en tematisk fråga. Den gäller alla politikområden. Och även om vi som är här inte sitter i skatteutskottet, där den här frågan också debatteras, utgår jag från att frågor avgörs i grupp även i majoriteten av regeringsunderlaget, där åsikter stöts och blöts.

Jag vet inte om frågan nämndes då, men den borde ha nämnts när vi här i kammaren för en tid sedan debatterade Riksrevisionens rapport om ekonomiskt våld. Är det någon gång som staten medverkar till strukturellt ekonomiskt våld är det nämligen i det här fallet. Jag undrar alltså lite om ledamoten kan svara på frågan varför det är så här, eller rättare sagt vad regeringen tänker göra för att stoppa staten från att beskatta prostitution – det vill säga beskatta brottsoffer.

Anf. 16 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Jag delar bilden att detta är en relevant fråga, och jag blir själv väldigt illa berörd av tanken på att det tas ut skatt av prostituerade. Jag kan inte tänka mig att det är meningen att det ska vara så.

Det här är ju inte en ny fråga. Det är inte så att den nuvarande regeringen har förändrat skattelagstiftningen, utan den här skattelagstiftningen såg ut som den gör också under den förra regeringens tid och även innan dess. Det som har hänt är i stället att Skatteverket plötsligt har begärt skatt från en prostituerad. Det är väldigt olyckligt och någonting som jag tror att ingen av oss vill ska ske.

Det här är en fråga som man har tittat på, och det är komplicerat att ändra i strafflagstiftningen utan att samtidigt öppna kryphål för kriminella att kunna tvätta pengar. Jag delar dock helt uppfattningen att detta är osmakligt och att tanken med skattesystemet absolut inte är att det ska funka på det här sättet. Hos mig personligen skapar det många olika frågetecken om prioriteringar, inte minst hos Skatteverket.

Det här är en fråga som jag själv inte har släppt. Jag har i dag inget svar på exakt hur detta kan åtgärdas, men jag vill gärna få möjlighet att återkomma till frågan.

Anf. 17 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Det här säger jag till fler än ledamoten Frost Lindberg: Jag hoppas att vi i debatten framöver slipper den formen av whataboutism som nästan kom fram här – ”men alla andra, då”?

Ja, det är så att det här systemet har funnits länge. Första gången detta debatterades i kammaren var för säkert 15–20 år sedan. Redan då konstaterades att ingen beskattning ska ske om det är fråga om ett brottsoffer. Därefter har det varit ganska tyst kring det här, tills för några år sedan då polisen gjorde en utredning hemma hos en kvinna och hittade kontanter, vilket kom till Skatteverkets kännedom.

Det finns alltså ingen klar strategi när Skatteverket ramlar över sådana här exempel, och det är det jag har lyft till regeringen gång på gång. Jag har gjort det till den nuvarande regeringen, för det är av någon anledning under den här mandatperioden som denna situation har uppstått hos Skatteverket. Det är regeringen som måste göra någonting åt detta, för Skatteverket säger att de vill ha ett uppdrag. De vill ha en utredning om det här, och de vill göra någonting åt det. Men ärligt talat säger finansministern nej, och varför är lite svårt att förstå.

Ledamoten nämnde återigen att man har tittat på detta. Tja, man har haft ett rundabordssamtal med berörda myndigheter och organisationer, och den alldeles avgörande slutsatsen från det samtalet var att detta inte borde förekomma och att Skatteverket borde kunna göra ett undantag från

lagstiftningen. Men trots det är budskapet från Finansdepartementet utifrån det mötet: Nej, för det kan utgöra en risk.

Det är som att det inte redan fanns en risk här. I fallet i Västernorrland var det en före detta Hells Angelsmedlem som redan är inblandad i kriminalitet som utnyttjade kvinnan, så vad består risken i? Jag förstår inte det. Jag ställer därför frågan igen: Vad, lite konkret, kan ledamoten göra för att undanröja det här problemet?

Anf. 18 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Jag argumenterar inte alls mot ledamoten i detta, vill jag säga. Jag kan bara ganska kort svara att jag personligen inte har släppt frågan. Min bild är heller inte att regeringen har släppt frågan. Vi kommer säkerligen att få återkomma till den.

Anf. 19 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Jag vill inleda den här debatten med en lägesbild.

Kvinnor i Sverige arbetar fortfarande gratis den sista timmen av arbetsdagen. Vi har lägre löner, högre sjukfrånvaro och tar ett större ansvar för föräldraledighet. Vi arbetar oftare deltid och bär ett tyngre ansvar för anhörigas omsorg, vilket i slutändan leder till lägre pensioner.

Den farligaste platsen för många kvinnor är det egna hemmet, och män i vår närhet kan vara vårt största hot – allt detta bara för att vi är kvinnor.

Löne- och inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män har slutat minska, och fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet går bakåt. Under 2024 minskade männens uttag av både vab och föräldraledighet.

Sammanboende kvinnor med barn har den högsta frånvaron från arbetsmarknaden. Kvinnors självskattade hälsa är sämre än mäns, och skillnaderna ökar. Kvinnors sjukpenningtal är nästan dubbelt så höga som mäns.

Prostitution och människohandel ökar. Varje år utsätts omkring 75 000 kvinnor för mäns våld i Sverige. I genomsnitt dödas 15–20 kvinnor per år av en man de har eller har haft en relation med. Det är ungefär en kvinna var tredje vecka. Uppemot 40 000 misshandelsbrott mot kvinnor anmäls varje år, liksom omkring 9 000 våldtäkter mot kvinnor och flickor. Det innebär att mer än en våldtäkt anmäls varje timme, dygnet runt, året om.

Ändå visar statistiken bara en del av verkligheten. Den säger inget om hur kvinnor känslomässigt drabbas när välfärden monteras ned. Den säger inget om villkoren på arbetsplatserna eller i skolan. Den kan inte beskriva den kollektiva otryggheten i det offentliga rummet. Den ger inte en bild av berättelserna om alla de oerhörda livsöden som finns bakom varje siffra.

Herr talman! Innan den här regeringen tillträdde talades det om att det skulle ta över 100 år att nå verklig jämställdhet men att vi ändå var på väg. Med den utveckling vi ser nu riskerar flickor som föds i dag i stället att redan från början få en biljett till ett liv som andra klassens medborgare. Vi går åt fel håll.

Detta är strukturell diskriminering av kvinnor och flickor. Det råder inget tvivel om att jämställdheten är en av vår tids viktigaste politiska frågor, men ändå går det åt fel håll på strukturell nivå.

I en tid då den politiska debatten i stor utsträckning formas av mäktiga män är det svårt att ta plats. När världen brinner och hatet växer är det inte lätt att höja rösten. Det är dock nödvändigt, och det är hög tid nu. Det här är orättvisor som vi inte ska acceptera. Det här är orättvisor som vi i Vänsterpartiet vill få bort.

Det finns flera grundläggande områden när det gäller kvinnors jämställdhet: barn och familj, arbete, makt och ekonomi. Den enskilt viktigaste faktorn för ökad jämställdhet är vem som tar ansvar för barnen. Här finns fundamentet till de skillnader vi ser. Den som tar störst ansvar för hem och barn drabbas hårdast ekonomiskt. Den som drabbas ekonomiskt får mindre makt, mindre inflytande och i slutändan mindre frihet. Därför måste ansvaret delas lika.

I dag arbetar kvinnor sig sjuka. Det är ett politiskt svek av stora mått. Vi kan inte fortsätta att se på när kvinnor bokstavligen går sönder för att de bär ansvaret för det obetalda arbetet samtidigt som politiken skär ned där arbetet faktiskt är betalt. Därför måste välfärden prioriteras.

Alla kvinnor ska ha rätt till heltid på riktigt. Det räcker inte med en rättighet på papperet. Arbetstiderna måste fungera i människors vardag, och därför är sex timmars arbetsdag en av de viktigaste reformerna att genomföra.

Den ekonomiska politiken måste sluta utgå från mäns behov. Kvinnor ska inte längre acceptera att våra skattemedel i högre grad gynnar män. Skattelättnader kan låta bra tills man ser vilka som faktiskt gynnas och drabbas. När resurser flyttas från det gemensamma till det privata drabbas kvinnor hårdast. Det är kvinnodominerade yrken som får stå tillbaka. Det är vården och omsorgen som urholkas. Den onda cirkeln förstärks: ökad arbetsbörda på jobbet, ökat ansvar i hemmet och mer omsorgsansvar. Till slut står vi där, utslitna och otrygga. Skattelättnader för män blir jämställdhetsfällor för kvinnor.

Vi kan aldrig acceptera något mindre än kvinnors rätt till ett fritt liv. Våldet mot kvinnor, i alla dess former, är en av våra allra viktigaste säkerhetsfrågor. Den måste prioriteras – inom rättsväsendet, hos myndigheterna, i lagstiftningen och i den politiska debatten.

Ett samhälle där kvinnor tvingas fly inom sitt eget land och där skyddet sedan brister är ett samhälle i kris. Därför är det helt akut att de ideella barn- och kvinnojourernas verksamhet säkras.

Herr talman! Jag drömmer om en valrörelse som handlar om kvinnors lika villkor. Hälften av Sveriges befolkning utsätts för strukturell diskriminering. Den genomsyrar hela samhället och kostar kvinnor frihet, delaktighet och i värsta fall till och med livet. Att förändra detta måste stå högst upp på den politiska dagordningen.

I en tid av oro och rädsla, då demokrati och trygghet utmanas, behövs en tydlig utgångspunkt – en vision som bygger på allas frihet och lika rättigheter. Det är just det som jämställdhet handlar om. Ökad jämställdhet innebär inte en vinst för några på andras bekostnad, som orättvisan gör i dag, utan en vinst för alla.

Vi kommer att framföra vilka reservationer vi lyfter fram i nästa anförande.

(Applåder)

Anf. 20 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till arbetsmarknadsutskottets förslag i betänkande AU11, som vi debatterar i dag.

Betänkandet behandlar centrala frågor om jämställdhet och arbetet mot diskriminering. Det är frågor som ytterst handlar om hur vi ser på människor och vilket samhälle vi vill bygga. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom den inriktning som regeringen har lagt fast. Det gör även jag.

För oss kristdemokrater tar politiken sin utgångspunkt i en tydlig värdegrund. I vårt principprogram uttrycks det på detta vis: Människovärdet grundar sig på att man är människa – inte på handling, förmåga eller egenskaper.

Detta är inte bara en formulering utan också en kompass för politiska beslut. Det innebär att varje människa har ett okränkbart värde, oavsett bakgrund, livssituation eller ställning i samhället.

Herr talman! Själva beskrivningen av ordet jämställdhet har vi hört många gånger, men den tål att upprepas: Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom livets alla områden, inklusive makt, utbildning, ekonomi och hälsa.

Det är också i detta ljus vi ska se arbetet mot diskriminering och för jämställdhet. Det handlar inte enbart om regelverk utan också om att säkerställa att varje människa bemöts med respekt och ges verkliga möjligheter att forma sitt eget liv.

För några veckor sedan stressade jag genom Centralen för att hinna med ett tåg. Av alla möten var det ett som stannade kvar i mitt minne. Jag mötte en man med en kasse i handen som det stod ”hemlös” på. Jag hann tänka att jag inte hade tid att stanna och inte hade några kontanter att dela med mig av. Våra blickar möttes, men vi passerade varandra ganska snabbt. När vi hade gått förbi varandra vände sig mannen om och sa högt: Tack för leendet!

Den lilla handlingen kostade mig inget mer än ett vänligt bemötande, men kanske gjorde den mannens dag lite ljusare.

I politiken måste vi självklart möta människor med respekt men också visa tilltro till att de själva kan vara med och påverka sina liv. Vi ska skapa förutsättningar för ett mer jämställt samhälle där alla får plats.

Samtidigt menar vi att politiken måste vara både ansvarsfull och förankrad i verkligheten. Regeringens arbete har ett tydligt fokus på att stärka vägarna till egen försörjning. Reformeringen av Arbetsförmedlingen syftar till en effektivare matchning, så att fler människor kan komma i arbete och bli en del av samhällsgemenskapen.

Herr talman! Detta gäller inte minst jämställdheten. Regeringen har fortsatt arbetet mot mäns våld mot kvinnor och stärkt förutsättningarna för kvinnors ekonomiska självständighet genom ett tydligt fokus på arbete och egen försörjning. Arbetet mot mäns våld mot kvinnor och insatser för kvinnors ekonomiska självständighet är inte symbolpolitik utan åtgärder som gör verklig skillnad i människors liv.

Särskilt viktigt är också arbetet med att stärka utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Språk och arbete är avgörande för ökad frihet och självständighet. Detta är viktigt ur många olika perspektiv. Det är viktigt därför att dessa kvinnor är en resurs och en tillgång för arbetsmarknaden i Sverige som vi behöver bli mycket bättre på att ta till vara.

Det är också viktigt därför att arbete inte bara är en fråga om ekonomi utan även handlar om värdighet, delaktighet och gemenskap. Ingen ska bli diskriminerad på grund av sin bakgrund, utan alla ska ges samma möjligheter.

Herr talman! Kristdemokratisk politik betonar vikten av gemenskaper. Familjen, civilsamhället och de små sammanhangen är avgörande för människors trygghet och utveckling. Staten har ett ansvar, men den kan aldrig och ska inte ersätta dessa gemenskaper. Kristdemokraterna har alltid arbetat för och kommer alltid att arbeta för en familjepolitik som gör det lättare att få vardagspusslet att gå ihop. Staten ska stötta familjer, inte styra.

Det arbete som regeringen har påbörjat och fortsätter att utveckla är positivt för ökad jämställdhet och minskad diskriminering. Därför yrkar jag som sagt bifall till utskottets förslag till beslut.

(Applåder)

Anf. 21 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! I sitt anförande pratar ledamoten om att skapa förutsättningar för människor att bli fria, fatta sina egna beslut och äga sitt liv i alla dess delar. Här delar vi helt uppfattning, men jag har ändå rätt många frågor till ledamoten. På i stort sett samtliga områden när det gäller jämställdhet backar nämligen Sverige.

Kvinnor som arbetar i välfärden har höga sjukskrivningstal, och gruppen arbetarkvinnor är den enda grupp i samhället där livslängden minskar. I övrigt blir den svenska befolkningen äldre. Lönegapet mellan män och kvinnor, som tidigare har stått stilla, ökar dessutom sedan 2022.

Efter många års förhandlingar i EU hade regeringen möjlighet att få till ett direktiv som skapar förutsättningar att minska lönegapet mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden i Europa men också i Sverige. Men regeringen misslyckades totalt. Det finns inget förslag till genomförande till den 7 juni; vi vet inte ens om det kommer något över huvud taget och vad det i så fall kommer att innebära.

Det här skulle vara ett avstamp och ett nytt steg i arbetet för att minska lönegapet och osakliga löneskillnader. Men regeringen har helt kapitulerat. Varför?

Anf. 22 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Amloh för frågan. Jag uppskattar att jag får den, för det ger mig möjlighet att förtydliga varför man väljer att inte genomföra lönetransparensdirektivet enligt det förslag som först förelåg. Det har att göra med att flera länder i EU stoppar införandet och säger att detta inte är möjligt att genomföra.

Jag får också möjlighet att fråga ledamoten på vilket sätt ett införande av lönetransparensdirektivet skulle innebära mer jämställda löner jämfört med den lönekartläggning vi i Sverige redan gör.

Jag vill också fråga vilka länder i EU som har en liknande lönekartläggning som vi har i Sverige.

Anf. 23 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! Det var fler frågor än svar.

Sverige har kommit väldigt långt på många områden, framför allt när det gäller jämställdhet. Vi har jobbat i många år med att få fram lönekartläggningar och hur dessa ska göras. Detta görs till exempel framgångsrikt

mellan parterna. Men detta är inte fulländat, för vi har fortfarande osakliga löneskillnader. Ingångslönerna för män och kvinnor skiljer sig åt.

Både arbetsgivarna och arbetstagarna har framfört att direktivet skulle ge en skjuts för att minska lönegapet. Det ökar ju nu från att tidigare ha stått stilla. Nu går det åt fel håll. Direktivet skulle kunna skapa en möjlighet i Sverige och Europa, och bland annat Finland har velat ta sig an direktivet på ett annat sätt.

Detta är ridåer, för det här är länder som tillsammans har förhandlat om direktivet för att genomföra det i EU. Men nu grumlar de till det och säger att det inte går att genomföra och vill backa tillbaka till något de själva säger inte går att omförhandla.

Utredningen har varit ute på remiss, och det finns goda ansatser och bra förslag att genomföra i svensk lagstiftning. Varför valde regeringen att inte göra detta?

Anf. 24 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Herr talman! Jag fick inget tydligt svar på vilka länder som genomför detta. Finland nämndes, men jag fick inte något svar från ledamoten på om man har infört lönetransparensdirektivet eller kommer att göra det. Det kommer att landa i att ingen kommer att genomföra det.

För en gångs skull kan Sverige kanske låta några andra länder implementera EU-direktivet först. Låt Italien, Spanien och Grekland börja, och sedan gör vi likadant som dem för att för en gångs skull inte överimplementera utan landa i en mer rimlig implementering.

Sverige har en väl fungerande lönekartläggning, vilket inga andra länder i EU har på samma sätt, vare sig så långtgående eller transparent som den svenska lönekartläggningen är. För mig är det både helt orimligt och naivt att tro att ett införande av lönetransparensdirektivet per automatik kommer att ge jämställda löner. Den svenska lönekartläggningen har dock tagit oss många steg däråt.

För att de som lyssnar på debatten inte ska bli helt vilseledda ska jag läsa ett utdrag ur betänkandet: "Utskottet vill inledningsvis framhålla det glädjande i att Sverige fortsätter att placera sig högt i internationella jämställdhetsmätningar, bl.a. i Europeiska jämställdhetsinstitutets index för 2025 där Sverige ännu en gång intar förstaplatsen." När man lyssnar på debatten kan man få uppfattningen att Sverige halkar efter och är dåligt när det gäller jämställdhetsarbetet. Men det är tvärtom. Vi ligger i framkant, och det ska vi fortsätta att göra.

Anf. 25 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Jag tänker ställa samma fråga till ledamoten Rinaldo Miller som jag gjorde till M-ledamoten. Det kan tyckas tjatigt för dem som lyssnar, men denna situation är så orimlig till sin karaktär. Alla som hittills har sagt nej till någon form av ändring och förbättring av situationen måste svara på frågan varför man väljer att beskatta brottsoffer.

KD är kanske ett glädjande undantag, för i en debattartikel för en tid sedan sa man att man öppnar för en lagändring. Jag antar att det är av samma skäl som jag nämnde, nämligen att detta är helt orimligt. Men trots det röstade KD nej i skatteutskottet när oppositionen på initiativ av Center-

partiet ville lägga fram ett utskottsinitiativ för att ändra på detta. Det var både tråkigt och märkligt, och ledamoten får gärna förklara varför.

Grejen är att nu har just precis det hänt som vi varnade för och beskrev i det utskottsinitiativ KD röstade nej till: En brottsutsatt kvinna har tvingats betala skatt.

Hur hjälper detta de brottsutsatta att söka hjälp och medverka till att sätta dit dem som faktiskt är kriminella, och hur kommer ledamoten att jobba för att förändra situationen?

Anf. 26 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Vilhelmsson för en viktig fråga, och precis som jag sa i mitt anförande om vad jämställdhet betyder tål den att upprepas.

Ledamoten är inne på vad Kristdemokraterna har öppnat för. Det är orimligt att som brottsoffer hamna i denna situation, och därför vill vi att man tittar på detta och gör något åt det. Merit, ledamoten från Moderaterna, svarade väldigt bra på frågan, och likt henne kommer jag inte att släppa denna fråga utan följa den noga och bevaka den. Men jag kommer inte att stå här i dag och lova att jag eller någon annan riksdagsledamot för regeringspartierna kan få regeringen att ändra sig. Men vi kan fortsätta att jobba för det, för ett brottsoffer ska få stöd, inte bli utsatt i den situation hon eller han befinner sig i, precis som i fallet ledamoten tar upp.

Anf. 27 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för svaret! Det var ett väntat svar. Jag förstår det, men då vill jag passa på att skicka med lite fakta om vad som händer nu.

I dag i skatteutskottet begärde jag att vi ska kalla finansministern till utskottet för att svara på frågor. Som jag sa är det en helt annan situation nu, för precis det vi varnade för har nu hänt. Därför behöver finansministern svara på varför regeringen väljer att beskatta brottsoffer och varför hela regeringsunderlaget, so far, uppenbarligen väljer att stödja detta.

När det gäller det som har hänt kan man gärna gå in och läsa svaret på en skriftlig fråga som jag ställde i förra veckan. Trots att ett av regeringspartierna nu öppnar upp för att ändra situationen agerar fortfarande Finansdepartementet, Moderaterna eller vem det nu är bromskloss. Svaret är: Nej, vi tänker inte göra något åt det här därför att de negativa konsekvenserna är så stora.

Det är ett helt obegripligt svar. Det är detta som finansministern ska få svara på i skatteutskottet, och kanske så småningom i kammaren, beroende på hur svaret blir.

Jag förstår måhända att man inte kan ge några löften eller garantier här, men jag hade hoppats på än mer dedikerade svar om att man faktiskt inte ska ge sig förrän det ändras, därför att det är så orimligt och icke i linje med hur både rättspolitik och skattepolitik har bedrivits under decennier fram till nu.

Men jag hör vad regeringsunderlagets partier säger. Jag säger att vi kommer att få återkomma i frågan.

Anf. 28 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Herr talman! Tack igen, ledamoten Vilhelmsson, för att ledamoten ställer frågan!

Jag hoppas att vi gemensamt kan landa i något klokt när det gäller detta. Som sagt kommer och ska jag inte stå här och lova något, men jag kan ändå, precis som den moderata ledamoten sa, själv jobba för att man verkligen ska titta på det orimliga i detta och se och väga för- och nackdelar med att förändra det som nu gäller.

Anf. 29 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman, ledamöter och åhörare! I dag debatterar vi arbetsmarknadsutskottets betänkande om jämställdhet och åtgärder mot diskriminering, med betoning på ekonomisk jämställdhet. Vi kommer faktiskt att diskutera mäns våld mot kvinnor, prostitution, människohandel och hedersrelaterat våld och förtryck ytterligare en gång, i juni.

Mitt anförande kommer att handla lite mer om ekonomisk jämställdhet, vilket är en kärnfråga i politiken. Det borde det vara för alla. Det är en kärnfråga i Centerpartiets liberala och feministiska ideologi – tron på varje människas rätt och förmåga att själv forma sin framtid, fri från de strukturer och normer som begränsar och naturligtvis fri från förtryck och diskriminering.

Liksom många andra har uttryckt här är också jag lite bekymrad över en regering som till stor del tycks se jämställdhetsarbetet mer som en administrativ övning än som ett aktivt förändringsarbete. Gång på gång avslås motioner, våra och andras, med hänvisning till pågående arbete. Jag tycker inte riktigt att det håller, med tanke på att utvecklingen står stilla eller till och med går bakåt, vilket den faktiskt gör. Vi upplever en backlash för jämställdhet både internationellt och i Sverige. Det betyder, per se, att det pågående arbetet inte är tillräckligt.

Herr talman! Låt oss börja med avsnittet om jämställdhetsintegrering. Regeringen och dess samarbetsparti menar att de processer som finns på plats är tillräckliga. Man hänvisar till styrdokument och att ansvaret ligger hos varje statsråd. Det är fint och bra tänkt, men hur följs det upp?

Faktum är att den här regeringen har försvagat styrningen av jämställdhetsintegrering. Under en lång följd av år hade varje myndighet i uppdrag i regleringsbrevet att implementera och rapportera om sitt arbete med jämställdhetsintegrering. Men vad gör den här regeringen? Jo, man tar bort de skrivningarna och hänvisar till ett regeringsbeslut som ska gälla allt och alla. Och vips har man tagit bort ett antal möjliga tillfällen att utvärdera, följa upp och förbättra, något som också Jämställdhetsmyndigheten själv har sagt är olyckligt.

När jag har ställt frågor här i kammaren till jämställdhetsministern med flera har jag fått svaret att det arbetet inte behövs därför att man ändå kontinuerligt för diskussioner med myndighetschefer. Skulle regeringen säga samma sak om man tog bort skrivningar om exempelvis att bekämpa de kriminella gängerna, att ministrarna ju kan prata med myndigheterna om det ändå varje dag? Jag tror inte det.

Nej, det handlar om prioriteringar, vilket blir extra tydligt när man läser regeringens svar i betänkandet. I hänvisningen till det regeringsbeslut som jag just refererade till, som ska gälla allt och alla, står det: "I beslutet anges vidare att arbetet med jämställdhetsintegrering i möjligaste mån ska inord-

nas i ordinarie beredningsprocesser.” Struntprat! Det ska inlemmas i allt arbete.

Här kan man gärna läsa slutsatserna i Sveriges Kvinnoorganisationers rapport om jämställdhet i utredningar med mera från regeringen, som visar att jämställdhetsglasögonen fattas, inte minst när det kommer till att skriva utredningsdirektiv med mera. Det är faktiskt ganska svidande kritik från SKO när det gäller finans- och penningpolitikens påverkan på jämställdheten.

I vår motion föreslog vi specifikt att Jämställdhetsmyndigheten skulle få ett uppdrag att se över effekterna av integrationsinsatser ur ett jämställdhetsperspektiv. Varför då? Jo, för att vi vet att det finns ett stort sysselsättningsgap mellan utrikes födda kvinnor och män. Det är ett integrationsproblem, men det är i allra högsta grad också ett jämställdhetsproblem. Att då avslå ett konkret förslag för att få mer kunskap och kunna utforma träffsäkra insatser är olyckligt. Här kan regeringen än en gång söka kunskap från till exempel Sveriges Kvinnoorganisationers rapport *Genom nålsögat – Vägar framåt för utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsetablering*.

Sedan ska det sägas att jag tycker att det är väldigt bra att regeringen har gjort en del av de åtgärder som nämnts här när det gäller etableringsprogrammet, till exempel. Det är mycket bra åtgärder, men många fler behövs.

Herr talman! Det här leder mig in på den andra delen av betänkandet som jag tänkte lyfta upp: den ekonomiska jämställdheten. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Det är målet. Men hur ser det ut i verkligheten i dag?

Som vi har hört är statistiken dystert. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män har slutat minska. Kvinnor arbetar oftare deltid, har osäkrare anställningar och tar ett större ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Att det här leder till lägre livsinkomster och lägre pension vet vi. Dessutom äger och driver kvinnor företag i betydligt mindre utsträckning än män. Vilken resursbrist!

Centerpartiet menar att vi måste komma till rätta med det faktiska lönegapet. Vi har krävt insatser för att bryta deltidsnormen, stärka kvinnors företagande och säkra en mer jämställd fördelning av det offentliga riskkapitalet. För oss handlar det om att riva de hinder som begränsar egenmakten och om att synliggöra de strukturer som värderar kvinnodominerade yrken mycket lägre.

Regeringens svar är: pågående arbete. Man hänvisar till Medlingsinstitutets rapporter, som faktiskt är jättebra, men man talar inte riktigt om vad man har gjort eller ämnar göra med rapporterna och slutsatserna. Man hänvisar till arbetsmarknadens parter. Ja, det är klart att parterna har ansvar för lönesättning – absolut – men jag tycker inte att man ska vara för laid-back som ansvarig regering i det arbetet. Vi måste utveckla normer, regler och praxis, särskilt nu när lönetransparensdirektivet dröjer och man faktiskt inte, enligt mig, använder Medlingsinstitutets resultat.

Slutligen: En kvinna som är ekonomiskt beroende av sin partner har svårare att lämna en destruktiv relation. Jämställd ekonomi är därför också en del av det våldsförebyggande arbetet.

Därför vill jag återigen ta upp det mycket anmärkningsvärda fallet i Västernorrland. Ekonomisk självständighet är ju inte minst viktigt för

brottsoffer och deras möjligheter att komma tillbaka in i vardagen. Därför är det så märkligt att staten via skattemyndigheten kraftigt försämrar den möjligheten för den utsatta kvinnan i Västernorrland. Staten tar alltså ut skatt på pengar som en kvinna i prostitution fått av sexköpare. Eller fått ut och fått – hon har troligen inte sett röken av de här pengarna, för hennes man har fungerat som en kopplerfirma. Kvinnan har tvingats sälja sex under flera år, och hennes man har tagit pengarna. Hur mycket mer brottsoffer än så kan man bli?

Jag skulle så gärna vilja ha svar på varför regeringen är okej med att beskatta brottsoffer – för hon är ett, även om inte mannen är dömd än. Åtalen är så nära människohandel man kan komma. När det finns solklara brottsoffer och pengar dyker upp i en utredning ska faktiskt polisen ta hand om dem. De ska gå till brottsofferersättning. Det är en praxis inom svenskt rättsväsen sedan decennier. Pengarna ska inte gå till skattemyndigheten för att därefter gå till din och min välfärd.

Att myndigheten tycks ha målat in sig i ett hörn och gång efter annan uttrycker att regeringen behöver utreda frågan har hittills inte lett till någon åtgärd från regeringen, så min fråga kvarstår: Varför vill regeringen beskatta brottsoffer?

Det här är inget annat än strukturell diskriminering, där staten med precision slår undan benen för ett liv i självständighet. Därför är det viktigt med jämställdhetsintegrering i våra myndigheter, med årlig uppföljning. Då hade man kanske kommit fram till ett annat sätt att åtgärda detta, till exempel att Skattemyndigheten är trygg i att undanta brottsoffer från beskattning. Inte ens det gör man i dag utan att be regeringen om vägledning, vilket man hittills inte har fått.

Jag står bakom alla våra reservationer men yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 30 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Jag blev faktiskt lite förvånad av det ledamoten sa om att regeringen fokuserar på administrativt arbete i stället för på handling. Jag tänkte nämligen precis samma sak när jag läste motionen från Centerpartiet om att analysera effekterna av integrationsinsatser ur ett jämställdhetsperspektiv.

Jag tänker att det är helt uppenbart att vi har problem med både jämställdhet och integration och att de är nära kopplade till varandra. Arbetslösheten för utrikes födda kvinnor är ju tre gånger högre än för inrikes födda, och de står allra längst bort från arbetsmarknaden. Vi är överens om det, men jag tycker inte att regeringen fokuserar på administration och inte heller att den ska göra så mer. Vi har redan analyser och fakta; det är handling som är det viktiga.

Jag tycker nog att det finns skäl för lite självreflektion i Centerpartiet här. Nu när vi jobbar väldigt hårt med att stötta just de utrikes födda kvinnorna har den här regeringen fokuserat på att både skapa incitament och ställa krav för arbete. Där har Centerpartiet kämpat emot när det gäller både hårdare språkkrav kopplade till bidrag och att på andra sätt ställa krav.

Men vi har också jobbat vidare med stöd. Jag vill påminna om att Centerpartiet var den drivande parten i att montera bort just de delar av Arbetsförmedlingen som de här grupperna behöver så väl, nämligen tillgäng-

lighet, stöd och lokal närvaro. Det försöker den här regeringen nu bygga tillbaka för att kunna kombinera incitament med stöd till utrikes födda kvinnor för att förbättra både integration och jämställdhet.

Hur ser ledamoten på detta? Är inte detta just handling? Är det inte detta som är vägen framåt i stället för ännu mer analys?

Anf. 31 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Det är alltid bra att få frågor som man kan förtydliga lite mer.

Ja, att analysera kanske var en lustig formulering. Men faktum kvarstår ju. Nu har de här åtgärderna precis börjat. Vi kommer förhoppningsvis att se resultat, bland annat av det jag tog upp som ledamoten också har pratat om. Men vi tror att det behövs mycket mer.

Jag nämnde rapporten från Sveriges Kvinnoorganisationer, som vi båda var med och lyssnade på. Jag tycker att det finns mängder av bra saker att ta från den.

Kvotering brukar vara ett förbjudet ord att ta i sin mun. Men jag kan tänka att man kan kvotera andra saker än föräldraförsäkringen. Man kanske också kan kvotera arbetsmarknadsinsatserna och se till att de går lika mycket till kvinnor som till män. Det är ju ett av de områden där det fallerar rejält och har gjort det länge, som utredningar långt tillbaka i tiden har påpekat – Kommissionen för livslånga jämställda inkomster, till exempel. Vi har inte en metod i Sverige för att garantera att de stöd som offentliga myndigheter ger gynnar kvinnor och män på samma sätt. Det brister oändligt, och det behöver man sätta fingret på.

I övrigt kände jag inte riktigt igen mig i ledamotens beskrivningar – att vi var emot stöd till förbättrade språkinsatser och sådana saker.

När det gäller Arbetsförmedlingen var vi ju tämligen överens om att en reformering behövde ske eftersom Arbetsförmedlingen gjorde det mesta utom just att förmedla arbete. Men det är en lång historia. Sedan kan det ha gått fel, men det vi gjorde var att leja ut det vi såg att Arbetsförmedlingen var dålig på till externa aktörer. Sedan har det kommit andra insatser som har påverkat detta, bland annat helt reformerade budgetar – bland annat under förra mandatperioden, när oppositionens budget gick igenom och radikalt förändrade budgeten för Arbetsförmedlingen på ett bräde.

Anf. 32 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Det var väl ändå så att man förändrade en hel del på Arbetsförmedlingen. Det man lade ut fungerade heller inte bättre utan blev bara dyrare. Det återställer vi nu.

Det var också många av de viktiga lokalkontoren med kontakter för dem som är långtidsarbetslösa och behöver extra stöd som försvann, vilket den här regeringen nu också försöker återställa.

Ledamoten pratade också om ekonomisk jämställdhet. Det är ett område som det är oerhört viktigt att vi fortsätter att utveckla.

Den här regeringen har försökt titta på föräldraförsäkringen och till exempel utökat antalet dubbeldagar för att den ska bli mer flexibel och för att det ska bli lättare också för ensamstående att pussla i sin vardag.

Vi vet ju att det framför allt är när man bildar familj som kvinnors och mäns löner går åt skilda håll. Jag kan inte låta bli att konstatera att en

pusselbit i detta som vi inte pratar om alls här i dag är männens ansvar i detta. Men det kan vi återkomma till vid ett annat tillfälle.

Den här regeringen har gjort flera delar. Föräldraförsäkringen är en del. Vi ser över pensionssystemet och tittar på om det kan finslipas för att det ska bli mer jämlikt också på sikt.

Företagande vill jag också gärna nämna, för det är någonting som vi har lagt mycket fokus på. Kvinnor har ju inte bara lägre löner; de äger mindre och driver färre företag. Vi har gett flera uppdrag till Tillväxtverket för att hjälpa kvinnor att starta, driva och äga företag. Vi har också tittat på delen om kapital och finansiering eftersom vi vet att en ytterst liten del av kapitalet när det gäller företagsstarter går till kvinnor. Vi har haft rundabordssamtal.

Vi har ju försökt täcka in alla dessa områden. Är det något som ledamoten inte tycker att vi får med i detta? Jag tycker att vi har lyckats pricka in det mesta.

Anf. 33 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill bara avsluta det jag inte hann med förra gången.

När det gäller Arbetsförmedlingens kontor har det aldrig någonsin varit ett politiskt beslut, utan det handlar om myndighetsstyrning. Då var väl det en brist både i den förra regeringen och i den här, för varken Centerpartiet eller någon annan har någonsin uttryckt att Arbetsförmedlingen måste minska antalet kontor.

Tvärtom ska Arbetsförmedlingen vara mer tillgänglig – bland annat via servicekontoren som startades men som den här regeringen såvitt jag förstår kanske håller på och stänger ned. Där brister ju också tillgängligheten för människor att faktiskt träffa Arbetsförmedlingen.

Det var många frågor i luften, men jag tar den om företagande. Och föräldraförsäkringen är jätte viktig; jag håller helt med. Många av de saker som ledamoten nämner är bra, men jag tror inte att vare sig den här regeringen eller den förra regeringen eller någon av oss riktigt har hittat nyckeln till hur de här analyserna ska bli verklighet.

En sak som vi skriver i våra motioner och som jag tror är väldigt bra är att myndigheterna ska ges i uppdrag att arbeta med nudging – en riktad form av rådgivning. Försäkringskassan är i dag väldigt bra på detta. I dag när de tekniska it-möjligheterna finns kan man när man ska ta ut sin föräldraförsäkring skriva vad man har för jobb nu och få veta vad ens pension beräknas bli om 50 år. Detta behöver ungdomar och de som bildar familj veta i dag. Ge myndigheterna riktade uppdrag att prata om det här! Jag är inte så säker på att de har det i dag.

Även när det gäller företagande tror jag att man kan jobba med nudging. Framför allt måste man börja i skolan. Man måste ha ungt företagande som skolämne, och man måste jobba med förebyggande och information hela vägen så att det blir lika naturligt att starta ett företag som att söka jobb på en industri. Om det är någonting vi missar i dag, när det är så få kvinnor som startar företag, är det arbetstillfällen.

Anf. 34 LEILA ALI ELMİ (MP):

Herr talman! Diskriminering drabbar människor i vårt samhälle på olika sätt och i olika faser av livet. Jag är tacksam över att vi har en diskrimineringslag som försöker motverka detta.

De sju diskrimineringsgrunderna är viktiga. De synliggör hur människor begränsas, och de ger skydd. Detta räcker dock inte, för trots stark lagstiftning finns brister särskilt när det gäller minoriteters rätt att inte diskrimineras på grund av språk.

Skyddet av minoriteter är en grund i varje demokrati, och där är diskrimineringslagen central. I dag omfattas minoriteter främst genom diskrimineringsgrunderna om etnisk tillhörighet och om religion eller annan trosuppfattning, men detta fångar inte hela verkligheten.

Vi vet att diskriminering ofta riktas mot minoriteters språk och mot rätten att tala det och använda det i kontakt med myndigheter, i skolan och i vardagen. Detta skyddas inte tillräckligt i dag. Att kunna använda sitt språk utan rädsla för trakasserier eller exkludering är en förutsättning för att kunna leva sitt liv fullt ut och för att kunna utöva sin kultur.

Herr talman! Sverige har i flera lagar erkänt de nationella minoritetsspråken, men när det gäller skydd mot diskriminering finns det fortfarande luckor. Det innebär att människor i praktiken saknar effektiva rättsmedel när just språket ligger till grund för diskrimineringen. Det här har återkommande påpekats i både internationella granskningar och nationella utredningar, men ändå händer för lite.

Herr talman! Tidöpartierna menar att nuvarande ordning är tillräcklig. Jag delar inte den bedömningen, för om skyddet hade varit tillräckligt hade vi inte haft de brister vi ser i dag. Miljöpartiet vill stärka diskrimineringslagen, men Sverigedemokraterna vill gå i motsatt riktning.

Vi hörde tidigare en SD-ledamot lyfta fram exempel på människor som far illa på olika sätt. Det handlar om unga och äldre som utsätts för brott. Det är allvarliga brott, och det är problem som vi ska handskas med. Det är dock inte diskriminering i lagens mening.

Diskriminering handlar om att bli missgynnad på grund av kön, sexuell läggning, funktionsnedsättning, trosuppfattning med mera. Att ta bort de sju diskrimineringsgrunderna och ersätta dessa med ett allmänt hållet begrepp om otillbörlig särbehandling handlar i praktiken om att försvaga skyddet mot diskriminering. Utan tydliga grunder blir det nämligen lättare att ifrågasätta och avfärda erfarenheter av diskriminering oavsett om det gäller minoriteter, hbtqi-personer eller personer med funktionsnedsättning.

Herr talman! Diskriminering är komplext och tar sig olika uttryck. Därför är de olika diskrimineringsgrunderna avgörande för att på riktigt kunna motverka diskriminering. Jag menar därför att tiden är mogen för att utvidga diskrimineringsgrunderna. Regeringen bör utreda möjligheten att införa språk som en egen diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen. Det handlar i grunden om något enkelt: att minoriteter ska kunna tala sitt språk utan att riskera att behandlas sämre.

Med det sagt, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 12.

Anf. 35 SARA GILLE (SD):

Herr talman! I dag behandlar vi arbetsmarknadsutskottets betänkande om jämställdhet och åtgärder mot diskriminering. Vi i Sverigedemokraterna står bakom betänkandet, men vi har lämnat ett särskilt yttrande som jag kommer att återkomma till i mitt anförande.

Sverigedemokraternas utgångspunkt är tydlig: Jämställdhetspolitiken ska handla om verkliga resultat i människors liv. Svensk jämställdhetspolitik har alltför länge präglats av stora ord, många planer och återkommande löften, men för den kvinna som saknar egen försörjning, för den flicka som lever under kontroll och för den som nekas sin frihet hjälper inte några vackra ord. Det som betyder något är om politiken faktiskt förändrar hennes verklighet. Det är därför vi har lämnat ett särskilt yttrande – för att tydliggöra en annan politisk inriktning och markera att tempot helt enkelt måste höjas.

Herr talman! Svenska kvinnor har rätt att kräva mer än nya formuleringar, vackra ord och nya löften. De har rätt att kräva resultat. När problem tillåts bestå år efter år duger det inte att luta sig tillbaka och säga att arbetet pågår, utan då krävs ett tydligare ledarskap och en ny riktning.

För oss är jämställdhet i grunden en fråga om frihet. Det handlar om friheten att arbeta, att försörja sig och att fatta beslut om sitt eget liv. Det är där jämställdhetspolitiken måste börja, herr talman.

Vi är tydliga med behovet av att återföra jämställdhetspolitiken till dess kärna för att stärka kvinnors egenmakt i praktiken. Fler kvinnor ska gå från utanförskap till arbete, fler kvinnor ska arbeta heltid och fler kvinnor ska ha en egen inkomst att stå på.

Ekonomisk självständighet är grunden för verklig jämställdhet. Detta kräver också en tydlig politisk riktning. Vi vill se reformer som stärker drivkrafterna till arbete, som gör vägen till egen försörjning kortare och som bryter långvarigt utanförskap. Vi vill att insatserna ska riktas dit där behoven är som störst och att resultaten ska följas upp betydligt skarpare än vad som görs i dag. Jämställdhetspolitiken måste göra skillnad i människors vardag – inte bara på papper eller i teorin.

Herr talman! Trots år av satsningar, stora ord och högtidstal kvarstår allvarliga jämställdhetsproblem i Sverige. Det visar att regeringen ännu inte har förmått leverera den förändring som tusentals kvinnor tyvärr väntar på. För alltför många kvinnor är verkligheten trots år av löften och satsningar oförändrad.

Samtidigt ser jämställdhetsutmaningarna olika ut. För vissa handlar det om löneutveckling och karriär, men för andra handlar det om någonting mer grundläggande: rätten att leva ett fritt liv.

Herr talman! I vårt särskilda yttrande lyfter vi fram just det här. Jämställdhetspolitiken måste i större utsträckning utgå från de kvinnor som har minst frihet. I dag ges deras situation inte tillräcklig tyngd i politiken. För många av de mest utsatta kvinnorna kommer stödet för sent. Det blir för svagt, och det träffar fel.

Det finns miljöer i Sverige där flickor och kvinnor begränsas i sina livsval och där deras rörelseutrymme inskränks och deras frihet sätts åt sidan. Detta är ett allvarligt jämställdhetsproblem, och det måste behandlas som just vad det är. Detta kräver ett samhälle som agerar tidigare, tydligare och utan den tvekan som alltför länge har präglat detta område. Flickor och kvinnor som lever under begränsande normer ska mötas av ett samhälle som står på deras sida med skydd, stöd och tydliga krav på omgivningen.

Herr talman! En trovärdig jämställdhetspolitik kräver just tydlighet. Samma rättigheter och skyldigheter ska gälla alla. Svenska lagar och grundläggande värderingar ska gälla i hela landet, utan undantag. Staten har ett ansvar att säkerställa att varje kvinna i Sverige omfattas av samma friheter och samma rättigheter.

Då behövs en politik som ställs till svars för sina resultat. Det räcker som sagt inte att redovisa vad som har gjorts. Det avgörande är helt enkelt vad politiken leder till. Skattebetalarnas pengar ska användas där de gör verklig nytta, inte fastna i åtgärder som år efter år misslyckas. Myndigheter ska ha tydliga uppdrag och ett tydligt ansvar för resultaten.

Sverigedemokraterna är tydliga. En jämställdhetspolitik ska utgå från individens frihet och ansvar, och den ska prioritera arbete och egen försörjning. Den ska ta de verkliga problemen på allvar. Den ska säkerställa att alla kvinnor i Sverige omfattas av samma rättigheter. Jämställdhetspolitiken måste ytterst prövas mot en enkel fråga: Får tillräckligt många kvinnor i Sverige ökad frihet i sina liv?

Herr talman! Jämställdhet uppnås inte genom processer utan genom en politik som ger resultat. Med detta står Sverigedemokraterna bakom betänkandet även om vi har lämnat in ett särskilt yttrande. Vi vill se en jämställdhetspolitik som gör verklig skillnad.

Anf. 36 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Verklig jämställdhetspolitik som gör skillnad i människors vardag – det är fina ord. Jag håller med om dem. Det är något vi alla verkligen ska jobba för, och det har vi gjort många gånger och i långa stycken, som jag tidigare har beskrivit i den här debatten. Vi har förflyttat jämställdhetspolitiken och varit ett framgångsland på det här området.

Nu är Sverigedemokraterna det största partiet i den här regeringens underlag och ser till att den kan sitta i Rosenbad. Jag hör hur ledamoten varmt beskriver hur viktigt jämställdhet är för Sverigedemokraterna och att det behöver komma reformer på plats men att den här regeringen faktiskt inte gör någonting – detta har sagts i talarstolen från Sverigedemokraternas sida. Och då säger Sverigedemokraterna: Då skriver vi ett särskilt yttrande. Är detta ledamotens och Sverigedemokraternas sätt att påverka den här regeringen att åstadkomma verklig, praktisk jämställdhetspolitik, när man får något att säga till om?

Anf. 37 SARA GILLE (SD) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att tacka ledamoten för frågan.

Sedan vill jag säga att jag aldrig har sagt att den här regeringen inte gör någonting. Den här regeringen gör väldigt mycket, men den gör inte tillräckligt – det är en stor skillnad. Vi behöver växla upp, helt enkelt, och det är en jättestor skillnad. Om man sedan jämför det som den här regeringen gör med det som Socialdemokraterna och den tidigare regeringen gjorde gör den här regeringen enormt mycket.

Jag är ändå glad att vi tycker lika i fråga om jämställdhetsproblematiken och vill att det ska bli bättre. Men för att det ska bli det måste man jobba. När ledamotens parti satt i regering under åtta år gjordes absolut inte tillräckligt.

Det jag lyfter i mitt anförande är att den här regeringen gör en hel del, men det görs inte tillräckligt; det behöver förbättras.

Anf. 38 SOFIA AMLOH (S) replik:

Fru talman! Den förra regeringen gjorde alltså ingenting – jag tyckte ändå att jag hörde det. Den här regeringen gör inte tillräckligt, och den förra regeringen gjorde inte heller tillräckligt. Nu har Sverigedemokraterna i snart fyra år haft ett väldigt starkt inflytande över den här regeringen och mycket att säga till om. Då undrar jag vad det är man har åstadkommit som har utgjort den här stora skillnaden, förutom ett särskilt yttrande, som vi får höra om i den här debatten.

Socialdemokraterna har ju faktiskt styrt i mer än åtta år, i ganska många decennier, och har förflyttat Sverige till att bli ett av de mest jämställda länderna. Att påstå att vi inte gör något tycker jag alltså är direkt orättvist av ledamoten. Det är oftast värderingar som ledamoten brukar lyfta som vi ska värna om. Jag tycker att det behöver vara en lite mer nyanserad bild från ledamoten.

Jag ska ställa en konkret fråga till ledamoten utifrån att socialdemokratien med flera under många decennier har byggt upp ett omfattande kvinnofridsarbete runt om i hela Sverige. Nu ser vi att den här regeringen har fattat beslut om en lagstiftning som bland annat gör att kvinnojourer lägger ned runt om i landet. Det är nästan 40 stycken som är nedlagda nu, och det fortsätter ticka. Tänker den här regeringen göra något för att vi ska ha något kvinnofridsarbete kvar i det här landet, eller tänker Sverigedemokraterna fortsätta skriva särskilda yttranden medan kvinnofridsarbetet nedmonteras?

(Applåder)

Anf. 39 SARA GILLE (SD) replik:

Fru talman! Jag vill påminna ledamoten om att Sverigedemokraterna faktiskt inte sitter i regeringen. Vi är ett stödparti till regeringen, och det är en stor skillnad. Vi är fyra partier som samarbetar, och vi ingår inte i regeringen; vi är ett stödparti. Det är en jättestor skillnad. Med det sagt kanske vi inte får igenom allt vi vill, och därav mitt anförande, som allt handlade om.

Jag är betydligt nöjdare med den här regeringen än jag var med den tidigare regeringen. Jag står mycket längre från Socialdemokraterna. Men jag tycker – jag står fast vid det – att vår regering har gjort väldigt mycket men fortfarande har en lång väg att gå. Grunden till det är i stor utsträckning att vi stödar upp efter er. Så är det: Vi stödar upp efter er.

Anf. 40 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! I dag debatterar vi frågor som rör kärnan av vad ett jämlikt samhälle är – och vad det ännu inte är. Diskriminering begränsar människors frihet, möjligheter och värdighet. Därför räcker det inte med goda intentioner. Lagstiftningens ambitioner måste också fungera i verkligheten.

Låt mig börja med situationen för personer som är beroende av ledar- eller assistanshund. Dessa hundar är inte bara ett hjälpmedel bland andra; de är en förutsättning för att kunna leva ett självständigt liv. Trots att diskrimineringslagen omfattar skydd mot bristande tillgänglighet visar det sig

att väldigt många fortfarande möter en massa hinder i sin vardag. Det är oacceptabelt.

Om lagen inte får genomslag i människors faktiska liv måste den stärkas. Därför behövs en översyn av lagstiftningen och en utvärdering av hur den faktiskt efterlevs när det gäller funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund. Därför yrkar jag bifall till reservation nummer 6.

Fru talman! Åldersdiskriminering är ett annat område där verkligheten halkar efter ambitionerna. Vi vet att äldre systematiskt missgynnas, inte minst på arbetsmarknaden. Studier visar att sannolikheten att ens få svar på en jobbsökans minskar redan vid 40 års ålder, vilket är hisnande för någon som tänker att man i 50-årsåldern ändå är mitt i sitt liv. För kvinnor går det ännu snabbare. Det handlar inte om enskilda fall utan om strukturer och normer som värderar människor olika enbart beroende på just ålder.

Det duger inte att luta sig tillbaka och bara konstatera att arbete pågår. Ambitionerna måste höjas. Sverige behöver en samlad strategi mot ålderism. Men inte heller det räcker. Diskrimineringens mekanismer är väldigt komplexa och svåra att bevisa. Därför behövs det kraftfullare verktyg. Jag menar att en kriskommission mot diskriminering skulle kunna samla forskning, analysera arbetslivets villkor och lägga fram fler konkreta förslag, inklusive skärpta sanktioner, för att säkerställa ett hållbart arbetsliv och en fungerande kompetensförsörjning.

Fru talman! Diskrimineringslagstiftningen måste också utvecklas i takt med samhället. Sverige får återkommande kritik för att till exempel språk inte inkluderas som diskrimineringsgrund. Det är en brist. Språk kan vara helt avgörande för människors möjligheter att delta fullt ut i samhället. Därför bör man utreda även det, med målet att verkligen stärka det skyddet.

Samtidigt måste vi säkerställa att lagen gäller där den behövs som mest. Uppgifter om etnisk profilering inom polisens verksamhet är allvarliga. De riskerar att underminera förtroendet för rättsstaten. Den som utsätts för diskriminering av det offentliga måste kunna få upprättelse. Därför bör diskrimineringslagen utvidgas, så att även polisens åtgärder omfattas fullt ut och så att tillsyn kan ske på ett effektivt sätt.

Fru talman! Diskriminering är inte ett marginellt problem. Det påverkar människors livschanser, arbetsmarknadens funktion och tilliten i samhället. Därför krävs det mer än ord. Det krävs även handling, skärpta lagar och en tydlig politisk vilja.

Ett samhälle som tar jämlikhet på allvar accepterar inte att människor stängs ute. Det samhället ser till att rättigheter inte bara finns på papper utan också i verkligheten och för alla.

Anf. 41 JAMAL EL-HAJ (-):

Fru talman! I betänkandet har jag sex motioner, som jag vill lyfta fram, men inget yrkande.

Fru talman! Det är dags att vi tar ansvar för att motverka hat och diskriminering, oavsett varifrån det kommer. Hatet har ingen plats i vårt land.

Det är vårt ansvar att se till att varje människa behandlas med värdighet och respekt. För att lyckas med det krävs ett ledarskap som inte bygger murar utan som bygger broar. Det krävs ett ledarskap som är fördomsfritt och som arbetar aktivt för att ena samhället i stället för att splittra det. Vi får aldrig acceptera att människor delas upp i ett vi och de.

Fru talman! Vi ser i dag en oroande utveckling där kampen mot hat riskerar att försvagas av politisering. Antisemitism är ett allvarligt och växande problem, som ska bekämpas kompromisslöst. Men vi ser också att antisemitismen ibland används som ett politiskt verktyg. Antisemitism får aldrig bli en partiskiljande fråga. Det ska vara en självklar del av vårt gemensamma ansvar.

På samma sätt måste vi tala klarspråk om islamofobi. Islamofobi och antisemitism är inte konkurrerande problem. De är uttryck för samma sak: hat mot människor på grund av vilka de är. Att försöka rangordna dem är meningslöst. Att ställa grupper mot varandra är direkt skadligt. När vi gör det försvagar vi kampen mot hatet i stället för att stärka den.

Fru talman! Religionsfriheten är en grundläggande demokratisk rättighet. Den är fastslagen i både internationell rätt och vår egen grundlag. Varje människa ska ha rätt att tro, att utöva sin tro och att manifesteras sin identitet. Ändå ser vi att denna rättighet kränks, både globalt och här i Sverige. När människor begränsas, misstänkliggörs eller diskrimineras på grund av sin religion är det vår skyldighet att reagera.

Vi lever i ett samhälle präglad av mångfald. Det är inte ett problem att hantera. Det är en styrka att värna. Men mångfalden kräver också något av oss: viljan att mötas, att förstå och att stå upp för varandra. När människor möts minskar rädslan. När rädslan minskar försvagas hatet.

Fru talman! Samtidigt ser vi att islamofobin växer i Sverige. Den tar sig uttryck i diskriminering, i hatpropaganda och i vardagsrasism. Och den drabbar människor i deras vardag – på jobbet, i skolan och på gatan. Till skillnad från andra grupper, som judar och romer, saknar muslimer ett särskilt minoritetsskydd. Det ökar deras sårbarhet.

Samtidigt är antisemitism fortsatt ett allvarligt problem. Vi måste vara tydliga med att judar som folk aldrig bär ansvar för staten Israels politik. Att påstå något annat är antisemitism. Och det ska alltid bekämpas.

Men vi måste också våga tala om en farlig utveckling i debatten. När antisemitism används som argument för att legitimera misstänkliggörande av muslimer skapas en falsk konflikt mellan minoriteter. Detta splittrar. Det skadar och försvagar kampen mot allt hat.

Vi måste i stället stå upp för principen att ingen grupps rättigheter kan försvaras genom att en annan grupps rättigheter undermineras.

Fru talman! Ett inkluderande samhälle handlar också om att värna alla människors rätt att vara sig själva. Sverige har kommit långt när det gäller hbtqi-personers rättigheter. Men vi är inte framme. Många lever fortfarande med otrygghet, diskriminering och ohälsa. Därför krävs mer än lagstiftning. Det krävs även kunskap, förebyggande arbete och ett tydligt politiskt ansvar – i skolan, i vården, i arbetslivet och i vårt internationella engagemang.

Fru talman! Mäns våld mot kvinnor är ett av våra största samhällsproblem. Trots insatser fortsätter våldet. Och bakom statistiken finns ett stort mörkertal. Det handlar inte bara om brott. Det handlar även om makt, om frihet och om rätten att leva utan rädsla. Så länge kvinnor inte är trygga är samhället inte jämställt. Och så länge samhället inte är jämställt är det inte heller fullt ut demokratiskt.

De ekonomiska klyftorna mellan kvinnor och män består, och i vissa fall ökar de. Kvinnor tjänar mindre. Kvinnodominerade yrken värderas lägre. Detta är inte bara en jämställdhetsfråga. Det är också en fråga om rättvisa.

Särskilt utsatta är utrikes födda kvinnor. De möter hinder på grund av både kön och diskriminering. De får svårare att etablera sig och löper större risk att hamna i ekonomisk utsatthet.

Fru talman! Jämställdhet, religionsfrihet och kampen mot hat och diskriminering är inte separata frågor. De hänger ihop. De handlar alla om vilket samhälle vi vill vara: ett samhälle där människor ställs mot varandra eller ett samhälle där vi står upp för varandra.

Vi måste välja sammanhållning framför splittring, respekt framför misstänkliggörande och solidaritet framför hat. I slutändan handlar detta nämligen inte om politiska vägval. Det handlar om vilket samhälle vi ska vara. Det handlar om en enkel men avgörande princip: att varje människa har lika stort värde och samma rätt att leva i frihet och värdighet. Det är inte bara en princip vi ska försvara. Det är ett ansvar vi måste leva upp till.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 april.)

§ 7 Arbetsmiljö

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU12
Arbetsmiljö
föredrogs.

Anf. 42 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna. I betänkandet har vi sverigedemokrater också ett särskilt yttrande som förklarar vårt ställningstagande.

Fru talman! År 2026 har inte börjat bra. Det har redan skett flera arbetsplatsolyckor med dödlig utgång. Arbetsmiljöarbetet är livsviktigt. Ingen ska avlida på eller till följd av sitt arbete. Arbetsmiljöarbetet måste fungera både regionalt och lokalt, och fler ska ges möjlighet att delta i det. Vi måste skärpa till regelverket, men vi måste också se till att befintligt regelverk efterföljs, inte minst för att bekämpa den arbetslivskriminalitet som breder ut sig i samhället.

Arbetslivskriminalitet är medvetna handlingar som innebär att arbetstagare utnyttjas och sund konkurrens sätts ur spel. Arbetslivskriminaliteten kan bland annat omfatta överträdelse av arbetsmiljöregelverket och kan exempelvis handla om arbete utan tillstånd, arbete med osäkra arbetsvillkor och minskat skydd för arbetstagare. Arbetsmiljö och arbetslivskriminalitet är därmed i dag två frågor som är väldigt tätt sammanlänkade.

Arbetslivskriminaliteten innebär att en verksamhetsutövare medvetet bryter mot regler och avtal i arbetslivet på bekostnad av arbetstagarna, andra företag eller det allmänna. De allvarligaste fallen av arbetslivskriminalitet omfattar brottslighet såsom människohandel, människoexploatering, arbetsmiljöbrott, bidragsbrott, skattebrott och annan ekonomisk brottslighet. Arbetslivskriminaliteten är extra framträdande inom bygg-,

Prot. 2025/26:104
14 april

*Jämställdhet och
åtgärder mot
diskriminering*

Arbetsmiljö

städ-, restaurang- och transportbranschen. Den förekommer nu även inom vård och omsorg. Den kännetecknas av fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet men också av ett cyniskt utnyttjande av vårt välfärds-system.

Fru talman! De nästan åtta åren av passivitet, då dåvarande regering inte kunde komma överens om någonting i frågan, har tyvärr inneburit att Sverige som land hamnat på efterkälken i kampen mot den organiserade brottslighet som göder arbetslivskriminaliteten. Men Sverigedemokraterna har tillsammans med regeringen drivit på. Vi har påbörjat förändringar inom bland annat sekretesslagstiftningen för att öka möjligheten för våra samverkande myndigheter att samarbeta och dela väsentliga uppgifter med varandra. Straffen skärper vi. Vi förlänger preskriptionstiderna, något som har efterfrågats i två mandatperioder. Men mer behöver göras i dessa frågor, och arbetet fortsätter framåt.

Den grova arbetslivskriminaliteten håller sig oftast utanför den etablerade partsmodellen. Det ställer nya krav, inte minst på politiken. Kriminaliteten är också internationell till sin natur, både eftersom utländska arbetstagare utnyttjas och eftersom verksamhetsutövare kan ha kopplingar till och verka i flera olika länder. Därför, fru talman, blir kampen mot den illegala invandringen extremt viktig, då det är fråga om individer som utnyttjas cyniskt av de kriminella aktörerna på arbetsmarknaden och är ett av deras viktigaste verktyg. Av denna anledning kan det ses som anmärkningsvärt att stora delar av oppositionen kraftigt motsätter sig förslag gällande bland annat rapporteringsplikten, samtidigt som man påstår att man vill ta krafttag i kampen mot arbetslivskriminalitet.

Fru talman! Man kan inte debattera arbetsmiljö utan att nämna skyddsombudens roll på våra arbetsplatser. Det handlar framför allt om de lokala skyddsombuden, vars antal konstant minskar trots återhämtning i vissa branscher. Inom TCO och Saco sker en ökning av skyddsombuden, men tyvärr går det åt andra hållet inom LO-yrkena, vilket är väldigt beklagligt. En av de största anledningarna är den minskade fackliga anslutningen inom LO-yrken. Den minskningen är jag den förste att beklaga. En annan stor anledning är Socialdemokraternas och LO-ledningens politisering av fackförbunden, vilken i dag faktiskt hotar inte enbart vår svenska modell och de jämna parterna i den utan även det framtida arbetsmiljöarbetet. Ju färre personer som engagerar sig och vill bli aktiva, desto svårare blir det att upprätthålla ett jämlikt arbetsmiljöarbete.

Jag hade egentligen tänkt sluta här, fru talman, men jag väljer att gå vidare i diskussionen. Nu är det valår, och det har blivit offentligt vilka som står på listorna i våra kommuner. Förra veckan fick jag ett samtal från en kvinnlig medlem som varit skyddsombud i flera år men som nu får lämna sitt uppdrag på en industri i Mellansverige. Den enda motivering hon fick var att hon stod på Sverigedemokraternas valsedel i sin kommun och enligt det fackliga huvudskyddsombudet företrädde ett parti som vill avskaffa alla skyddsombud. Det är rent horribelt, fru talman, att höra det svar hon fick. Det är ju en ren lögn. Sverigedemokraterna vill tvärtom att alla som har sina kollegors förtroende ska kunna bli skyddsombud. Jag fick två sådana här samtal förra veckan.

Nu ska jag sticka ut hakan lite, men det här står jag för. Att utesluta och åsiktsregistrera arbetare enbart på grund av att de har fel partibok är rena Stasimetoder som definitivt inte hör hemma i ett demokratiskt

samhälle. Man har ofta hög svansföring från Socialdemokraterna och är snabb att utse allt och alla till hot mot demokratin. Men att själv agera odemokratiskt har man definitivt inga problem med. Vi såg det i valrörelsen 2014, vi såg det på arbetsplatserna i valrörelsen 2018 och vi kommer att få se det på arbetsplatserna i valrörelsen 2026 också.

Det här är personer som har sina arbetskamraters förtroende och som har engagemang i frågorna. Det måste vara det avgörande. Vi har två företrädare för Socialdemokraterna i denna debatt. De får gärna förklara för kammaren varför en sverigedemokratisk arbetare som sitter i kommunfullmäktige är mindre duglig som skyddsombud än en kollega som sitter i samma fullmäktige för Socialdemokraterna. Och skyll inte på LO, vilket man brukar göra! Alla vet att LO-ledningen sitter i Socialdemokraternas partistyrelse och verkställande utskott. När Magdalena Andersson säger till dem att hoppa frågar de oftast hur högt de ska hoppa. Alla vet att det ingår i Socialdemokraternas strategi att misskreditera sverigedemokrater; man vill inte legalisera aktiva sverigedemokrater på våra arbetsplatser. Jag tycker att detta är väldigt beklagligt.

Fru talman! För att få till en bra och trygg arbetsmiljö är det viktigt att vi alla jobbar tillsammans – brett inom politiken men även gemensamt mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. Vi i Sverigedemokraterna kommer att fortsätta arbetet med att utveckla arbetsmiljöpolitiken i kommande politiska samarbeten och återkommer således till dessa frågor framöver, såväl i regeringsställning som i opposition.
(Applåder)

I detta anförande instämde Mats Arkhem och Sara Gille (båda SD).

Anf. 43 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Före valet 2022 lovade Sverigedemokraterna att vara garanten för den svenska välfärden. Men arbetsmiljöproblemen fortsätter att växa i välfärden, trots att Sverigedemokraterna nu är det största partiet i regeringsunderlaget.

Enligt Försäkringskassan är psykisk ohälsa i dag den vanligaste orsaken till sjukskrivning. Det sker en ökning, framför allt i välfärdsyrken. Det handlar om stress, hög arbetsbelastning och brist på återhämtning. Forskning visar att ansvariga chefer saknar tid, mandat och resurser att jobba förebyggande.

Arbetsvillkoren behöver bli bättre, och fler behöver anställas i välfärden. Det tycker jag – och även Sverigedemokraterna, visade det sig när jag kollade på partiets hemsida.

Men den regering som Sverigedemokraterna stöder har konsekvent underfinansierat välfärden. Man har inte räknat upp statsbidragen till kommuner och regioner i den omfattning som hade krävts för att kompensera för inflationen.

Jag vill fråga Magnus Persson på vilket sätt han menar att Sverigedemokraterna varit garanten för välfärden och hur man har jobbat för att förbättra arbetsvillkoren i omsorgen och sjukvården, som man före valet lovade att göra.

(Applåder)

Anf. 44 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Detta är först och främst en kommunal och regional fråga. Bryter man ned den här statistiken blir det väldigt intressant. Sämst arbetsförhållanden är det faktiskt i socialdemokratiskt styrda kommuner. I Malmö stad, mönsterkommunen för många socialdemokrater, har man väldigt stora problem just inom äldreomsorgen. I min egen hemkommun, där också Socialdemokraterna styr, är det enorma rekryteringsproblem.

Sedan ska givetvis staten göra sitt jobb. Jag tycker att Sverigedemokraterna har drivit på ganska mycket i de här frågorna. Våra förhandlingar bakom kulisserna står jag inte och talar om här i kammaren. Men jag står för att Sverigedemokraterna har varit en garant i de här frågorna. Det kunde ha sett betydligt värre ut.

Det är dock anmärkningsvärt att kommunerna gör sig så beroende av statsbidragen att dessa utgör det viktigaste sättet att få ordning på den egna välfärden.

Kommuner har egen beskattningsrätt. Den här frågan får Johanna Haraldsson ta med sina kommunalråd i sina kommuner, så tar jag det med mina kommunalråd. Mig veterligen går det väldigt bra inom välfärden i dag i de kommuner som är styrda av Sverigedemokraterna.

Anf. 45 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Arbetsvillkoren är väldigt utmanande i välfärden. Därför har man också svårigheter att rekrytera.

Nu talar Magnus Persson om beskattningsrätten för kommuner och regioner. Samtidigt håller regeringen på att förbereda förslag som skulle förhindra eller skapa sämre förutsättningar för kommuner och regioner att höja sina skatter om de så skulle behöva. Det som Sverigedemokraterna säger och den politik som sedan genomförs litar inte riktigt.

Vi socialdemokrater har till skillnad från Sverigedemokraterna och regeringen konsekvent prioriterat välfärden medan SD-regeringen hellre har sänkt skatten, och mest för dem som redan har höga inkomster. Vi har satsat miljarder mer än regeringen och Sverigedemokraterna varje år i våra budgetmotioner. Vi ser just det skriande behovet av att kunna anställa fler och skapa bättre arbetsvillkor i välfärden.

Jag undrar varför Sverigedemokraterna, trots att de velat framstå som garanten för välfärden, inte har lyckats få med sig resten av Tidöpartierna på en finansiering som skulle göra skillnad i välfärden. Man kan dra slutsatsen att det kanske bara var något de sa som sedan inte var så viktigt. Trots Sverigedemokraternas garantier har man runt om i landet varit tvungen att spara in på sjukvården och äldreomsorgen och sagt upp personal när pengarna inte har räckt till.

Var inte Sverigedemokraternas löfte mer värt än att det kunde förhandlas bort när regeringen viftade med någonting annat som kanske var högre prioriterat för Sverigedemokraterna, ett höjt återvandringsbidrag eller kanske skattesänkning för de rikaste?

(Applåder)

Anf. 46 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Det märks tydligt att Johanna Haraldsson försöker att skylla misslyckandet i de kommuner och regioner där Socialdemokraterna styr på Sverigedemokraternas och regeringens politik. Det stämmer inte.

Vi kan ta ett exempel från en kommun som lyckas väldigt bra med välfärden. I Staffanstorps kommun styr Moderaterna och Sverigedemokraterna. Där valde man nu, när man fick ett ganska stort budgetöverskott, att fördela ut en premie till alla anställda inom vård- och omsorgspersonalen för att de hade gjort ett bra arbete.

Så kan man göra om man sköter sin ekonomi. Men missköter man sin ekonomi i kommuner och regioner kan man aldrig göra så. Bryter man ned det och börjar titta på vilka kommuner som har de största problemen, fru talman, är det övervägande socialdemokratiskt styrda kommuner. Vi har till exempel Region Stockholm, som i dag är ett sorgebarn.
(Applåder)

Anf. 47 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Socialdemokraternas reservationer nummer 9 och 20.

I rapport efter rapport från myndigheter och fackförbund och i reportage och artikelserier beskrivs hur arbetsmiljön för svenska löntagare ser ut. Det är utsatthet för giftigt damm på återvinningsföretag, bristfälliga arbetssätt och skyddsutrustning som inte skyddar mot dödliga ämnen inom industrin.

Det är återkommande fallolyckor och vibrationsskador inom byggbranschen, och stress och hög arbetsbelastning som gör människor sjuka i den svenska välfärden. Det är stor utsatthet och trakasserier inom restaurang och handel, och hot och våld i nästan alla branscher.

Det är omfattande arbetslivskriminalitet. Detta är någonting som min kollega Adrian Magnusson kommer att tala mer om i sitt anförande i denna debatt.

Samma bild av verkligheten som finns i rapporterna och artiklarna återkommer i de samtal som jag har med fackliga företrädare och skyddsombud. Det är väldigt tufft i många delar att jobba på den svenska arbetsmarknaden. Nya risker för ohälsa och olyckor utmanar ständigt arbetet för en trygg och säker arbetsmiljö.

Fru talman! Ett av de allra tydligaste exemplen är hemtjänsten. Statistik från Arbetsmiljöverket visar att hemtjänstpersonalen är en av de mest utsatta yrkesgrupperna. De har dubbelt så många anmälda arbetssjukdomar och arbetsolyckor som genomsnittet.

De kvinnor som bär en av välfärdens viktigaste uppgifter, att ta hand om våra äldre, utsätts dagligen för en ohållbar arbetsmiljö som gör att de inte orkar jobba heltid.

Många arbetar ensamma i högt tempo under stark press. Tunga lyft i trånga hem sliter, och många går hem från jobbet med värk i kroppen. Psykisk press, hot och våld är betydligt vanligare här än i flera andra yrken.

Detta är människor som går till jobbet för att ta hand om andra och för att ge omsorg och skapa trygghet och värdighet till äldre som är beroende av deras stöd i vardagen. De betalar alltför ofta själva priset med sin hälsa.

Fru talman! Även om hemtjänsten är hårt drabbad är det inte ett undantag. Liknande problem går igen i stora delar av välfärden. När Arbetsmiljöverket granskade våra akutsjukhus visade det sig att åtta av tio sjukhus inte lever upp till arbetsmiljölagens krav på att förebygga ohälsosam arbetsbelastning.

Chefer saknar tid, resurser, kunskap och mandat för att jobba förebyggande. Konsekvenserna blir att personal och patienter drabbas. Det går igen. På arbetsplatser där arbetsmiljöarbetet brister handlar det ofta om just detta. Det är brist på prioritering, resurser och kunskap från arbetsgivarens sida.

Fru talman! Nästan en person i veckan dör på svenska arbetsplatser. Varje år dör flera tusen i förtid till följd av sjukdomar och skador som har orsakats av brister i arbetsmiljön. Jag menar att det inte är värdigt en svensk modern arbetsmarknad.

Samtidigt måste vi komma ihåg att det görs mycket bra arbete. På många arbetsplatser jobbar arbetsgivare, anställda och skyddsombud dagligen tillsammans för att förebygga skador, olyckor och ohälsa. Där fungerar det systematiska arbetsmiljöarbetet i praktiken.

Men det räcker inte att det fungerar på en del arbetsplatser. Det måste fungera på alla. Det handlar inte bara om att skydda de anställda. Det handlar också om att skydda seriösa arbetsgivare från att konkurreras ut av dem som fuskar med arbetsmiljön.

Fru talman! Arbetsgivaren har hela ansvaret för att skapa en hälsosam och trygg arbetsmiljö. Men i dag upplever bara hälften av dem som jobbar i Sverige att brister i arbetsmiljön åtgärdas på ett bra sätt.

Det är här det politiska ansvaret kommer in. Vi behöver från det politiska styret utöka kontrollerna, skärpa regelverket och skapa tydliga incitament för arbetsgivare att göra det som krävs. Där menar jag att Tidöregeringen inte har gjort tillräckligt.

När vi nu närmar oss slutet av mandatperioden kan vi konstatera att alltför lite har gjorts för att förbättra arbetsmiljön på svenska arbetsplatser. Samtidigt har andra politikområden prioriterats. Där har förslag lagts fram i snabb takt. Det visar att det inte handlar om oförmåga. Det handlar om prioriteringar.

När regeringen tillträdde 2022 fanns det färdiga och utredda förslag på bordet. Det fanns förslag om att de organisatoriska och sociala arbetsmiljöriskerna ska ges samma tyngd som de fysiska riskerna genom att ge Arbetsmiljöverket möjlighet att utdöma sanktionsavgifter när arbetsgivare inte lever upp till kraven.

Det fanns förslag om att koppla sanktioner till det systematiska arbetsmiljöarbetet så att det får konsekvenser om man inte gör de riskbedömningar och de åtgärder som behövs. Vi vet att många allvarliga olyckor hade kunnat förebyggas om man hade gjort just detta.

Det fanns förslag om ett utökat rådighetsansvar så att det blir tydligt vem det är som bär ansvaret på arbetsplatser med många aktörer.

Det fanns förslag om att stärka användningen av företagshälsovård i det förebyggande arbetet.

Det fanns förslag om att tydliggöra arbetsgivarens ansvar för trakasserier från tredje man.

Det fanns förslag om att stärka de regionala skyddsombudens möjligheter att nå fler arbetsplatser.

Jag förstår att detta låter som ett rabblande av många saker, men det var ganska mycket. Alla de här förslagen fanns framme, och alla var utredda och remitterade. Men de har inte tagits vidare av Tidöregeringen. I stället har den låtit utreda om skyddsombuden verkligen ska vara utsedda av facket.

Fru talman! Utöver att vi socialdemokrater står fast vid att de förslag vi lämnade efter oss 2022 behöver genomföras vill vi att arbetsmiljöbrott ska kunna leda till näringsförbud. Vi vill tillsätta en kriskommission mot dödsolyckor, och vi vill stärka välfärdens resurser. Samtidigt har vi socialdemokrater återkommande under mandatperioden föreslagit mer resurser till Arbetsmiljöverket och de regionala skyddsombuden för att stärka kontrollen.

Fru talman! Utredningen om en ny arbetsmiljöstrategi konstaterar att den nuvarande strategin har haft ett begränsat genomslag i regeringens arbete och att den i praktiken inte har använts för att styra politiken. Samtidigt har en ny strategi inte prioriterats tillräckligt högt för att kunna läggas fram för riksdagen i tid, trots att den gamla löpte ut vid årsskiftet.

I rapporter och granskningar har problemen år efter år tydligt beskrivits. Ändå har regeringen inte tagit tillräckligt med initiativ för att komma åt problemen. Det är alltså inte kunskap som saknas. Problemen är väl kända, men inga politiska lösningar har omsatts i handling.

Återigen: Det behövs enligt mig och Socialdemokraterna skarpare krav, tätare kontroller, fler inspektörer, starkare skyddsombud och resurser som gör det möjligt att arbeta hållbart. Problemen är alltså inte nya, och lösningarna finns. Det som saknas är politisk vilja.

Fru talman! Vi socialdemokrater har den viljan. Vi är beredda att ta ansvar för en arbetsmiljöpolitik som utgår från arbetarnas verklighet, där ingen ska bli sjuk, skadas eller dö av sitt jobb. I grunden handlar det om något som borde vara helt självklart. Vi är beredda att ta detta ansvar, men för det krävs en ny riktning och en socialdemokratisk regering.

(Applåder)

Anf. 48 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Tack, Johanna Haraldsson, för anförandet!

Johanna Haraldsson har vid ett flertal tillfällen sagt i medierna att regeringen inte prioriterar arbetsmiljön utan bara sänker skatterna. Det här är häpnadsväckande uttalanden.

Regeringen fortsätter att skärpa, förfina och utveckla den politik som S-regeringen faktiskt i många stycken införde. De här kommentarerna blir därför ett slags underbetyg till er själva. Det är vanligt att man i opposition kritiserar regeringen, men det här är en ny nivå. Det är mycket märkligt.

Regeringen har skjutit till 100 miljoner till Arbetsmiljöverket. Vi gör en mer träffsäker, ambitiösare och skarpare form av inspektioner på de arbetsplatser där riskerna är som störst. Under 2025 utförde Arbetsmiljöverket närmare 30 000 inspektioner, och antalet myndighetsgemensamma inspektioner ökade med hela 11 procent. Farliga jobb har stoppats, och fler polisanmälningar har gjorts.

Vi har en nationell strategi mot a-krim med 45 åtgärder. Nio myndigheter samverkar, och vi har sju regionala center. Det sker närmast en revolution inom justitieområdet. Det blev åtta förlorade år då vi inte fick igenom de förslag som inte minst hade kunnat vara verksamma på a-krimområdet.

Vi kommer också att se till att fler skyddsombud kan rekryteras. En ny arbetsmiljöstrategi är på gång. Regeringen har tagit krafttag. Min talartid

räcker inte till för att förklara allt. Vi är inte klara, men allt går ändå i rätt riktning.

Min fråga är: Vad är Johanna Haraldssons analys? Varför kunde inte den S-ledda regeringen på åtta år genomföra de förbättringar som den här regeringen nu gör?

Anf. 49 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Det blir väldigt motsägelsefullt när Saila Quicklund börjar med att säga att regeringen fortsätter på den S-ledda regeringens inslagna väg för att sedan gå tillbaka och säga att vi inte gjorde någonting. Det är ganska häpnadsväckande.

Den S-ledda regeringen tog en hel del nya initiativ. Vi tillsatte en mängd utredningar, precis alla dem som jag räknade upp här. Vi förberedde för alla dessa initiativ. Du pratar om en strategi mot arbetslivskriminalitet. Den initierades av den socialdemokratiska regeringen. Vi vill att man ska se över och uppdatera den, till exempel – något som den här regeringen inte har gjort.

Vi behöver fortsätta att växla upp. Anslagen till Arbetsmiljöverket är väldigt bra. Men det måste också ställas krav på myndigheten så att den faktiskt gör det man vill att den ska göra.

År 2019, före pandemin, genomfördes 27 715 fysiska inspektioner. Det kan jämföras med 2025, då 24 942 fysiska inspektioner genomfördes. Till det ska givetvis läggas distansinspektionerna. Jag tror att det är viktigt att man också ställer krav när man skjuter till medel och talar om vad man vill att myndigheten ska använda medlen till.

Vi socialdemokrater vill öka kontrollen på arbetsmarknaden, och jag är övertygad om att Moderaterna också vill det. Men då måste man också ställa krav. Därför har vi satt upp ett mål inför kommande mandatperiod: Vi vill att Arbetsmiljöverket ska öka inspektionerna och göra 10 000 fler varje år för att vi verkligen ska få utslag av de medel vi skjuter till.

Anf. 50 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman och Johanna Haraldsson! Det är lätt att i opposition önska mer resurser till Arbetsmiljöverket och fler arbetsmiljöinspektörer. Johanna Haraldsson uttrycker denna önskan i tidningen Arbetarskydd.

Sanningen är, som jag sa tidigare, att regeringen har tillfört 100 miljoner. Det har också gjorts en stor omorganisation inom Arbetsmiljöverket. Både Johanna Haraldsson och jag sitter i insynsrådet och fick den här informationen så sent som i förra veckan.

Det ska ses som en investering när Myndigheten för arbetsmiljökunskap och Arbetsmiljöverket nu slås ihop. Vi får forskning kopplad till operativ verksamhet; det är en fantastisk lösning som den här regeringen nu utvecklar. Som jag också sa tidigare har resultatet blivit att de myndighetsgemensamma inspektionerna har ökat med hela 11 procent. Vi ska se det här som en investering.

Vi har också förfinat och förbättrat kunskapen hos inspektörerna och via ett uppdrag från regeringen säkerställt att de har tillräckliga bransch-kunskaper för att kunna gå ut i de olika branscherna. Kvaliteten höjs alltså.

Det jag säger är att regeringen förstärker, förbättrar och utvecklar det som Socialdemokraterna initialt gjorde. Det som gjordes var lovvärt, men

vi förbättrar kvaliteten avsevärt. Jag vill också framhålla det regeringen gör på justitieområdet. Det är, som jag sa, något av en revolution på området som görs för att komma till rätta med den arbetsmiljökriminalitet som finns.

Jag sitter också i Polismyndighetens insynsråd och vet vad detta har fört med sig. Vi ser fantastiska effekter av att regeringen har släppt på sekretessen mellan myndigheter så att de kan samverka. Det här gjorde inte S-regeringen, och man kan undra varför. Men nu görs det mycket på området.

Anf. 51 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Jag uppfattade egentligen ingen fråga i Saila Quicklunds sista replik.

Jag kan dock säga att vi är överens om inriktningen, men det görs inte tillräckligt med regelförstärkningar. Det är det jag efterlyser. Saila Quicklund har tidigare lyft fram möjligheten till sanktioner, men under den här mandatperioden har regeringen inte infört några nya sådana. Det har man låtit bli att göra.

Jag menar att reformtakten på arbetsmiljöområdet har varit alldeles för låg. Vi ser samtidigt att regeringen på väldigt många andra områden i princip har spottat ur sig reformförslag, men på arbetsmiljöområdet står det still.

Jag tycker att det är väldigt bra att regeringen fortsätter förstärka Arbetsmiljöverket, men vi har sett att vi hade behövt göra ännu mer på det området. Trots de förstärkningar som den här regeringen har gjort har myndigheten nämligen inte kommit upp i samma nivå på antalet inspektioner som man hade före pandemin.

Man har inte heller alls lyckats anställa den mängd av arbetsmiljöinspektörer som vi skulle behöva ha i paritet till den storlek på arbetsmarknad som vi har i Sverige.

(Applåder)

Anf. 52 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner i all stillhet om tilltalet i kammaren. Om det kommer ett eller annat ”du” brukar jag inte säga till direkt, men jag kan ändå påminna om det. Nu när vi nästan är klara med den här mandatperioden finns det skäl att komma ihåg just detta. Vi har ju övat rätt länge!

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Anf. 53 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Min fråga är ganska enkel. Vi är rätt överens om att det råder väldigt stor brist på skyddsombud, framför allt lokala skyddsombud, inom LO-kollektivet. Då sverigedemokrater absolut inte får vara skyddsombud är min fråga till Johanna Haraldsson ganska enkel: Vad är Johanna Haraldssons och Socialdemokraternas lösning på den stora bristen på lokala skyddsombud? Hur ska vi göra för att få fler att vilja bli skyddsombud?

Anf. 54 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Jag tänker att man behöver börja i frågan om vad som gör att vi har färre skyddsombud. Jag tror att det delvis beror på att fler jobbar på små arbetsplatser och har otrygga anställningar. I den miljön är det svårt att ta på sig ett uppdrag som tar tid från arbetet. Det drabbar ens arbetskamrater i stor utsträckning och gör att man inte får det stöd och den uppbackning från arbetskamraterna som kanske behövs för att kunna utföra uppdraget på ett bra sätt.

Jag tror också att vi i en miljö där antalet lokala skyddsombud minskar och facken har svårare att rekrytera medlemmar behöver se till att stärka de regionala skyddsombuden. Det är ju de som i så fall behöver gå in på de mindre arbetsplatserna och de arbetsplatser som inte har skyddsombud.

Därför lade vi socialdemokrater när vi satt i regeringsställning fram ett förslag på hur man skulle kunna stärka de regionala skyddsombuden och se till att de kunde besöka fler arbetsplatser och bidra till en bättre arbetsmiljö, men också vara ett stöd för arbetsgivare, vilket de också bidrar med i mångt och mycket på de mindre arbetsplatserna.

Detta är dock något som Sverigedemokraterna direkt har motarbetat. När vi lade fram förslaget om utökad tillträdesrätt för de regionala skyddsombuden ville man avskaffa dem och ersätta dem med en annan modell för kontroll.

Jag tror att vi behöver dels utöka de regionala skyddsombudens tillträdesrätt, dels se till att vi får mer resurser till de regionala skyddsombuden. I dagsläget är anslaget urholkat.

Anf. 55 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! När man lyssnar på Johanna Haraldsson verkar det som att hon vill ersätta de lokala skyddsombuden med regionala skyddsombud med ökad tillträdesrätt. Det är också en lösning, och det kommer jag att ta med mig i framtida debatter. Men det är ändå de lokala skyddsombuden som jobbar på arbetsplatsen som är kontakten mellan löntagarna och företaget. Jag tycker därför att det är väldigt oroväckande att Socialdemokraterna står här och säger att man vill ersätta lokala skyddsombud med regionala.

När det gäller förslaget om ökad tillträdesrätt stämmer det att Sverigedemokraterna hade en annan lösning än Socialdemokraterna när frågan låg på bordet, fru talman. Då var förslaget att man skulle utöka tillträdesrätten på de arbetsplatser som hade kollektivavtal. Sverigedemokraterna ville gå betydligt längre och ge de regionala skyddsombuden, som är avlönade av

staten, tillträde till samtliga Sveriges arbetsplatser utan förbehåll. Jag kommer ihåg detta mycket väl, för jag hade många debatter med den dåvarande arbetsmarknadsministern Eva Nordmark där vi stötte och blötte just den här frågan. Jag köper alltså inte Johanna Haraldssons argument.

Sedan har jag en slutfråga till Johanna Haraldsson. Den är ganska enkel: Varför är en politiskt aktiv sverigedemokrat ett sämre skyddsombud än en politiskt aktiv socialdemokrat som sitter i samma kommunfullmäktigeförsamling?

Anf. 56 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

När jag får de här frågorna från Sverigedemokraterna funderar jag lite på vad Sverigedemokraterna egentligen vill med systemet för skyddsombud. Eftersom Sverigedemokraterna har slutat redogöra för sina ställningstaganden i motioner är det lite svårt att veta.

När man lyssnar på Magnus Persson, både i hans huvudanförande och i detta replikskifte, framstår det som att man i vilket fall vill avskaffa fackens företrädesrätt att utse skyddsombud. Det är ju ett förslag med väldigt tydliga konsekvenser. Ett skyddsombud utan facklig förankring riskerar att vara helt beroende av arbetsgivaren. Uppdraget bygger på att företräda arbetstagarna – att kunna ställa krav, säga ifrån och stoppa farligt arbete även när det kostar. Det kräver ett oberoende.

Tar man bort fackens företrädesrätt försvagas oberoendet i grunden. Risker blir att vi får skyddsombud som är mer försiktiga, i värsta fall tystare, och som inte vågar lyfta brister eller stoppa farligt arbete. Det blir färre som orkar ta strid för arbetskamraternas skydd och säkerhet.

Vad hade blivit konsekvensen – hur många fler hade blivit sjuka, hur många fler hade dött – under pandemin om vi inte hade haft skyddsombud som vågade stoppa arbetet när äldreomsorgen inte erbjöd tillräcklig skyddsutrustning?

Nu kan jag inte få något svar, men jag kan ställa en retorisk fråga: Jag undrar hur Sverigedemokraterna menar att vi ska säkerställa att skyddsombuden faktiskt har ett oberoende och vågar ställa krav utan att ha en fackförening i ryggen.
(Applåder)

Anf. 57 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag inleder med att yrka bifall till utskottets förslag.

Arbetsmiljöfrågor ligger mig varmt om hjärtat. Som tidigare chef inom vård och omsorg har jag haft förmånen att på nära håll få följa en kvinno-dominerad arbetsplats, en verklighet som ofta diskuteras här i kammaren. Jag har sett hur avgörande det är att arbeta medvetet med arbetsmiljön, att se varje människa, att stötta varandra och att visa respekt för det arbete som varje dag bär upp vår välfärd. De erfarenheterna bär jag fortsatt med mig.

Samtidigt är det en komplex verklighet vi diskuterar. Vissa mål borde vara självklara, som att människor ska kunna gå till jobbet och komma hem igen. Men så ser det inte alltid ut.

Den preliminära statistiken för 2025 visar 45 dödsfall på svenska arbetsplatser. Det handlar om olyckor med fordon, fall och maskiner – tragedier som aldrig skulle behöva inträffa.

Jag har själv haft kontakt med föräldrar vars barn gick till jobbet men aldrig kom hem igen. Det sätter perspektiv på frågan. Vi måste alla ta ansvar för att stoppa dödsolyckorna.

Utöver detta skedde under 2024 omkring 40 000 arbetsplatsolyckor som ledde till sjukfrånvaro och ytterligare nära 100 000 olyckor utan sjukskrivning. Det är en tydlig signal om att arbetsmiljöarbetet behöver stärkas.

Debatten fastnar ofta i offentlig sektor och omsorg. Det är viktigt, men de allvarligaste olyckorna är vanligare i branscher som bygg, transport, tillverkning och jord- och skogsbruk. Därför måste insatserna vara breda och träffa hela arbetsmarknaden.

Fru talman! En god arbetsmiljö kräver tre saker: ett starkt ledarskap, tidig rehabilitering och ett arbetsgivaransvar som tas på allvar.

Regeringen har därför förstärkt Arbetsmiljöverket med ökade resurser för en mer effektiv och träffsäker tillsyn. Inspektionerna har blivit fler och oftare oanmälda, och de riktas mot de arbetsplatser där riskerna är som störst. Kompetenskraven hos inspektörerna har också utvecklats.

Informationsinsatser till småföretag har genomförts, och samarbetet kring företagshälsovård har stärkts. Samtidigt har nollvisionen utvecklats, från målet att ingen ska dö på jobbet till målet att ingen ska dö till följd av jobbet. Det är en viktig ambitionshöjning. Men vi måste också se de långsiktiga riskerna. Varje år dör omkring 3 000 människor i förtid på grund av arbetsrelaterade sjukdomar – de som är kopplade till stress, hög arbetsbelastning, buller och fysiskt tunga arbeten. Även detta är självklart oacceptabelt.

Regeringen arbetar också kraftfullt mot arbetslivskriminalitet. Genom en nationell strategi stärks tillsynen, sanktionerna skärps och myndighets-samarbetet förbättras. Oseriösa aktörer ska inte kunna konkurrera ut seriösa företag eller utnyttja människor. Regeringens insatser ger resultat, även om mycket arbete återstår.

Fru talman! Arbetslivet förändras snabbt. Därför tas nu en ny arbetsmiljöstrategi fram för åren 2026–2030, med fokus på ett hållbart, hälso-samt, tryggt och innovativt arbetsliv. Digitalisering, AI och den gröna omställningen ställer nya krav på inte minst den kognitiva arbetsmiljön, liksom på transparens när ny teknik införs. Därför införs också ett nytt fjärde delmål i strategin.

Ledarskapet är avgörande. Chefer måste ha rätt förutsättningar, administrativt stöd och ett rimligt antal medarbetare. Inom äldreomsorgen, där kraven är höga, behöver ledarskapet stärkas ytterligare. Därför har regeringen tillsatt en utredning.

Rehabiliteringen behöver utvecklas. Tidiga och aktiva insatser är avgörande för att människor ska kunna komma tillbaka i arbete. Möjligheten att arbetspröva med bibehållen sjukpenning är ett steg framåt, men mer behöver göras.

Fru talman! Jag vill också lyfta kvinnors arbetsmiljö. I genomsnitt är kvinnor sjukskrivna betydligt mer än män, och de lever en större del av livet i ohälsa. Det hänger samman med hög belastning både i arbetslivet och i hemmet. Samtidigt vet vi att riktade insatser ger resultat. Satsningar på exempelvis klimakterievård, utbildning, inspektioner och anpassningar på arbetsplatsen kan kraftigt minska sjukskrivningarna. Det är en fråga om jämställdhet men också om kvalitet och effektivitet i våra verksamheter.

Arbetsmiljöpolicer handlar ytterst om ansvar. Det handlar om att förebygga olyckor, sjukdomar, stress, hot och våld. Det handlar om att lagar ska följas och att ingen ska bli sjuk eller dö av sitt arbete. Men det handlar också om systematik – om att skyddsombud finns på plats, att företag får stöd att göra rätt, att brott beivras och att ingen ska dö till följd av sitt jobb.

Det handlar om arbetsgivare som tar sitt ansvar och förebygger olyckor, stress, hot, våld och trakasserier. Det handlar också om en regering som kontrollerar att lagar och föreskrifter följs och om att vi verkar för att minska sjukskrivningarna så att människor faktiskt orkar med ett helt arbetsliv. Det är bra för Sverige och för vår produktivitet och konkurrenskraft, men det är också bra för den som har ett arbete och kollegor att gå till.

Det handlar också om människor – om undersköterskan, läraren och alla de andra som varje dag går till jobbet och får Sverige att fungera. De ska känna sig trygga på sina arbetsplatser, de ska ha ledare som tar ansvar och de ska kunna komma hem till sina familjer. Det är därför vi driver en politik för en bättre arbetsmiljö.

(Applåder)

Anf. 58 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Saila Quicklund för att bra anförande och för att hon särskilt lyfte kvinnors arbetsmiljö.

Jag vill titta tillbaka lite grann. När jag och Saila Quicklund hade vårt första replikskifte här i kammaren, i en arbetsmiljödebatt för tre år sedan, ställde jag ett par frågor till ledamoten. De löd ungefär så här: Tycker Moderaterna att arbetsgivare behöver ta ett större ansvar för den psykosociala arbetsmiljön? Är man beredd att införa sanktioner vid brister i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön?

Svaret jag fick från ledamoten då var mycket tydligt. Jag har klippt lite i svaret, men följande är vad hon sa: Självklart tycker jag, Moderaterna och regeringen att vi ska gå vidare med möjligheter till sanktioner. Det ligger helt i Moderaternas linje. I den frågan finns det ingen konflikt.

Det var ett besked som skapade förväntningar. Det fanns och finns fortfarande ett konkret, färdigutrett förslag som skulle öka trycket på arbetsgivare att ta frågor som hög arbetsbelastning och psykisk ohälsa på lika stort allvar som de fysiska riskerna på arbetsplatserna. Utredningen presenterades 2022 och föreslog att det ska införas sanktionsavgifter även för brister i den psykosociala arbetsmiljön och i det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Nu står vi dock här tre år senare, i slutet av mandatperioden, och i den här frågan har ingenting hänt. Därför vill jag fråga ledamoten vad det var som förändrades. Varför blev det som var så självklart i början av mandatperioden plötsligt inte värt att genomföra?

(Applåder)

Anf. 59 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Johanna Haraldsson för frågan.

Ja, Johanna Haraldsson – varför står vi här? Vi hade åtta år med en socialdemokratiskt styrd regering, som inte införde detta. Jag uppfattar det som att det här var ett stort önskemål från Johanna Haraldsson och Socialdemokraterna. Jag kan lägga det som slutfråga: Drev Socialdemokraterna eller Johanna Haraldsson det här? Det verkar nämligen vara angeläget.

Vi vet att arbetsgivaren har det absolut största ansvaret för arbetsmiljöfrågorna på en arbetsplats, men jag ser det också som ett kollektivt ansvar. Arbetsgivarparterna bär ett stort ansvar, men det gör även skyddsombuden.

När det gäller sanktioner ser regeringen nu över straffreformer. Även brottsbalken, som arbetsmiljöbrott faller in under, ser man över. Sanktioner diskuteras. I motsats till vad ledamoten sa i det förra replikskiftet om att vi inte kommer att presentera en arbetsmiljöstrategi kan jag meddela att det arbetet pågår och att den kommer att presenteras. Om vi hinner innan den här mandatperioden är slut vet jag dock inte.

Sanktionsavgifter ser man alltså över. Jag kan inte svara här och nu att det införs, men frågan har lyfts och parter tittar gemensamt över just den frågan. Finns det sanktioner i typiskt manliga branscher tycker jag att det vore ytterst relevant att det finns också där kvinnor dominerar på arbetsplatserna. Men det är en personlig åsikt, och jag kan inte lova någonting här och nu.

Anf. 60 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Ja, det var ju Socialdemokraterna som tillsatte den utredning som föreslog utökade sanktionsavgifter. Det var 2022, strax före valet, och därefter remitterades utredningen. Remisserna och utredningen låg på regeringens bord när Tidöregeringen tillträdde 2022. Det var alltså prioriterat för den förra regeringen, men man brukar ju faktiskt utreda saker och ting innan man lägger fram förslag på riksdagens bord – och det gjorde vi.

Jag vill vända mig emot det ledamoten säger. Arbetsgivaren har *hela* ansvaret för arbetsmiljön på arbetsplatsen – det är fastställt i arbetsmiljölagen – och det är upp till arbetsgivaren att samverka med anställda och skyddsombud.

Arbetsmiljöstrategin verkar inte vara särskilt prioriterad. Som jag sa i mitt anförande tidigare finns det ju andra politikområden där man har kunnat lägga fram förslag i tid – och i god tid – före valet, men det har man inte gjort när det kommer till arbetsmiljöstrategin. Enligt mig beror det på hur högt man prioriterar arbetsmiljöfrågorna, och det verkar inte vara särskilt högt.

För att återgå till frågan: Tiden har gått, och man har haft alla möjligheter att gå från ord till handling när det kommer till sanktionsavgifter. Under tiden fortsätter människor att bli sjuka av stress, ohälsosam arbetsbelastning och bristande arbetsmiljöansvar.

Regeringen fattar ju gemensamma beslut. Jag förutsätter att ledamoten har dialog med Arbetsmarknadsdepartementet, så ledamoten skulle – och borde – kunna svara på varför regeringen inte har gått vidare med förslaget. Vad är anledningen till att det inte har blivit några nya sanktioner under den här mandatperioden trots att regeringen har haft hela mandatperioden på sig att lägga fram ett sådant förslag?
(Applåder)

Anf. 61 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Det här blir ju verkligen märkligt. Här står en företrädare för Socialdemokraterna och anklagar den sittande regeringen för att man under tre och ett halvt år inte har tagit fram en reform för sanktionsavgifter

för de kvinnodominerade yrkena. Socialdemokraterna satt i regeringsställning i åtta år och lade fram en utredning 2022. Vad var Socialdemokraternas prioritering? Under åtta år presenterade de inte det förslag som nu verkar så angeläget. Efter tre och ett halvt år kommer de nu till oss. Vi gör omfattande insatser på arbetsmiljöområdet. Detta är häpnadsväckande, måste jag säga.

Som en kommentar till det ledamoten sa vill jag säga att arbetsgivaren givetvis har huvudansvaret för arbetsmiljöinsatserna. Det jag uttryckte var att detta ska ske i samverkan. Här har skyddsombuden en viktig roll. Det har också arbetstagarna och arbetsgivarna tillsammans.

Någonstans tror jag att vi måste ha en diskussion om var det brister. Man kan stänga arbetsplatser. Det finns sanktionsmöjligheter om det handlar om ännu värre saker. Varför används inte dessa möjligheter?

Det finns ett tydligt ansvar, men flera parter måste samverka; det kan vi aldrig komma ifrån.

Jag måste återvända till det jag sa tidigare: Det är förvånande att Socialdemokraterna inte införde det här själva.

Jag vet att man ser över den här frågan, och jag skulle tro att sanktionsavgifter på kvinnodominerade arbetsplatser kommer att innefattas. Sjuktalet är extremt höga. Därför behöver vi fler inspektioner – vi vet att de har effekt – och kanske också sanktionsavgifter. Vi får se.

Anf. 62 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Vi debatterar i dag arbetsmiljö. Det handlar ju ytterst om människors liv och hälsa. Det handlar om rätten att gå till jobbet men framför allt om rätten att komma hem igen.

För varje dödsolycka i arbetslivet finns ett namn, en människa och en familj. Det finns någon som inte kommer hem och någon vars barn, partner eller föräldrar får ett besked som aldrig går att ta tillbaka. Dödsolyckor är den yttersta konsekvensen av brister i arbetsmiljön, och ändå fortsätter de att ske.

Utvecklingen är djupt oroande. I flera branscher ser vi hur riskerna ökar. Dit kan vi räkna byggbranschen, transportbranschen och industrin men också andra sektorer där arbetsvillkoren har pressats under lång tid. Vi vet att många av dem som drabbas befinner sig längst ned i arbetsmarknadens hierarkier. Det handlar om visstidsanställda, migrantarbetare och personer utan stark ställning gentemot arbetsköparen.

Fru talman! Mot den bakgrunden räcker det inte att bara hänvisa till pågående arbete. Vänsterpartiet menar att situationen är så allvarlig att det krävs ett samlat nationellt grepp. Därför föreslår vi att en kriskommission tillsätts för att analysera dödsolyckorna i arbetslivet och ta fram konkreta åtgärder för att vända utvecklingen. En sådan kommission måste arbeta brett och förutsättningslöst. Den måste samla fackliga organisationer, arbetsgivare, forskare och berörda myndigheter. Den måste gå till botten med orsakerna: tidspress, underentreprenörsled, bristande kontroll och otydliga ansvarsförhållanden. Den måste också leverera förslag som gör skillnad – inte om tio år, utan nu. En nollvision utan handling är faktiskt inte värd namnet.

Fru talman! En av de viktigaste faktorerna för en säker arbetsmiljö är att det finns starka skyddsombud på arbetsplatserna. Skyddsombuden är arbetstagarnas röst i arbetsmiljöarbetet. De ser riskerna i vardagen och kan

ofta agera innan olyckor sker. De utgör en motvikt till arbetsgivaren och säkerställer att arbetsmiljöarbetet inte bara blir en pappersprodukt.

I dag ser vi dock allvarliga brister. På många arbetsplatser saknas skyddsombud helt. På andra håll finns de men saknar tillräckliga förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Vi ser också exempel på att arbetsgivare aktivt motarbetar skyddsombud eller kringgår systemet. Det är oacceptabelt.

Vänsterpartiet föreslår därför att de regionala skyddsombudens tillträdesrätt stärks. De måste kunna nå fler arbetsplatser, särskilt där facklig närvaro saknas. Det är ofta där riskerna är som störst.

Vi vill också se en lagstadgad rätt till utbildning för skyddsombud. Uppdraget är väldigt komplext och kräver kunskap om lagstiftning, riskbedömning och arbetsmiljöarbete. Det är inte rimligt att detta lämnas åt slumpen.

Dessutom behöver vi granska hur skyddskommittéerna fungerar i praktiken. I dag finns det tyvärr indikationer på att så kallade falska skyddskommittéer förekommer. I dessa fall uppfyller arbetsgivarna formellt kraven, men arbetstagarnas inflytande är i realiteten obefintligt. Det urholkar hela systemet.

Fru talman! Arbetslivskriminaliteten är ett växande problem som påverkar både arbetsmiljön och konkurrensen på arbetsmarknaden. Det handlar om företag som medvetet bryter mot regler, utnyttjar människor och pressar villkor till nivåer som ingen ska behöva acceptera. Det handlar om svartarbete, lönedumpning, osäkra anställningar och rena brott mot arbetsmiljölagstiftningen.

De som drabbas hårdast är oftast de som är mest utsatta, som jag sa tidigare, alltså migrantarbetare, personer med svag ställning på arbetsmarknaden och människor som saknar kunskap om sina rättigheter eller är rädda för att förlora sitt arbete. Samtidigt som detta sker slås seriösa företag ut av oseriösa aktörer som konkurrerar med sämre villkor. Detta är inte bara ett arbetsmarknadsproblem, utan det är ett systemhot.

Fru talman! Regeringen har tagit fram en nationell strategi mot arbetslivskriminalitet, och den innehåller flera viktiga komponenter. Det räcker dock inte att bara presentera en strategi. Den måste också genomföras, följas upp och utvärderas.

Vänsterpartiet anser därför att strategin ska bli föremål för en systematisk utvärdering. Vi måste veta vilka åtgärder som fungerar och vilka som inte gör det. Vi måste kunna justera politiken utifrån fakta – inte förhoppningar.

Dessutom behöver vi stärka verktygen i kampen mot arbetslivskriminalitet. Det handlar om bättre samordning mellan myndigheter, ökade resurser till tillsyn och skärpta sanktioner mot de företag som bryter mot reglerna. Det måste kosta att fuska. Därför yrkar jag bifall till reservation 13 i betänkandet.

Fru talman! När man bryter mot arbetsmiljör regler och människor skadas eller dör är det inte bara en olycka. Det är ofta ett resultat av medvetna beslut och av prioriteringar där produktion och vinst har gått före säkerhet. I de fallen måste samhället agera med full kraft. Arbetsmiljöbrott måste utredas effektivt och leda till kännbara konsekvenser.

I dag ser vi alltför ofta att ansvarsförhållandena är otydliga och att sanktionerna inte står i proportion till brottens allvar. Det riskerar att skapa en kultur av straffrihet. Vi behöver därför se över hur arbetsmiljöbrotten hanteras, från tillsyn till rättsprocess. Det ska vara tydligt vem som bär ansvar, och det ska få konsekvenser att bryta mot lagen.

Fru talman! Jag upplever att det finns en tydlig skiljelinje i den här debatten. På ena sidan finns de som ser arbetsmiljö som en kostnad – något som kan effektiviseras bort i konkurrensens namn. På andra sidan finns vi som ser arbetsmiljö som en grundläggande rättighet.

Vänsterpartiet tillhör den senare kategorin. Vi accepterar inte att människor skadas eller dör på jobbet, vi accepterar inte att oseriösa företag utnyttjar människor och snedvrider konkurrensen och vi accepterar inte ett system där skyddet för arbetstagare är beroende av arbetsköparens goda vilja.

Ett starkt arbetsmiljöarbete kräver politisk vilja, det kräver lagstiftning som fungerar i praktiken och det kräver att vi står upp för de människor som varje dag går till jobbet och bär upp vårt samhälle. Det minsta de kan kräva är att få komma hem igen.

Anf. 63 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Cicie Weidby för anförandet.

Vänsterpartiet vill ha en lagstadgad arbetstidsförkortning. Inledningsvis vill man ha en utredning för att möjliggöra detta. Man pratar också om bibehållen lön. Jag har uppfattat att också Socialdemokraterna och Miljöpartiet är inne på samma linje – dock inte Centerpartiet, så det finns ingen enad opposition i denna fråga.

Enligt SKR:s beräkningar innebär en lagstadgad arbetstidsförkortning att 130 miljoner arbetstimmar försvinner och att rekryteringsbehovet blir 80 000 personer i offentlig sektor – detta i ett läge då SCB konstaterar att det behövs 50 procent fler vård- och omsorgsanställda till 2040.

När Vänsterpartiet också driver avskaffat karensavdrag till en kostnad på uppemot 24 miljarder kronor är frågan inte längre om politiken är välvillig. Vi vet att sjukskrivningarna ökar markant vid ett borttagande av karensavdraget. Frågan är om detta är ansvarsfullt. Svaret måste vara nej.

Kan Vänsterpartiet förklara hur man ska rekrytera 80 000 personer till en sektor som redan i dag har stora problem med bemanning och att fylla arbetspassen? Hur finansierar Vänsterpartiet de 24 miljarderna i nya sjuklönekostnader? Är det genom att höja skatten eller dra ned på välfärden? Hur tänker Vänsterpartiet?

Anf. 64 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Vi vet att när folk får återhämta sig mellan olika arbetspass mår de bättre, sjukskriver sig mindre och kan utföra sitt jobb bättre. Framför allt gäller det inom vården, och i Stockholm vittnar jättemånga sjuksköterskor om att de gör ett mycket bättre jobb och att patienterna är mer nöjda när de får möta personal som är utvilad, pigg och fräsch inför ett nytt arbetspass.

När det gäller arbetstidsförkortningen hade Saila en beräkning på hur mycket det skulle kosta. Ibland måste man väga gungor och karuseller mot varandra. Exempelvis är det redan nu jättesvårt att rekrytera undersköterskor, och det finns ett enormt behov av arbetskraft inom vård och omsorg.

Det kan vara värt att nämna att vi redan nu har lagstadgad arbetstid. Jag är ganska övertygad om att man kommer att kunna rekrytera mer människor när man kan erbjuda dem en bättre arbetsmiljö. Det kan handla om att få mer inflytande över sitt jobb och schema. Det kan också handla om att jobba lite mindre och därigenom prestera bättre på jobbet.

Bättre arbetsmiljö genom förkortad arbetstid är mitt svar till Saila Quicklund.

Anf. 65 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Arbetstidsförkortning och karensavdrag är verkligen en arbetsmiljöfråga, och jag ska förklara varför. Det är också kärnan i detta. Ciczie Weidby och jag har jobbat länge med arbetsmiljöfrågor, och jag respekterar hennes kunskande. Det är därför jag vill diskutera detta med henne. Redan ansträngd personal ska alltså springa betydligt fortare för att man inte kan fylla passen med personal. Om man i det läget tar ut 80 000 personer, var är då hälsoaspekten för personalen?

Jag vet att det har gjorts lyckosamma försök, men det har visat sig att det inte fungerar i längden. Arbetstagarna har ofta offrat lunch och övriga raster för att få ihop arbetstiden. Det är helt orimligt. Jag tror inte på att använda detta som en hälsofaktor för att rekrytera fler.

Jag återkommer till mina frågor. Hur finansierar Vänsterpartiet kostnaden på 24 miljarder, som jag tror är lågt räknad? Det finns ingen finansiering i er budget för detta, även om man driver det. Det handlar om hälsofaktorn för redan hårt pressad personal och kompetensförsörjning. Kan man få in fler till vård och omsorg när man stressar dem ännu mer? Kanske kortsiktigt men inte i längden.

Anf. 66 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Allt hänger ihop. När man ska införa något nytt måste man ibland titta utanför boxen. Arbetspassen ser annorlunda ut, för när man har kortare arbetstid ser också schemat annorlunda ut. Man ska alltså inte stirra sig blind på hur det ser ut nu.

Saila trodde något, och jag som är från Jönköping vet att man tror i kyrkan. Det finns så många lyckade exempel på arbetstidsförkortning, och man har inte bara kunnat rekrytera mer personal utan också kunnat behålla personal. Särskilt inom vården är det ett problem att man inte lyckas hålla kvar den kompetens man redan har, men jag vet att det finns ett otal exempel på att man har lyckats med detta tack vare arbetstidsförkortningen.

Låt mig också säga något om karensen. Saila upplever att fler sjukskriver sig bara för att de kan göra det. Där jag har arbetat, i LO-yrken, har det aldrig varit så eftersom man inte lättvindigt sjukskriver sig och får mindre pengar. Jobbar man exempelvis på restaurang förlorar man allt på att vara hemma, och därför vill man gå till jobbet. Då är det bra om man inte förlorar lika mycket när man är sjuk.

Det är gungor och karuseller igen. Ja, det kostar lite, men vinsten är att vi har friska människor på jobbet. Det kommer därför att bli en vinst i slutändan.

Anf. 67 YUSUF AYDIN (KD):

Fru talman! Vi debatterar i dag betänkandet om arbetsmiljö. Arbetsmiljö angår oss alla och handlar ytterst om människors liv och hälsa, om

trygghet på jobbet och om att ingen ska behöva riskera att skadas eller dö på sitt arbete eller vara rädd för att bli utsatt för våld, hot eller kränkande särbehandling.

För Kristdemokraterna är arbetsmiljöfrågorna också något som är värderingsdrivet. Arbetet är för många en viktig del av livet. Det ger både försörjning, gemenskap och mening, och det bidrar också till den personliga utvecklingen. Därför är det självklart att ingen människa ska behöva riskera sin hälsa eller sitt liv för att kunna försörja sig eller sin familj.

Fru talman! Trots ett utvecklat regelverk ser vi fortfarande alltför många allvarliga olyckor i arbetslivet. Varje dödsolycka är ett misslyckande och en tragedi för de inblandade och också något som är oacceptabelt i ett modernt arbetsliv i vårt land. Det är en bild som många arbetsgivare i Sverige delar.

Samtidigt finns dessvärre arbetsgivare som inte tar sitt arbetsmiljöansvar på allvar och som därmed missköter det. Byggsektorn och transportsektorn är exempel på områden där riskerna är höga både för olyckor och för att människor utnyttjas. Byggbranschen har länge haft stora problem med både säkerhet och fusk.

I detta sammanhang är det nödvändigt att tala klarspråk om arbetslivskriminaliteten. Många oseriösa aktörer bryter mot arbetsmiljöregler, skatteregler och arbetsrättsregler, utnyttjar människor, pressar löner och skapar direkt farliga arbetsförhållanden. Arbetslivskriminalitet är inte bara ekonomisk brottslighet utan också ett angrepp på människovärdet, på lag och ordning och på seriösa företag som gör rätt för sig.

Enligt Riksrevisionen är arbetslivskriminalitet ett växande samhällsproblem som beräknas kosta det offentliga många miljarder kronor årligen. Uppläggen är ofta komplexa och kan också ha kopplingar till organiserad brottslighet.

Regeringen uppmärksammar och prioriterar på bred front arbetet med att bekämpa arbetslivskriminalitet, vilket beskrevs i den senaste budgetpropositionen. Det gäller inte bara den fortsatta kraftiga satsning som görs på rättsväsendet för att bekämpa arbetslivskriminalitet utan också olika myndighetsuppdrag för att bland annat inventera stödbehovet hos människor som är utsatta för arbetskraftsexploatering.

Det handlar om myndighetssamverkan och det gemensamma arbetet för fler myndighetsgemensamma kontroller, som har resulterat i fler identifierade brott och betydande ekonomiska återkrav. Det måste mötas med samverkan. Vi har sett att det är när myndigheter byter information, bryter sekretessen och samverkar som de kan komma åt den brottsligheten. Det är också en del av det bredare ansvaret för ordning och trygghet i samhället, för ingen ska kunna bygga sin affärsmodell på att fuska, dumpa villkor eller utsätta människor för fara.

Fru talman! Mot denna bakgrund är det viktigt och riktigt att regeringen tillförde Arbetsmiljöverket ökade resurser under de tre åren 2025–2027, då man stegvis gjorde en nivåhöjning med totalt 100 miljoner, vilket ger myndigheten bättre möjligheter att bedriva tillsyn, analysera risker och förebygga olyckor i arbetslivet. Dessa betydande och uthålliga satsningar bidrar till en skärpt, mer träffsäker och effektiv tillsyn mot dödsolyckor och andra allvarliga arbetsmiljörisker.

En effektiv arbetsmiljötillsyn ska vara riskbaserad, kunskapsstyrd och finnas där behoven är störst. Detta gäller särskilt i branscher med hög olycksrisk och i miljöer där oseriösa aktörer utnyttjar arbetstagare och bryter mot regler.

Fru talman! Kristdemokraterna vill se en arbetsmiljöpolitik som stärker både arbetstagarnas trygghet och arbetsgivarnas ansvarstagande. Ett gott arbetsmiljöarbete börjar med nära ledarskap, tydliga roller och en kultur där både säkerhet och hälsa tas på allvar. Staten ska ange ramarna och följa upp, men det faktiska och viktiga arbetsmiljöarbetet sker på arbetsplatserna i vardagen.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motionsyrkanden.

Anf. 68 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Arbetsmiljö handlar om människors vardag på jobbet. Det handlar om att komma hem från jobbet utan skador, utan utmattnings- och med hälsan i behåll. Det handlar om att man ska hålla ett helt arbetsliv. Min och Centerpartiets utgångspunkt är tydlig: Arbetsmiljöarbetet måste vara förebyggande så att skador helt enkelt inte uppstår.

Vi har kommit långt i Sverige, där vi har ett mycket större skydd i dag än tidigare, men ibland agerar vi fortfarande för sent så att medarbetare blir sjukskrivna på grund av arbetsmiljön. Här behöver vi fortsätta att arbeta för att kunna förebygga risker. Även om allt kanske inte går att förebygga helt och hållet kan vi med en ökad riskmedvetenhet minska skadorna.

För att detta ska bli på riktigt behöver vi se till att vi har ett fungerande regelverk för både små och stora företag. De små företagen, som trots allt är i majoritet i Sverige, har inte alltid stora HR-avdelningar eller arbetsmiljöspecialister, utan där är det ofta företagaren själv som får hantera både verksamheten och regelverken. Då måste politiken också vara rimlig för små företag.

Centerpartiet tycker att regelverket behöver anpassas och bli lite flexiblere för de små företagen. Det måste vara lätt att göra rätt, inte svårt att förstå vad som gäller. Om reglerna blir krångliga riskerar vi att få motsatt effekt: mindre fokus på faktisk arbetsmiljö och mer fokus på administration. Här spelar våra myndigheter en avgörande roll.

Fru talman! Vi menar att Arbetsmiljöverket i större utsträckning bör arbeta stödjande och rådgivande. Självklart ska regler följas, men det måste också finnas ett tydligt fokus på att hjälpa arbetsgivare att göra rätt från första början. Ett förebyggande arbetssätt kräver inte bara kontroll utan också kunskap, dialog och tillgängligt stöd.

Fru talman! Arbetsmiljö skapas inte i lagböcker utan på arbetsplatser. Därför är samverkan helt avgörande. När arbetsgivare, arbetstagare och skyddsombud arbetar tillsammans kan trygga, hållbara och utvecklande arbetsplatser skapas. Det är i dialogen som problemen upptäcks och lösningar växer fram.

Vi kan inte tala om arbetsmiljö utan att tala om den psykiska hälsan. Stress, hög arbetsbelastning och brist på återhämtning är några av de största arbetsmiljöproblemen i Sverige. Det gäller inte minst inom vård, omsorg och andra kontaktyrken, men det finns på hela arbetsmarknaden.

Vi behöver ta detta på allvar. Vi behöver arbetsplatser där människor inte slits ut utan där de kan arbeta ett helt yrkesliv.

Fru talman! Efter pandemin har distansarbetet ökat, och det är positivt för många människor och arbetsgivare. Däremot behöver vi se över arbetsmiljöansvaret så att det fungerar när medarbetare har flera arbetsplatser och delvis kan styra över sin egen arbetsmiljö hemma. Vi behöver också se över hur ansvaret för den psykosociala arbetsmiljön ser ut för de medarbetare som inte är på arbetsplatsen varje dag. Jag och Centerpartiet är helt övertygade om att distansarbete kommer att finnas kvar, och då gäller det att hitta otydligheterna och se till att det blir en helhet även där.

Fru talman! En annan sak som också är viktig för att vi ska hålla ett helt arbetsliv är möjligheten att byta arbetsplats och yrke under livet. Tack vare Centerpartiet genomfördes en reform under den förra mandatperioden som kallas för omställningsstudiestöd. Det är ett långt ord som innebär att människor har möjlighet att mitt i livet studera och stärka sin plats på arbetsmarknaden och till och med byta yrkesbana. Det är en otroligt viktig reform för det livslånga lärandet. Att byta yrke under livet är en stor del i arbetslivet, också för att man ska hålla. Omställningen skapar frihet för individen och ökar tillgången på kompetent personal för arbetsgivarna.

Sammanfattningsvis, fru talman, handlar Centerpartiets arbetsmiljöpolitik om något ganska enkelt: att förebygga i stället för att reparera, att göra det lätt att göra rätt, att se hela arbetsmarknaden – även de små företagen – och att ta både fysisk och psykisk arbetsmiljö på allvar. Det är så vi bygger ett hållbart arbetsliv för individen, för företagen och för Sverige.

Centerpartiet har tillit till alla människor. Vi har tillit till att både företag och arbetsplatser med rätt förutsättningar både kan och vill ta ansvar för en god arbetsmiljö.

Med det yrkar jag bifall till reservation nummer 6.

Anf. 69 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Det går inte att prata om arbetsmiljö utan att säga något om arbetslivskriminaliteten, så det är naturligt att arbetslivskriminaliteten behandlas i just det här motionsbetänkandet.

Arbetslivskriminalitet är egentligen inte något nytt fenomen. I industrialiseringens begynnelse var det som vi i dag skulle kalla arbetslivskriminalitet lagligt. Det var norm. Fusk med löner, orimliga och oreglerade arbetstider och slavarbete var saker som skedde och som det inte fanns särskilt mycket reglering mot. Den enskilde arbetaren, som kanske lämnat bondelivet och flyttat in till staden, var om inte rättslös så inte långt därifrån.

Fru talman! Det gör därför ont i en när man läser om fall som visar att människoexploatering sker än i dag, hela tiden. Man läser om människor som luras hit och sedan får illa i klorna på någon som bara tjänar pengar på dem. Man ser bilder på madrasser på golvet på någon restaurang, där människor har fått sova på sin arbetsplats.

Fru talman! Det här är inte en ordning som är acceptabel på svensk arbetsmarknad. Vi måste göra mer. Sanktionerna måste skärpas. Det ska inte löna sig att ägna sig åt arbetslivskriminalitet. Företag som upprepade gånger bryter mot lagar och regler ska mötas av stegrande sanktionsavgifter. Det systematiska fusket ska motas i grind.

Det är också uppenbart att Sverige behöver fler arbetsmiljöinspektörer och fler inspektioner. Arbetsmiljöverket kan göra mycket för att bekämpa arbetslivskriminaliteten, och fokus måste ligga på bristbranscher. Fler inspektioner måste till.

Vi socialdemokrater vill också se en svartlistning av företag som ägnar sig åt arbetslivskriminalitet. Det ska vara lätt att göra rätt och straffa sig att göra fel. Kommuner och företag som vill göra rätt för sig ska inte behöva lägga massor av tid på att se vilka företag det är som ägnar sig åt kriminell verksamhet. Det ska finnas ett ställe att gå till och ett register dit kommuner och företag kan vända sig – på engelska ibland kallat en one-stop shop.

Fru talman! Jag har fått till mig exempel från arbetsplatser runt om i landet där det finns så många underentreprenörsled att det är svårt att räkna fram dem. Det har gått så långt i Sverige att arbetsgivare inte vet vilka som dör på deras arbetsplatser när den värsta olyckan är framme. Det är hårresande, och det är skrämmande.

I vårt grannland Norge, som i många delar anses vara ganska likt Sverige, har antalet underentreprenörsled begränsats till två. Något liknande efterfrågas av många här hemma, inte minst av fackförbunden. Det borde vara möjligt att göra här i Sverige också, tycker vi socialdemokrater.

Arbetslivskriminaliteten omsätter hundratals miljarder kronor varje år. Det är hisnande belopp. Det är uppenbart att mer kan göras, och det är uppenbart att mer måste göras. Det skulle vara möjligt att utöver stegrande sanktionsavgifter vid upprepade brottslighet också ha sanktionsavgifter kopplade till omsättningen i företagen. Det skulle förhoppningsvis innebära att även de så kallade stora drakarna på svensk arbetsmarknad skulle göra mer för att bekämpa arbetslivskriminaliteten.

Fru talman! Den svenska modellen som vi så ofta pratar om och hyllar i den här kammaren, på seminarier och i andra sammanhang slutar inte vid arbetslivskriminalitetens tröskel, utan den fortsätter där.

Parterna, arbetsgivare och fackförbund, behöver ta ett ännu större ansvar för arbetslivskriminaliteten. Arbetsgivare får inte se genom fingrarna med fusk. Det skadar inte bara svensk arbetsmarknad utan också konkurrensen inom det svenska näringslivet, för de som fuskar och begår brott skaffar sig fördelar som andra inte får.

Vi skulle också kunna göra mer i arbetet med att samköra register med hjälp av moderna hjälpmedel såsom AI. Mycket tid går åt till att människor, handläggare och andra, ska sitta och manuellt jämföra register med varandra. Med AI skulle vi med ganska små medel kunna samköra register och hitta fler som fuskar och ägnar sig åt kriminalitet.

Förr var det som i dag utgör arbetslivskriminalitet lagligt. I dag är också kampen i många delar densamma. Det är fortfarande människor som utnyttjas av arbetsgivare som utan skrupler utnyttjar folk för att göra sig en hacka. Det är inte väsensskilt från när arbetsgivare för hundra år sedan eller mer tog hit fattiga arbetare från andra länder för att konkurrera bort svenska arbetare. De fick bo i undermåliga bostäder, om de hade tur, och ibland kanske de misshandlades av arbetsgivaren.

Fackförbunden behöver fortsätta gå i bräsch för att bekämpa arbetslivskriminalitet genom att synliggöra och få bort de aktörer som utnyttjar andra människor och organisera människor på svenska arbetsplatser. Kunskapen om var arbetslivskriminaliteten finns i Sverige finns inom svenska

fackförbund. Därför är fackens arbete och fackens kunskaper helt avgörande. Deras kunskaper och deras kännedom om svensk arbetsmarknad borde om inte annat vara helt avgörande för de myndigheter som ska bekämpa arbetslivskriminaliteten.

Fru talman! Det här är inte en enkel kamp. De ekonomiska intressena är stora och i många fall globala. Det kommer att dyka upp nya kriminella när vi lyckas knäcka de gamla. Därför är just samarbete, samverkan och organisering så viktigt bland både arbetstagare och arbetsgivare. Det är viktigt att vi gör allt vi kan för att stoppa arbetslivskriminaliteten – i alla fall vi som vill stoppa den.

Min förhoppning är att vi en dag ska slippa se bilder på tunna madrasser och människor som tvingas betala tillbaka i stort sett hela sin lön för att de står i skuld till en arbetsgivare. Men då måste mer göras. Kännbara straff, fler inspektioner, större ansvar för parterna, lättare att göra rätt och färre underentreprenörsled – kanske till och med max två – skulle ta en oss en bra bit på vägen mot den förhoppningen.

(Applåder)

Anf. 70 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, Adrian Magnusson, för ett väldigt bra och aktuellt anförande!

Kampen mot arbetslivskriminaliteten är jätteviktig, för den finns överallt i hela samhället. Hemma hos Adrian Magnussons partiledare, till exempel, anlitas olaglig arbetskraft som städade hennes hem. Så ska det inte få vara. Jag skyller inte på henne, men det ska inte få gå till på det viset.

Vi såg ett annat exempel i Göteborgs stad. Där anlitas 15 olagliga byggnadsarbetare, som fick jobb av staden i ett skyddsområde.

Min fråga till Adrian Magnusson är ganska kort och koncis. Hur ser Adrian Magnusson på beställaransvaret, och hur ser Adrian Magnusson på förslaget om tjänstemannaansvar?

Det är ju också så att i många kommuner och regioner har man inte kompetensen när det gäller upphandlingar. Vad behöver vi göra där? Behöver vi utbilda kommunerna, eller hur ska vi hantera den frågan?

Anf. 71 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har noterat att Magnus Persson brukar gilla mina anföranden. Jag uppskattar det, måste jag ändå säga.

Jag tror att Magnus Persson har helt rätt i att vi behöver utbilda fler inom upphandling. Vi behöver se till att människor förstår upphandlingsreglerna och kan nyttja dem rätt.

Jag tror också att politiker runt om i landet behöver förstå upphandlingsreglerna bättre. Både jag och Magnus Persson har varit kommunpolitiker och är det kanske i någon mån fortfarande. Vi vet hur det kan vara när man ska fatta beslut om upphandling ute i kommunerna. Det är inte lätt, och därför tror jag att politiker runt om i landet behöver bättre utbildning om upphandling.

Jag tror att det är där man ska lägga ansvaret i första hand. Det kvittar om det skulle vara moderata kommunpolitiker, centerpartistiska kommunpolitiker, socialdemokratiska kommunpolitiker eller sverigedemokratiska kommunpolitiker. Om man beslutar om upphandlingar som inte följer de

regler som man ska följa är det där ansvaret ska utkrävas, inte hos enskilda tjänstemän. Det är i alla fall min uppfattning. Jag anser att i en demokrati, som vi lever i, ska väljarna utkräva ansvar av politiker. Man ska inte som enskild tjänsteman känna att man kan bli uthängd för ett beslut. Det kan ibland vara beslut som fattas under vissa budgetförutsättningar och liknande av kommunpolitiker och regionpolitiker runt om i landet.

Jag anser att ansvaret i en demokrati i första hand vilar på de folkvalda, och de ska också ansvara hela vägen för de beslut som fattas.

Anf. 72 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Det ser inte ut så i alla små kommuner. Jag kan ta min egen kommun som exempel. När jag började i politiken var den kommunala upphandlaren socialdemokrat och satt även som vice ordförande i kommunstyrelsen. Så kan det se ut ibland, och det är ju ingen situation vi vill ha.

Innan vi avslutar den här debatten vill jag gärna lyfta upp en fråga som jag tycker är väldigt intressant, nämligen frågan om antal underentreprenörer. Adrian Magnusson nämner den norska modellen, och jag har träffat Veidekke och diskuterat den väldigt mycket. Jag tycker att det är en ganska bra modell. Där handlar det om huvudansvaret, och sedan kan det vara ytterligare hundra underentreprenörer under, men ansvaret ska ligga hos två underentreprenörer.

Är det detta Adrian Magnusson menar, eller menar Adrian Magnusson att det bara ska finnas två underentreprenörer per arbetsplats med totalansvar? Vi måste i diskussionen reda ut vad man från Socialdemokraternas sida menar när man säger underentreprenörsavtal. Som det till exempel ser ut på ett vägbygge i dag är det hundra underentreprenörer; varenda grävmaskinist är ju egen företagare. Jag vill ha ett förtydligande om hur Socialdemokraterna menar i den här frågan. Handlar det om huvudansvaret eller om antal underentreprenörer?

Anf. 73 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Jag känner inte till den politiska tillhörigheten hos alla upphandlingschefer runt om i landet, så jag tänker inte fördjupa mig i den diskussionen.

Bromölla är väldigt fint, och jag har varit där många gånger. Jag uppskattar att vara i Bromölla och hoppas att jag får åka dit snart igen.

När det gäller underentreprenörsleden tänkte jag säga att det handlar om två led. Man kan tänka sig att det ska vara en horisontell linje i stället för en vertikal, så som jag nu ritar i luften. Det är så vi tänker kring underentreprenörsled, att det är två bredvid varandra i stället för att det är en där uppe och långt nedanför hundra underentreprenörer – eller sjuttio, eller vad det kan vara. Det är så vi tänker kring underentreprenörsleden, alltså som två led.

Jag hoppas att det blev lite tydligare när jag nu försökte vifta här och synliggöra med min penna.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 15 april.)

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU16

Polisfrågor
föredrogs.

Polisfrågor

Anf. 74 MATS HELLHOFF (SD):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Det betänkande vi debatterar i dag är omfattande och innehåller en mängd olika områden inom ämnet polisfrågor. Då tiden knappast kommer att räcka till för att beröra alla områden tänker jag begränsa mig till några få.

Herr talman! Jag vill återge ett stycke ur Länsstyrelsen i Stockholms läns rapport om polisen från 1993. Där står: Jag är övertygad om att en avgörande förändring sker den dag då poliser inte bara dyker upp som tillfälliga besökare utan också kliver ur polisbilarna, skaffar sig lokal på platsen, stannar för gott och blir en naturlig del i lokalsamhället.

Rapporten, eller utredningen om man så vill, gjordes av Olof Egerstedt. Även citatet är hans. Detta är den vision som i stort låg till grund för den så kallade närpolisreformen, som genomfördes i mitten av 90-talet. Jag konstaterar att detta fortfarande i dag bara är en vision.

Herr talman! Vad ska polisen göra? Bekämpa brott såklart, säger de flesta, och detta menar jag att polisen nu gör bättre och bättre tack vare att regeringen och Sverigedemokraterna genom en mängd åtgärder stärkt polisens möjligheter att fullgöra sitt uppdrag.

Polismyndigheten har de senaste åren fått både resurser och nya verktyg för att bland annat bekämpa och förebygga den organiserade brottsligheten i en omfattning som vi inte sett tidigare. Vi ser till exempel att antalet skjutningar i den offentliga miljön minskat kraftigt och att uppkläringen av den typen av brott ökat markant. Vi ser att brottslingar och gängkriminella frihetsberövas och lagförs oavsett var i världen de befinner sig. Här har svensk polis tagit flera stora steg framåt i det internationella samarbetet, med tydliga positiva resultat.

Kampen mot den organiserade brottsligheten är dock inte på långa vägar vunnit, och den får inte heller vinnas på bekostnad av kampen mot den brottslighet som företrädesvis drabbar gemene man: tillgreppsbrott och bedrägerier. Här har polisen fortfarande lång väg att gå innan man når tillfredsställande uppkläringssiffror. En del i detta ligger i det förebyggande arbetet, och en del av det förebyggande arbetet ligger i en ökad synlighet ute bland människor och inte minst på våra vägar. För att kunna öka synligheten krävs dock en ökad numerär. Vi behöver helt enkelt fler poliser.

Herr talman! Hur många poliser ska det finnas i Sverige? Hur många poliser måste vi anställa för att uppnå det ena eller det andra målet i absoluta tal eller i jämförelse med andra europeiska länder? Måste man verkligen vara polisutbildad för att utföra polisarbete?

När jag för tio år sedan, 2016, räknade på behovet av poliser jämfört med hur det såg ut 1975 baserat på befolkningens storlek, antalet poliser och antalet anmälda brott kom jag fram till att vi skulle behöva ytterligare 15 000 poliser för att uppnå samma förhållanden som rådde 40 år tidigare.

Sedan dess har antalet poliser ökat med cirka 5 000, och min bestämda uppfattning är därför att vi behöver anställa fler. Hur många fler och vilken jämförelse vi eventuellt ska använda kan man ha olika uppfattning om.

Herr talman! Det är ingen lätt uppgift att rekrytera, utbilda och utlokalisera poliser i rätt mängd och till rätt ställen. Svårigheterna lockar till enkla lösningar, som till exempel att i stället för att rekrytera poliser nöja sig med att rekrytera polisanställda. Det är mycket enklare och billigare och går mycket snabbare, för de behöver ju ingen lång och dyr polisutbildning. De kan i stället snabbt sättas in i tjänst och jobba där fram tills att utbildade poliser kan överta deras arbetsuppgifter – alltså tills de kan ersättas av poliser.

Det är ju ett tankesätt som antyder att poliser egentligen inte behöver den långa dyra utbildningen. I praktiken innebär 10 000 polisanställda att vi inte skulle behöva utbilda och anställa en enda polis, utan vi skulle kunna uppnå den siffran genom att anställa civila som efter en kort utbildning ska göra polisarbete.

Det finns givetvis en mängd arbetsuppgifter i polisorganisationen som inte kräver polisutbildning och som bättre utförs av civilanställda i olika befattningar. Det finns också ett behov av personal med kunskaper utanför det rent polisiära spektrumet, som till exempel tekniskt och analytiskt kunskap som bidrar med spetskompetens i brottsbekämpningen.

Ett annat sätt att snabba på processen och öka takten i rekrytering och utbildning är att sänka intagningskraven till polisutbildningen. Om det visar sig att någon del i antagningsprocessen är ett problem för någon speciell grupp kan man alltid sänka kraven i den delen eller ta bort momentet helt och hållet. På så sätt kan man pressa in så många individer som systemet tillåter genom polisutbildningen och ut i verksamheten.

Jag tror inte på någon av dessa metoder för att öka antalet poliser eller intresset för polisyrket. I stället är jag övertygad om att bra lönesättning och ekonomiska reformer av det slag som regeringen och Sverigedemokraterna nu genomför, till exempel i form av betald utbildning, är det som kommer att locka rätt individer till polisyrket. Man kommer då att kunna rekrytera dem som även om kraven skulle höjas tar sig igenom polisutbildningen utan problem, och de blir då stabila medarbetare i den svenska poliskåren.

Herr talman! I mina ögon är polisyrket bland de finaste yrken man kan ha i vårt samhälle. Det är polisen – och poliser – som står mellan oss och dem som inte vill oss väl och som står mellan vår demokrati och dem som vill ha något annat. Det är polisen – och poliser – som varje dag, dygnet runt, under årets alla dagar försvarar det samhälle de flesta av oss bär och bidrar till. Det är därför vårt ansvar att se till att förutsättningarna för att göra det arbetet är de allra bästa.

(Applåder)

Anf. 75 PETTER LÖBERG (S):

Herr talman! Det var ett balanserat och bra inlägg från Mats, känner jag.

Inledningsvis har vi i Socialdemokraterna en hel hop reservationer i detta betänkande. För tids vinnande, som det heter, yrkar jag dock bifall endast till reservation nummer 1, som handlar om att vi vill införa en tydlig och bra princip om att vi för varje krona vi lägger på den hårda, repressiva

sidan ska lägga lika mycket på det förebyggande arbetet. Det är naturligtvis punkt 1 bland reservationerna av en tillfällighet, men det är också det kanske viktigaste grundläggande förslag som vi socialdemokrater lägger fram inom rättspolitik. Kona för kona, helt enkelt – det genomsyrar allt arbete som vi gör på det rättspolitiska området.

Jag ska i detta anförande kanske framför allt lägga fokus på den lokala polisen. Det handlar egentligen om mycket mer än det som får plats i den offentliga kriminalpolitiska debatten, upplever jag. Här i kammaren har vi ofta varit rörande överens om detta, men jag tycker att vi bör påminna varandra.

Det talas oftast om antalet poliser i stort, och antalet spelar naturligtvis stor roll. Men för människor i vardagen handlar det inte bara om organisationsscheman och Excelark, utan det handlar om hur dessa människor finns i organisationen i vårt land och i praktiken – om polisen är synlig, om polisen känner de områden man verkar inom, om polisen känner människorna och, kanske allra främst, om människorna känner polisen. Det handlar om den relationen; det är där den långsiktiga tryggheten trots allt byggs i vårt samhälle.

En polis som är lokalt närvarande ser sådant som annars missas. Man ser vilka platser som håller på att förändras i närtid, inte bara genom ett stickprov eller en rondering med bil, kort och snabbt och med olika människor varje gång. Du behöver kontinuitet, och du behöver långsiktighet.

Man ser också på individnivå vilka ungdomar som är på väg in i kriminalitet. Man kan möta de butiksägare som dagligen upplever hot i sin vardag, på stadsdelstorget. Man kan också notera när öppen droghandel ökar i ett närområde – eller kanske minskar, som vi kan se inte minst i Stockholm där antalet öppna drogscener minskar dramatiskt, vilket är oerhört glädjande.

När man är lokalt arbetande polis märker man också när människor slutar prata med polisen – när de slutar ringa när de är utsatta för brott eller ser något som händer. Det är i grund och botten detta lokal polisen handlar om. Det handlar inte bara om att rycka ut när något redan har hänt. Det handlar om att förhindra, innan det händer.

Detta är naturligtvis självklarheter, men i grund och botten handlar det om något som vi i politiken måste utöva ett starkt tryck för. När vi i politiken orkar ha det kommer det också att ge återbärning i organisationen – det är jag helt övertygad om.

Lokal närvaro är inte nostalgi. Ibland kan vi prata om våra gamla favoriter, som kvarterspoliserna. Jag har gjort det i kammaren flera gånger och nämnt Conny och Lasse hemma på Hässleholmen i Borås, som betydde mycket för mitt område under min uppväxt. Hässleholmen är ett av de särskilt utsatta områdena i vårt land, som ni kanske känner till.

Men nostalgi i all ära – i grund och botten handlar det om en arbetsmetod och ett förhållningssätt som jag tror att vi har mycket att lära av, även 40 år senare. Vi behöver självklart ha en polis som klarar de grova, komplexa, nationella och internationella problembilderna. Men vi får inte bara fokusera på spetsförmågor, även om det ibland i allra högsta grad är det som krävs.

Den lokala polisen är en bro mellan rättsstaten och det sociala förebyggande arbetet, inte minst – den konkreta samverkan som sker mellan skola, socialtjänst, polis och fritid. Där får vi inte dra oss tillbaka.

Jag kan notera att vi de senaste åren, under SD-regeringens vakt, har kunnat läsa om att polisstation efter polisstation stänger i vårt avlånga land. Man ändrar beteckning på dem, och öppettiderna förändras – från fem dagar i veckan till bara några timmar i veckan. Du kan ha en polisskylt där, men i praktiken finns det ingen polisstation kvar. Det kan fortfarande till och med vara lika många poliser som jobbar inne i huset och befinner sig i kommunens område, men i grund och botten lämnar man helt enkelt walkover i kontakten med medborgarna.

Den statliga närvaron dras tillbaka på många fronter. Vi kan nämna här att vi har stängt polisstationer i Olofström, Sölvesborg, Rättvik, Hallstavik, Leksand och Vansbro. Det är många ställen i Dalarna – jag ser på Ulrika och Lars här i kammaren.

Socialdemokratins svar har varit ett moratorium. Det krävde vi i Almedalen, och vi följer upp det i dagens betänkande. Vi måste sätta stopp för detta. Jag har glädjande nog också hört att Petra Lundh har haft samma uppfattning; hon är också orolig för att hennes egen myndighet har gått åt det hållet. Det får vara slut med detta nu, helt enkelt.

Det handlar inte bara om polisstationer, ska sägas. Vi har sett en drakonisk nedskärning när det gäller servicekontor i vårt land. Det rör sig då om ett annat utskott och en annan ministär, men listan över orter som har blivit av med sin statliga närvaro när det gäller Försäkringskassan, skattekontor och Arbetsförmedlingen, inte minst, är lång. Det är Ånge, Tranås, Trelleborg, Piteå, Ludvika, Sandviken, Östhammar, Arvika, Kungälv, Landskrona, Lindesberg och många andra platser. Den listan är oerhört lång, och det ser ut att fortsätta på samma sätt även nästa år.

Varför gör man detta? Varför stänger man polisstationer med lokal närvaro? Varför stänger man statliga myndigheter i vårt avlånga land? Det blir bakläxa för SD-regeringen när det gäller detta. Ska man ha en samhällsgemenskap bör det kanske mig också vara lite action in the house. Det kan inte bara vara vackra ord om att hela Sverige ska leva. Det måste finnas någonting konkret också.

Jag ska lite kortfattat tala om två andra reservationer som vi har. Den ena handlar om ekonomisk brottslighet, som vi behöver ha ett starkt fokus på. Här handlar det om bolag, falska fakturor, penningtvätt och avancerade upplägg. Det handlar om fotbollsagenter som är oseriösa. Och det handlar om en ekobrottsmyndighet som just nu känns lite svajig när det gäller förtroendet. Vi behöver markera att Ekobrottsmyndigheten är ett av våra vassaste redskap för just detta.

Det andra som vi socialdemokrater har drivit i det här betänkandet handlar om uppdrag gällande kriminalitet som läggs ut via kontaktannonser riktade mot framför allt väldigt unga människor – crime as a service, som ni alla har hört talas om. Vi kräver att man från polisens sida ska ha möjlighet att ta ned dessa annonser, på samma sätt som inom terrorlagstiftningen, för övrigt.

Avslutningsvis vill jag göra en liten valsummering, ett klassiskt valstatement. Vi behöver lite ideologi här också, känner jag, herr talman; det mår vi aldrig dåligt av.

Vi socialdemokrater tänker aldrig backa i kampen mot kriminaliteten. Det är väldigt tydligt. Vi är inte på studiebesök när vi åker ut till de så kallade särskilt utsatta områdena. Vi gör inte som den liberala ministern gjorde för ett par år sedan, som hade skyddsväst och tog selfier med den

på sig när han åkte ut till en förort. Det är där vi har våra S-föreningar och vår verksamhet. Vi känner människorna i de här förorterna. Det är våra förorter. Jag är själv född i en sådan förort, för övrigt. Att springa runt med skyddsväst och ta selfier där om man är minister i en SD-regering är inget annat än skamligt. Nu är han ju inte kvar längre, som tur är.

Med detta sagt är det också viktigt att vi inte dras med i den förenklande och delvis fördummande retorik som finns när det gäller rättspolitik och hela dagens politiska samtal, för övrigt.

Jag tänker ofta på hur vi egentligen har hamnat där. Vad kommer man att tänka om oss i kammaren när man blickar tillbaka på vår tid om 20 år? Vi riksdagsledamöter ser en liten glimma av ljus genom att få ha det finaste uppdrag man kan ha i vårt land. Har vi kanske skäl att känna skuld lite till mans? Ja. Vi lyckades inte ge trygghet och framtidstro åt alla, kommer man kanske att tänka. Vi lät kriminaliteten bita sig fast och segregationen gå långt i vårt samhälle. Vi satsade inte på hela lösningen. Vi lutade oss mycket mot repression men lade inte samma kraft på att stoppa nyrekryteringen – vi klarade inte den balansakten. Vi klarade inte heller balansakten mellan behovet av effektivitet i rättskedjan och de krav på rättssäkerhet och rättsstatliga principer som vårt samhälle vilar på. Vi hittade inte balanspunkten. Det är kanske det vi kommer att dömas för i framtiden, när vi är borta.

Det är också så att politiken ofta valt utspel, pressträffar och taktiska manövrer i stället för att sätta sig ned vid ett bord och prata om lösningar. Jag saknar de partiöverskridande kommittéer och utredningar som vi haft under tidigare mandatperioder då jag suttit i riksdagen, i mångt och mycket av parlamentariska skäl. Man satt i långa utredningar tillsammans med de andra partierna och mejslade fram bra förslag för Sveriges bästa. Detta är totalt osynligt i dag. Finns inte det behovet av samtal längre? Om vi vinner valet hoppas jag att vi orkar bjuda in er från den blivande oppositionen till samtal på ett sätt som ni inte riktigt har orkat under de senaste åren.

Herr talman! Jag är lite långgrandig, men nu har jag bara tre rader kvar i mitt manus. Jag vill återkomma till det jag avslutade mitt anförande med i förra årets betänkandedebatt. Mest av allt borde vi ha en hel del ångest för att vi tillät ett samhälle formars där klyftorna växte och människorna lämnades bakom. Det är där roten till skulden ligger – ingen annanstans. (Applåder)

Anf. 76 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Petter Löberg för ett intressant anförande. Jag hade från början inte tänkt begära replik, men jag blev lite intresserad när Petter Löberg nämnde att för varje krona som går till repressiv verksamhet ska en krona gå till förebyggande verksamhet. Det låter ju bra, kan man tycka. Men brottsförebyggande verksamhet är egentligen ett ganska vitt och brett begrepp. Vad är brottsförebyggande? Det kan handla om trygga familjer. Det kan handla om socialtjänst och skola. Det kan handla om en väldig massa saker. Är det polisen som ska arbeta brottsförebyggande? Hur ska de här kronorna användas? Hur har ni tänkt att de ska fördelas för att man ska uppnå det här? Det är min första fundering.

Petter Löberg känner till min bakgrund – jag har jobbat som polis i Malmö i ungefär 40 år. De senaste 30 åren har man hela tiden pratat om brottsförebyggande verksamhet – det primära är att vi måste jobba brotts-

förebyggande och se till att brott inte inträffar. Så är det självklart – det vill ju alla. Men jag tror att Petter Löberg håller med om att resultaten är ganska nedslående. Hade vi lyckats med det brottsförebyggande arbetet för 30 år sedan hade vi inte stått här i dag och diskuterat gängvåld, organiserad brottslighet och unga människor som begår grova våldsbrott och sådana saker.

Hur har Socialdemokraterna och Petter Löberg tänkt att de här kronorna ska fördelas och användas?

Anf. 77 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Elofsson för väldigt fina frågor. Jag funderar mycket på detta. För några år sedan – det är väl sju år sedan nu – införde vi det första brottsförebyggande programmet i Sverige på över 25 år. Det var en pappersprodukt. Det var jag som tog den till kammaren och lade den här, och vi röstade igenom den med ganska bred majoritet. Jag tror att det var bra att vi gjorde det – för att synliggöra vad som behövde göras. Men så skulle man resurssätta det brottsförebyggande programmet. Då blev det inte mer än en samordnare på länsstyrelsen. Det kändes inte direkt som action in the house.

När vi pratar om brottsförebyggande arbete – vi har följt upp detta i våra budgetmotioner de senaste åren – handlar det om enormt kraftfulla insatser inom arbetsmarknadspolitiken. Jag anser att det bästa brottsförebyggande arbetet är 90-dagarsgarantin. Ingen ungdom under 25 år ska gå utan studieplats, praktikplats eller arbete – ingen! Man ska söka upp dem som inte är inskrivna i de här systemen och ta reda på varför de inte är det. Så gör man i många socialdemokratiskt styrda kommuner, bland annat i min egen kommun Borås. Det kostar pengar att se till att alla ungdomar har arbete, studieplats eller praktikplats. Men det är också det bästa brottsförebyggande arbetet.

Alla ungdomar, 100 procent, ska ha sommarjobb – det finns många socialdemokratiska kommuner som har den målsättningen, liksom en och annan borgerligt styrd kommun. När det gäller satsningar som görs på skola och annat är det också så att man måste prioritera något så tråkigt som statsbidrag till kommuner och regioner. De behöver dessa bidrag för att kunna klara barn- och ungdomspsykiatri och se till att det finns pengar till skola, fritid och arbetsmarknadsinsatser. Men i stället har man valt att sänka skatterna för de rika och dra in enorma resurser från kommuner och regioner, vilket är synd.

Anf. 78 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik:

Herr talman! Det sista var ju ett standardsvar från Socialdemokraterna. Vi har hört det förr, om man säger så.

Det är väl ungefär 40 miljarder som vi lägger på Polismyndigheten. Jag kanske tolkar Petter Löberg fel på något sätt, men om jag förstår honom rätt är det då fråga om 40 miljarder till repressiv verksamhet. I så fall ska man även lägga 40 miljarder på den brottsförebyggande verksamheten. Då återstår ändå arbetsmarknadsåtgärder. Ska man även subventionera jobb med de här 40 miljarderna, eller hur är det tänkt? Det blir väldigt vagt i kanterna, tycker jag, när man pratar om det här. Polisverksamheten är väldigt konkret, och det finns en brottsförebyggande verksamhet inom poli-

sen också. Petter Löberg var ju själv inne på det här med ökad synlighet i lokalområden och kommuner och så vidare.

Jag är fortfarande lite konfunderad över hur fördelningen ska ske. Även om man beskattar rika tror jag inte att det räcker med de där 40 miljarderna. Men jag vet inte – jag kan ha räknat fel.

Anf. 79 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! Ledamoten sätter naturligtvis ett bra fokus på vad man ska definiera som brottsförebyggande arbete. Till exempel har polisen genom ett omfattande arbete med bankerna sett till att internetbedrägerierna sjunkit i år, vilket är väldigt glädjande. Det är brottsförebyggande arbete. Det finansieras dock inom budgetposten för Polismyndigheten, så det skulle kunna uppfattas som repressivt. Men självklart går det att kvantifiera även detta. Det behövs då naturligtvis blickar bakåt, så att man får en tidshorisont.

I våra budgetar har vi satsat på det som vi upplever är de långsiktigt brottsförebyggande aspekterna: att se till att klara av segregationen och arbetslösheten och se till att människor klarar skolgången. Det här stämmer med all forskning och alla de internationella erfarenheter som vi i vårt utskott fått när vi varit ute och rest. Detta sägs av polisen var man än är på jorden, inte minst av den amerikanska polisen, som ju inte är känd för att vara speciellt mjuk i kanterna, om man säger så. Ni ska inte bara bygga fler fängelser, skaffa fler poliser och höja straffen, utan ni måste komma ihåg att allting handlar om skolan, sa polisen i Baltimore när vi var på resa och mötte dem. Samma sak sa polisen i Chicago och New York – satsa på skolan!

Men det måste också göras. Man gör det inte genom att bara skriva krav på olika papper. Nej, det krävs resurser för att se till att det finns fritidspedagoger som tar hand om dem som kanske inte har det så roligt hemma och att det finns bra barn- och ungdomspsykiatri för dem som har behov av att få hjälp med sitt mående och som tar ut det i form av kriminalitet. Vi vet att nästan alla kriminella mår väldigt dåligt.

Anf. 80 MARTIN MELIN (L) replik:

Herr talman! Jag har tre saker att säga. Först vill jag tacka ledamoten Löberg för att han framhåller att skolan är viktig. Jag företräder ju ett parti som också tycker så. Glädjande nog kan jag meddela att den här regeringen lägger fram den största skolbudgeten i modern tid. Vi satsar väldigt mycket på skolan, och förhoppningsvis kommer det att bära frukt framöver.

Det är två saker utöver det som jag studsar lite grann på. Först och främst vill jag berömma anförandet. Petter Löberg är min favoritsocialdemokrat i talarstolen. Jag håller med om mycket som ledamoten säger. Så var det även i dag. Fram till 3 minuter och 51 sekunder in i anförandet höll jag med om hundra procent av vad han sa. Sedan började han tala om Mats Persson och en skyddsväst.

Jag var med då. Det var jag och Mats som var ute och åkte med polisen ute i Rinkeby i Stockholm. Det var alltså inte ett besök som många ledamöter gör där man går in på en station, träffar någon polischef och får en föredragning. Vi åkte med poliser på skarpt larm.

Det var poliserna som krävde att vi hade skyddsväst. Jag har lite mer vana att bära skyddsväst och bar den under min jacka. Mats fick ha den på

sig innanför kavajen. Det var poliserna som krävde det. Jag tycker inte att Mats ska beskyllas för detta.

Jag kan också meddela att Mats tog av sig skyddsvästen så fort vi klev ur polisbilen och gick runt och pratade med folk i Rinkeby. Jag tycker att han ska ha det erkännandet.

Jag har en fråga om polisstationerna, som kommer att ta mer än 30 sekunder att ställa. Ledamoten kan fundera på: Vad är det ledamoten vill att man ska kunna göra på en polisstation?

Anf. 81 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! ”Mats Persson är inte här och kan försvara sig”, brukar man säga. Men han var ändå minister och en offentlig person.

Jag har inga synpunkter på att han bar skyddsväst. Jag är väl medveten om varför han bar skyddsväst. Jag har själv haft skyddsväst när jag varit ute och åkt med patrull på det viset. Det ska man göra. Man ska följa de regler som finns.

Det jag reagerade mot var i första hand att han var tvungen att ta en selfie i förorten. Det blev en väldigt konstig signal med den bilden som jag tycker var olycklig. Han hade kunnat ta en bild på sig när han inte hade skyddsvästen på sig och gick runt och pratade med folk. Nu lämnar vi den frågan, och går till den kanske mer centrala frågan.

Vad ska man ha en polisstation till? Det är en viktig fråga. Många talar om inställningstider och känner störst behov av att polisen är tillgänglig när det händer något riktigt allvarligt.

Vi menar att en lokalt närvarande polis har andra värden. Man ska ha utredningsverksamhet på plats även i mindre orter och i mindre kommuner. En polisstation är inte bara en expedition.

Det är risken när man döper om dem och kallar dem för polisexpedition eller liknande. En polisstation är mer eller mindre en mekanism med utredande verksamhet, kompetenser och personkännedom om orten.

Det är det vi menar att man tappar om man regionaliserar för mycket och sätter alla utredare i de regionala centren. De behöver sitta ute i områdena där människor begår vardagsbrotten. Det gäller inte minst mängdbrottsligheten eller när vi har stöldligor på plats.

Då krävs det lokal kunskap för att utreda och lösa brotten. Det är vad vi talar om när vi talar om polisstationer. Det är inte en expedition i första hand för dem som inte har bank-id. Det behöver vi också hjälpa till med. Det är många äldre som känner sig osäkra.

För oss är en polisstation ett mycket bredare begrepp. Det ska vara en fullt bestyckad polisverksamhet.

Anf. 82 MARTIN MELIN (L) replik:

Herr talman! Jag tackar Petter Löberg för det svaret. Det var ett bra svar som förtydligar mycket.

Det verkar som att det finns en tro om att finns det en polisstation i en liten stad finns det också poliser där. Problemet är att om det finns en polisstation där sitter poliserna inne på polisstationen och håller den under bevakning, håller den öppen och så vidare.

I Stockholms innerstad innanför tullarna fanns det tolv polisstationer för 25 år sedan varav två hade öppet dygnet runt. I dag finns det två stationer. Jag tror inte ens att de är öppna, om jag ska vara ärlig.

Vad det handlar om är att i dag görs alla anmälningar digitalt. Du kan ringa och göra anmälningar. Är det akut kommer poliserna hem till dig. Detsamma gäller ute i de mindre byarna. Det är många som tror att de vill ha en polisstation för att polisen då kan komma snabbt. Men det är inte så.

Jag tackar för svaret. Vad man vill se är en lokalt förankrad polis även på utredningssidan och så vidare. Det köper jag. Det är ett bra svar.

Socialdemokraterna lade fram ett förslag om att det skulle finnas en polisstation i varje kommun. Det blir 290 polisstationer. Tänk bara på vad det kostar att hyra en polisstation. Sedan ska det vara fyra, fem poliser dygnet runt på varje. Det är orimligt.

Jag köper svaret. Jag har fått ett svar som jag är nöjd med. Det innebär att man vill ha en lokal polis som inte bara är polis ute utan att det även finns polis som kan utreda. Jag antar att jag tolkade svaret rätt.

Anf. 83 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! Är Martin Melin nöjd, så är jag nöjd!
(Applåder)

Anf. 84 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M):

Herr talman! Polisen grep misstänkta för nästan alla dödsjutningar 2025. Det finns ett enkelt sätt att mäta kriminalpolitisk framgång. Det är inte i antalet presskonferenser man har hållit, i antalet twitterinlägg man gör eller i antalet motioner som man har lagt fram. Det mäter man i att fler brottslingar fångas, att färre människor skjuts och att fler brottsoffer får upprättelse. För första gången på mycket länge pekar riktningen åt rätt håll.

Antalet skjutningar har nästan halverats. Färre människor dödas. Fler våldsdåd förhindras innan de sker. Internationella stöldligor stoppas i större omfattning än någonsin. Anmällda stölder och tillgreppsbrott har minskat mer än något tidigare år. Det är inte retorik. Det är Polismyndighetens egna siffror.

Det är inte en slump. Det är ett resultat av ett metodiskt, uthålligt och ibland svårt reformarbete. Det är resultatet av att regeringen levererar genom att ge polisen verktyg, mandat och resurser att göra sitt jobb.

Herr talman! En av de viktigaste förändringarna handlar om nya verktyg till polisen. Vi har stärkt möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel, inte minst i det förebyggande arbetet. Det betyder att brott kan stoppas innan någon hinner trycka på avtryckaren.

Det handlar om att ligga steget före, att inte bara reagera på brott utan att förhindra. Resultaten syns: fler planerade våldsdåd stoppas i tid, och fler anstiftare lagförs.

När regeringen tillträdde hösten 2022 hade Sverige ungefär 22 000 poliser. I dag är vi uppe i dryga 25 000. Rekordmånga påbörjade polisutbildningen under 2025. Det var det högsta antalet någonsin under ett enskilt kalenderår.

Uppsala universitet öppnar en ny polisutbildning från 2027. Studielån ska kunna skrivas av för dem som väljer polisyrket. Aspirantlönerna höjdes för första gången sedan 2002. Vi bygger inte bara en större poliskår utan en mer attraktiv sådan, och det ger resultat.

Herr talman! Den kriminella ekonomin omsätter enorma summor med brottsvinster på cirka 185 miljarder. Det är pengar som finansierar vapen, narkotika och rekrytering av barn. Tar man gängens pengar, då tar man

livsnerven. Därför har arbetet mot den ekonomiska brottsligheten intensifierats.

Ekobrottsmyndigheten förstärks med tydligare fokus: fler brott ska utredas, fler ska lagföras och skarpare samverkan ska ske med andra myndigheter.

Ett avgörande steg har tagits genom att etablera Finansiellt underrättelsecentrum där Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket tillsammans med privata aktörer arbetar sida vid sida för att spåra pengarna, för att slå mot vinsterna och för att göra det svårare och mindre lönsamt att vara kriminell.

Nu finns för första gången en samlad kraft som kan angripa den kriminella ekonomins blodomlopp. Tar man pengarna, då tar man också makten.

Herr talman! Vi har också sett hur kriminaliteten förändras. Gängen rekryterar barn i sociala medier med öppna annonser om uppdrag – mord och misshandel – för att sedan locka in dem i krypterade kanaler där ingen ser. Det är ett system, och det systemet ska vi slå sönder. Den digitala världen är inte ett rättsfritt rum. Den ska inte heller tillåtas att bli det.

Regeringen remitterade den 16 januari ett förslag om att ge polisen rätt att beordra plattformar att ta bort rekryteringsinnehåll inom en timme – alltså inte inom en dag eller inom en vecka, utan inom en timme. Följer inte plattformen lagen väntar sanktionsavgifter.

Regeringen arbetar nu i ett snabbspår för att kunna lägga skarpa förslag på riksdagens bord så snart som möjligt. Detta är en viktig del för att bryta nyrekryteringen. Varje barn som inte dras in i kriminalitet är en seger för individen och för hela samhället. Vi är inte naiva inför verkligheten. Vi möter den.

Herr talman! Detsamma gäller våldet mot kvinnor. Tryggheten handlar inte bara om att bekämpa gängen. Den handlar också om att skydda kvinnor i deras mest utsatta situation. Våld i nära relation sker ofta i det tysta, bakom stängda dörrar.

Polisen har stärkt sitt arbete. Fler högriskindivider identifieras, fler brott upptäcks och fler misstänkta lagförs. Detta arbete måste fortsätta, för varje kvinna som lever i rädsla i sitt eget hem är ett misslyckande för samhället. Det tänker inte vi acceptera. Männen som slår, hotar och terroriserar sina partner ska inte längre kunna gömma sig bakom hemmets väggar.

När de preventiva hemliga tvångsmedlen infördes mot gängen var det ett historiskt genombrott. Avlyssning, läsning av meddelanden och teknisk utrustning är verktyg som räddar liv och som ger rättsväsendet möjlighet att förhindra gängbrott innan de begås.

Regeringen har nu tillsatt en utredning som utreder möjligheten att använda samma verktyg mot mäns systematiska våld mot kvinnor i nära relationer. Samma logik som räddat liv i gängkriminaliteten ska tillämpas för att rädda de kvinnor som lever i vardaglig terror i sina hem.

Herr talman! Trygghet byggs inte bara med lagar; den byggs också i människans vardag. Den byggs av en polis som syns, som finns nära och som bygger relationer. Vi ser nu fler poliser som arbetar i yttre tjänst och en lokal närvaro som prioriteras igen. I samverkan med kommuner, näringsliv och föreningar kan de bedriva ett förebyggande arbete som gör skillnad och som är smidigt och effektivt mot såväl mindre som större brottsutmaningar.

En sådan trygghetsskapande insats gör verkligen skillnad på små orter såväl som i större städer. Det är i precis den riktningen vi vill fortsätta. Polisen ska växa lokalt, och en större del av tillväxten ska ske i yttre tjänst.

Vi har också infört vistelseförbud, vilket många här inne var emot. Farliga personer kan förbjudas att vistas på platser där de skapar otrygghet. Bryter man mot förbudet väntar fängelse. Resultaten är tydliga: Öppna drogscener stängs ned, personrånen har minskat och butiksägare vågar ha kvällsöppet igen då fler vågar gå ut. Detta är konkret politik som gör skillnad här och nu och som tydligt märks i människors vardag.

Herr talman! Sverige ska vara ett land där en kvinna kan gå hem tryggt på kvällen och där ett barn i ett utsatt område inte ska behöva välja mellan gängen och framtiden. Sverige ska vara ett land där de som begår brott vet att rättsväsendet hittar dem och ställer dem till svars. Det är inte löften, utan det är det vi levererar.

Vi har vänt utvecklingen, men arbetet är långtifrån klart. Den grova brottsligheten finns kvar. Rekryteringen av unga måste brytas. Den kriminella ekonomin måste pressas tillbaka ännu mer. Men riktningen är tydlig. Tidigare passivitet har övergått till handlingskraft. Vi har gått från otillräckliga verktyg till en polis som får göra sitt jobb.

Det spelar roll vem som styr. Det spelar roll om man vågar fatta beslut som stärker rättsstaten eller om man tvekar. Vi moderater står fast. Vi vill ha en stark polis, skarpa verktyg och tydligt fokus på resultat. Tryggheten är inte förhandlingsbar. Den ska gälla för alla, i hela Sverige.

Herr talman! Med hänvisning till pågående och genomfört arbete yrkar jag bifall till utskottets förslag att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 85 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr talman! Jag står förstås bakom samtliga reservationer som Vänsterpartiet är delaktigt i, men jag yrkar bifall endast till reservation 14.

Den handlar om mäns våld mot kvinnor – ett väldigt brett tema. Det är också ett urgammalt tema. White Ribbon har kallat det för världens längsta krig. Det är ett allvarligt krig.

När vi hör det här begreppet tänker de flesta av oss kanske att det handlar om män som misshandlar sin kvinna, den han är eller har varit gift eller sambo med. Men det är också ett begrepp som inkluderar prostitution och människohandel för sexuella ändamål, vilket jag snart ska återkomma till.

Det här är allvarliga samhällsproblem på alla nivåer. Alla möjliga och rimliga effektiva medel måste användas för att motverka detta våld. Det får inte enbart handla om vackra ord. Regeringen markerar nu – efter julkhelgen då vi hade en serie uppmärksammade mord på kvinnor av närstående – att man vill ha en nollvision och sätta stopp för detta dödliga våld. Gärna, säger jag! Vid en första anblick verkar det här handlingskraftigt, men mycket återstår om vi ska komma dit.

Genom årtionden har vi, tack och lov, sett att olika åtgärder har resulterat i att våldet minskar. Tidigare var det länge så att en kvinna dödades av en närstående man var tredje vecka. Nu är det en kvinna ungefär varje månad; det var elva kvinnor förra året. Varje kvinnas liv är naturligtvis oerhört viktigt och ska värnas.

Det handlar också om alla de kvinnor som är på väg mot vad som kan bli ett dödligt våld. De åsamkas otroligt svåra skador, åtminstone inom bords. Men många skadas också fysiskt.

För att se till att det här ska minska säger regeringen att man nu med full kraft ska motarbeta detta och att denna brottslighet ska bekämpas lika medvetet och systematiskt som gängkriminaliteten. Här har vi ett annat dilemma. Vi ser ibland dessa som motsatser, men de hänger ibland också starkt ihop.

Mycket går faktiskt åt fel håll när det handlar om mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Vi har fått stora problem för de kvinnor som vill bryta upp ur en relation. Tillståndsplikten, som infördes på tokiga grunder 2024, har lett till att 34 ideella skyddade boenden har lagts ned. De är tvingade att stänga, för de har inte fått tillstånd.

En del krav i denna tillståndsprocess är vad jag skulle säga horribla. Det gäller till exempel att man inte får tillstånd därför att man vill ha alkoholförbud på det skyddade boendet, vilket jag tycker är en utgångspunkt. Man behöver det särskilt eftersom det handlar om både kvinnor och barn och deras trygghet på boendet.

Det finns också riskreducerande metoder, markeras det i reservationen. Det finns exempel på redovisade stora framgångar med att använda sådana. Polisregion Syd har rapporterat hela 97 procent lyckosamma fall där våldet ska ha upphört.

Där får vi nog vara väldigt vaksamma. Vad är det man tänker på som har upphört, och hur har vi på ett effektivt sätt kontrollerat detta? Jag menar att man alltid måste ha partnerkontrakt. De kvinnor som kan vara eller har varit berörda ska vara involverade och snabbt kunna rapportera till polisen om något inte funkar, och de ska få veta om en person som de är rädda för bryter sitt avtal i det riskreducerande arbetet.

Här måste vi också återigen fråga: Kan kvinnan lämna en relation? Kan hon få skyddat boende? Kan hon få en egen lägenhet? Och framför allt: Har allt våld upphört? Har eftervåldet upphört, det som vi så ofta ser grymma exempel på med psykiskt och ekonomiskt våld? Där måste vi också öka vaksamheten, och där gläds jag åt att vi snart kommer att få ny lagstiftning.

Jag kommer så in på prostitution och människohandel. Här finns det samband med det privata våldet. Ett uppmärksammat fall just nu påminner oss om detta, där en man i Västernorrland åtalas både för att ha misshandlat och våldtagit sin fru och för att ha levererat henne för sexköp till minst 120 män. Detta måste åtminstone vara koppleri – ett svenskt parallellfall till Pelicotfallet i Frankrike.

Kvinnan krävs horribelt nog också på skatt för sina så kallade inkomster från den verksamhet hon varit tvingad till under påverkan av både alkohol och droger. Det blir verkligen en dubbel bestraffning via skatteskulder till staten. Detta är orimligt och något vi absolut måste förändra.

Något som vi också tycker är svårt och som borde vara enklare när det handlar om övergrepp i nära relation är rättsprocessen. Vi borde ha väldigt goda förutsättningar att få till stånd en rättsprocess där. Vi har en utpekad misstänkt gärningsperson. Vi har ofta en brottsplats. Men den kallas hemmet, och där gör man alltför sällan brottsplatsundersökningar. Polisen markerar nu genom instruktioner på hemsidan att så alltid borde ske och att

man borde använda kriminaltekniker i samtliga fall. Jag tror att vi skulle komma oändligt mycket längre i rättsprocesserna om det blev möjligt.

Något jag också skulle vilja fokusera på är att människohandel, eller i varje fall exploatering, kan vara aktuellt när det handlar om barn och unga. Inte sällan gromas de in i en kriminell verksamhet, som någon berörde här i talarstolen tidigare. Vi skulle ha mycket att vinna på att fokusera bättre på denna väldigt allvarliga brottsarena, som är svårutredd men där kvinnor utsätts för trafficking och görs till offer många gånger varje dag.

Det finns exempel där en kvinna blivit utnyttjad av tio eller fler män på en och samma dag. Det är ett fruktansvärt lidande som dessa kvinnor är utsatta för. Där skulle vi kunna göra mycket mer. Bland annat skulle vi kunna skapa en annan tillit genom att samarbeta bättre, låta polisen få stöd från socialtjänsten och verkligen förklara hur man kan få stöd och hjälp på olika sätt – inte enbart att man kan vara brottsoffer och målsägande i processen, om det blir en sådan, och få ett målsägandebiträde utan också att man kan få rätt till skadestånd och att man via IOM, International Organization for Migration, kan få hjälp med en rimlig etablering i sitt hemland med utbildning eller ett nytt yrke.

Polisens arbete med dessa frågor måste prioriteras ännu mycket mer. Jag vill hävda att detta är en form av organiserad verksamhet där man tjänar ännu mycket mer än på narkotika. Man kan alltså låta kvinnorna förbrukas gång på gång, medan narkotika ju försvinner och måste levereras åtskilliga gånger.

Jag menar att vi måste hitta många fler åtgärder. Det behövs kompetensutveckling så att man förstår vidden av det sexualiserade våldet på alla dess arenor för att kunna agera skickligt som polis eller samarbetspartner till polisen. Det gäller också att skapa tillit, och det gäller inte minst att vi måste agera ute i skolor och nå de unga så att de inte involveras i den här verksamheten utan att vi i stället, bland annat med hjälp av polisen i utbildningssituationer, kan skapa ett hopp om ett mycket bättre och tryggare samhälle där vi alla hjälps åt mot destruktiva och grymma krafter.

(Applåder)

Anf. 86 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! Det har nu gått drygt elva år sedan polisen gjorde den största organisationsförändringen sedan förstatligandet 1965. 21 länspolismyndigheter slogs samman, och Sverige fick en enda polismyndighet med sju regioner och ett antal nationella avdelningar, varav en nationell operativ avdelning, Noa.

Jag var själv till en del involverad i arbetet i Genomförandekommittén, vars bärande motto var ”En polis närmare medborgarna”. Många, inklusive undertecknad, var lite kritiska till delar i förändringen, men förslaget antogs av en enig riksdag och sjösattes den 1 januari 2015. Alla partier var alltså med på att vi skulle ha *en* polismyndighet.

Förändringen var i många avseenden relativt smärtsam och hade inledningsvis stor negativ påverkan på den operativa verksamheten. Det sågs som lite motsägelsefullt att man skulle verka för att komma närmare medborgarna och samtidigt centralisera verksamheten. Resultatet blev också inte helt oväntat det motsatta. Polisstationer har stängt ned på många orter, som nämnts här tidigare, och den lokala polisenärvaron har till stor del försämrats.

De brister som konstaterats och kritiserats av bland annat Riksrevisionen handlar om att polisen inte lyckats bemanna lokalpolisområdena i tillräcklig utsträckning och att det finns brister i utredningsverksamheten.

Herr talman! Mängdbrotten utgör i dag drygt 80 procent av alla anmälda brott. Det är vardagsnära brottslighet som kommer en nära inpå livet och får stor påverkan på tryggheten både för individen och i de bostadsområden där man har sitt boende.

Detta tillfogar brottsdrabbade stor skada och innebär en stor kränkning. Det handlar också ofta om brott som har en nära koppling till den grova organiserade brottsligheten. I dag räknar man faktiskt med att runt 40 procent av de polisanmälda brotten har koppling till gängkriminalitet och organiserad brottslighet. Runt 400 000 brott har alltså koppling till gängkriminalitet och organiserad brottslighet.

Vi kristdemokrater har under lång tid drivit på för att mängdbrottsligheten tydligt ska prioriteras. Det är oacceptabelt att ärenden läggs på hög. Vi kan dock konstatera att det finns en annan väg framåt, för om vi exempelvis tittar på butiksstölder och blickar söderut ser vi att uppklaringen för denna brottstyp ligger på över 80 procent i Tyskland. Där klarar man alltså upp 80 procent av butiksstölderna. Här i Sverige klarar vi upp kanske 5 procent – i bästa fall.

Detta är inte bra. Flera handlare som jag har mött säger att de har slutat anmäla butiksstölder eftersom alldeles för få brott leder till lagföring. Handlarna ser det som meningslöst att anmäla; man upplever att polisen rycker på axlarna och bara pliktskyldigt tar emot anmälan, som sedan skrivs av utan åtgärd. Tjuven blir inte lagförd utan kan lugnt fortsätta sitt värv.

Som kristdemokrat, herr talman, talar jag gärna om de värderingar som har byggt vårt samhälle starkt. I Sverige har vi en lång tradition av hög tillit till rättssystemet. Att polisen har tid att hantera vardagsbrottsligheten är fundamentalt för att bevara tilltron till rättsstaten – och ytterst tilltron till varandra som medmänniskor. Oavsett allvarlighetsgraden i det inträffade gör det nämligen något med oss att veta att rättskipningen inte fungerar som den ska. Maktlösheten blir påtaglig, och samtidigt blir signalen till brottslingen att det går att komma undan med brott. Det är en oroväckande utveckling.

Förtroendet för polisen är fortsatt högt. Polisen har faktiskt högst förtroende av alla myndigheter som man mäter. Men när man gör motsvarande mätning bland brottsoffer konstaterar man att bara 20 procent tycker att polisen gör ett effektivt arbete, och det är en siffra som vi måste ta på stort allvar.

Man kan konstatera, herr talman, att Polismyndighetens ledning är väl medveten om problemet. På uppdrag av regeringen har man nu vidtagit flera åtgärder inom ramen för ett större förändringsarbete som tar sikte på en ökad lokal närvaro och ökade insatser mot mängdbrotten. Vi måste verka för att en större andel av mängdbrotten prioriteras och att fler brott klaras upp, för brottsoffer får aldrig lämnas i sticket.

Herr talman! Det finns kanske en förklaring till att det ser ut som det gör. Det har nämnts härifrån talarstolen tidigare att en av orsakerna är att stora resurser binds upp av det dödliga skjutvapenvåldet, som vi fortsatt har problem med. Det är givetvis viktigt att man prioriterar den typen av

brott. Den tunga kriminaliteten har haft och ska givetvis ha mycket hög prioritet.

Den andra delen i det hela är att vi har fått en digitalisering av brottsligheten som i sig är utmanande. Även den har en stark koppling till mängdbrotten och tydliga band till gängkriminalitet och organiserad brottslighet. Det gäller inte minst bedrägeribrott, narkotikabrott och utpressning.

För att bekämpa den grova brottsligheten måste vi därför utreda även mängdbrotten när prognosen för lagföring är god och se till att gärningspersonerna lagförs. Inte minst handlar det om att fånga upp unga som är på väg in i kriminalitet. Det är med andra ord mycket angeläget att utreda och lagföra även i de här fallen.

Herr talman! Med detta sagt: Problembeskrivningen är väl känd av regeringen, och vi har nu en regering som gör det som krävs. Under mandatperioden har vi fått en ny och vassare lagstiftning på plats. Som har nämnts har polis och åklagare fått bättre verktyg, vilket i kombination med en ändrad arbetsmetodik resulterat i en markant ökad uppkläring av just de grova våldsbrotten.

Ett stort antal planerade grova brott har faktiskt också förhindrats genom tidiga ingripanden tack vare ökade möjligheter till användning av hemliga tvångsmedel. Vi ser nu också en minskning av det dödliga våldet, även om det så sent som i förrgår skedde en skjutning i Helsingborg som orsakade ett dödsfall och en allvarligt skadad. Det är alltså fortsatt ett problem, men trenden är nedåtgående. Det gäller dock att hålla i och hålla ut, för utifrån att ha pratat med polisen vet vi att det fortfarande bubblar under ytan. Mycket arbete återstår.

Vi genomför nu en offensiv mot brottsligheten med en ny straffrättsreform där hela brottsbalken ses över i syfte att skifta fokus från gärningsman till brottsoffer. Vi stärker det brottsförebyggande arbetet, sätter familjen i centrum och gör historiskt stora satsningar på hela rättsväsendet. Vi bygger ut polis och rättsväsen i rekordfart för att stärka utredningsverksamheten men också den lokala närvaron, som länge varit eftersatt.

Herr talman! Det räcker inte med polisen närvaro någon timme i veckan. Den bärande tanken med omorganisationen 2015 var att polisen ska finnas närmare medborgarna. Polisen ska vara synlig och ha god lokal- och personkännedom samt ett nära samarbete med kommun, näringsliv, föreningar och boenden. Sverige ska vara ett tryggt land oavsett var man bor.

Detta och mycket mer behövs. Kristdemokraternas intensiva arbete med att bekämpa brotten fortsätter – steg för steg, budget för budget och reform för reform. Du som brottsoffer ska kunna lita på Sverige igen.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet, herr talman.

(Applåder)

Anf. 87 ULRICA LILJEBERG (C):

Herr talman! Sverige nås om inte varje dag så åtminstone varje vecka av nyheter om skjutningar, sprängningar, mord och annat grovt våld. Vi hör om olika övergrepp och allvarliga brott. Brotten är alldeles för många och alldeles för grymma, och de är förödande både för enskilda och för oss som land.

Vi läser även i notiser eller kanske i sociala medier om mängdbrott som stölder, skadegörelse och hot – brott som inte ens får någon svart rubrik längre.

Polisen har en mycket viktig – många gånger avgörande – roll i att skapa och återskapa tryggheten. Jag vill därför ta tillfället i akt att tacka alla poliser och polisanställda för de insatser som de gör dygnet runt, året runt, för oss alla i Sverige. Ett stort tack till er!

Det var med sorg och bestörtning som vi i helgen kunde läsa i Svenska Dagbladet om de poliser som valt att själva avsluta sina liv. Jag har inte mer information än vad som står i tidningen, men givet det som har framkommit och den situation som vårt land befinner sig i känns det viktigt att lyfta det här i dagens debatt.

Det vi har är nämligen en verklighet där våra poliser möter grov brottslighet, gängvåld, relationsvåld och mängdbrott. De möter också all den psykiska ohälsa som finns i vårt samhälle. Detta sker samtidigt som Polismyndigheten växer enormt och varannan polis i dag har mindre än tio år i yrket.

Dessutom fattar vi från regering och riksdag beslut i rask takt – ibland kanske alltför rask. Det kommer nya lagar – komplicerade, avancerade lagar – och nya verktyg som ibland med bara någon dags varsel ska användas korrekt och rättssäkert av våra enskilda poliser. Jag säger inte att våra poliser inte klarar detta, men vi måste vara medvetna om att nuläget innebär en enorm press.

Till detta ska läggas att poliser inte kan koppla av helt efter jobbet, som vi andra ofta kan. De behöver förvisso inte vara i uniform eller befinna sig på jobbet, men de har en ständig skyldighet att ingripa vid brott både på och utanför jobbet. Det är en skyldighet som är unik för polisen.

Arbetet med en hållbar arbetsmiljö blir därför helt avgörande för att vi ska kunna bekämpa den brottslighet vi har i Sverige i dag. Utan poliser spelar nämligen inte de stora budgettillskotten och alla de nya verktygen – såsom biometri, hemliga tvångsmedel och förverkande – någon roll. I samband med att rikspolischef Petra Lundh kommer till utskottet nästa vecka kommer jag därför att ställa frågor särskilt om det som har framkommit och om polisens arbetsmiljöarbete.

Herr talman! Polisen styrs av lagar, budget och regleringsbrev. Polisen har också en vision: Vi gör hela Sverige tryggt och säkert. Som centerpartist vill jag lyfta fram detta med hela Sverige.

Regeringen lägger landsbygdspropositioner på riksdagens bord. Man säger att hela landet ska funka och att den statliga närvaron är viktig. Där nämns såklart också polisen. Men i Tidöregeringens Sverige stänger polisen på landsbygden. Trots historiskt stora satsningar på polisen stängs flera polisreceptioner på landsbygden. Befolkningen i bland annat Dalarna och Blekinge har fått besked om att deras möjligheter att fysiskt besöka polisen med fasta öppettider kommer att försvinna.

Jag tycker att det är bra med satsningar på förbättrad service per telefon och digitalt. Jag tror heller inte att vi ska ha polisstationer i varje kommun. Men när det gäller samhällsservice som pass och hittegods samt anmälningar av brott och iakttagelser är det helt avgörande med viss lokal närvaro och tillgänglighet.

Att hänvisas till en polisreception många mil och många timmar bort drabbar dessutom de resurssvagaste hårdast. Det är alltid personer med

funktionshinder, personer som är hänvisade till allmänna kommunikationer, personer som inte är digitala och personer som har andra utmaningar som drabbas hårdast av sådana här beslut.

En tillgänglig och närvarande polis bygger det förtroende som är avgörande för att förebygga och utreda brott. Jag vill passa på att ge en eloge till den föregående talaren, kristdemokraten Torsten Elofsson, som tog upp hur viktigt det är att komma åt mängdbrotten och att Sverige kan göra mer på det området. Kanske är det först den femte gången som du träffar en polisanställd som du vågar berätta att du är utsatt i ditt eget hem eller att du känner till någonting om lokal brottslighet. Förtroendet för polisen är helt avgörande. Polisens receptioner kan inte ensamma förväntas lösa allt det här, men receptionerna kan heller inte enbart ses som en försumbar del av en slimmad organisationskarta.

Herr talman! Vi från Centerpartiet har stått bakom den historiskt stora och välbehövliga ökning av resurserna till svensk polis som nu förverkligas. Polisen måste dock använda sina resurser på ett effektivt sätt och ägna sig åt rätt saker. Arbetet ska organiseras kostnadseffektivt, och flödet från misstanke om brott till verkställt straff kan effektiviseras.

Det avgörande är att polisen kan fokusera på sitt huvuduppdrag: det brottsbekämpande och brottsutredande arbetet. Det finns en rad uppgifter som i dag utförs av polisen som i stället skulle kunna utföras av andra.

Vi vet att omhändertaganden av personer med psykisk ohälsa och av påverkade personer tar mycket tid i anspråk, trots att det inte handlar om begångna brott eller brottsbekämpning. Dessa uppgifter borde rimligtvis kunna hanteras av andra huvudmän, åtminstone i mycket större utsträckning än i dag. Samtidigt skulle andra myndigheter på ett bättre sätt kunna bistå Polismyndigheten i det brottsförebyggande och brottsbeivrande arbetet. På så sätt skulle polisen kunna lägga mer tid och resurser på att hantera sitt kärnuppdrag.

Det här är utredningar och reformer som behöver genomföras och som Sverige behöver. Sverige kan mer.

Jag vill yrka bifall till reservation 7.

Anf. 88 MARTIN MELIN (L):

Herr talman! När jag stod här i talarstolen 2023 och vi skulle debattera motioner gällande polisen pratade jag i 18 minuter – sedan var vi tvungna att bryta för frågestund. Jag lovar att fatta mig mycket, mycket kortare i dag. Jag ska försöka att vara lite mer konkret.

Jag började med politiken för att jag upptäckte att saker och ting inom rättspolitik inte riktigt fungerade. Lagar och förordningar var föråldrade och verkningslösa. Inte otippat var det framför allt lagar som styrde polisens arbete som jag tyckte hade sina brister. Det var brister som bara politiken kunde ändra på. Jag var absolut inte ensam om att påtala de här bristerna; det var många andra poliser som gjorde det.

Hur mycket jag än skrev debattartiklar, gav intervjuer eller satt i morgonsoffor var det dock ingen i det här huset, eller i huset på andra sidan Strömmen, som lyssnade eller reagerade. Ingen lyssnade på poliserna på gatan, som dagligen såg hålen och bristerna i lagstiftningen och som såg hur lagstiftningen i vissa fall gjorde att den brottsbekämpande verksamheten inte fungerade effektivt utan var uddlös. Kriminella kom undan. Det var varken svårt eller jobbigt att vara kriminell.

Det här var poliser som såg hur bättre lagstiftning och bättre verktyg skulle kunna göra att fler brott förhindras eller till och med klaras upp. Det enda som krävdes var nya lagar eller en förbättring av den befintliga lagstiftningen.

Jag vill påstå att det vi ser i dag – den organiserade brottsligheten, gängkriminaliteten och allt fler unga som dras in i kriminalitet – är ett resultat av en historiskt sett urusel rättspolitik. Men, herr talman, nu är jag här. Nu är jag engagerad i politiken, och jag känner någonstans att jag är i en position där jag faktiskt kan påverka. Jag är glad över att vara det under en period då vi äntligen har en regering som faktiskt vill göra skillnad. Det är inte en regering som bara pratar om att göra skillnad och tillsätter utredningar utan en regering som faktiskt vill göra skillnad och som också gör skillnad.

Vi har ett justitiedepartement som jobbar dygnet runt, med personal som är kunnig och ambitiös och som, misstänker jag, har den kontakt med verkligheten som jag tror tidigare har saknats på Justitiedepartementet.

Vi har för en gångs skull en justitieminister som på riktigt vill göra skillnad och som inte bara vill ha ett ämbete och en titel.

Gång på gång levererar Tidösamarbetet, med den ena reformen efter den andra, nya och effektiva lagar samt bra och efterlängttade verktyg till de brottsbekämpande myndigheterna. Inte minst får tullen nu vara den spjutspets mot smuggling som jag tycker att man ska vara. Kriminalvården får äntligen börja bygga och får äntligen börja anställa mer personal. Vi blir också fler poliser – antalet poliser per invånare är nu större än vad det varit de senaste 20–25 åren.

Vi har en regering som lyssnar, som tar in och som levererar. Det är förvisso en leverans som jag gärna hade sett redan för 20 år sedan.

(Applåder)

Anf. 89 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Jag tänkte framför allt tala om det som vår reservation 10, som jag vill yrka bifall till, handlar om.

Missbruk av narkotika är en källa till många allvarliga samhällsproblem. Handel med narkotika driver kriminalitet. Missbruk av olika droger skadar och dödar människor, både dem som använder narkotika själva och dem som finns runt omkring. Det ligger alltså i samhällets intresse att med politiska styrmedel försöka minska skadan.

Då blir frågan om vi bedriver den effektivaste politiken för att uppnå detta. Det har ifrågasatts av många olika aktörer. Bland annat kan jag nämna Narkotikautredningen, som i sitt slutbetänkande *Vi kan bättre!* Föreslog att regeringen skulle överväga att föreslå riksdagen att ändra målet för narkotikapolitiken som helhet från "ett samhälle fritt från narkotika" till "ett samhälle med minskade skador av narkotika". Miljöpartiet menar att detta är ett förslag som man skulle kunnat ta vidare.

Narkotikapolitiskt Center, NPC, kritiserade i somras Straffreformutredningen för att man valde att inte stärka möjligheten till vårdinriktad påföljd när någon med narkotikaberoende döms för ringa narkotikabrott. NPC förordar inte legalisering eller generell avkriminalisering utan smartare påföljder som träffar mer rätt än enbart böter.

NPC pekar på Narkotikautredningens förslag att låta Polismyndigheten utveckla verktyget rapportteftergift oftare vid ingripande mot personer med beroende eller vid överdostillfällen som en väg att gå.

NPC menar att detta skulle få positiva effekter och konstaterar också att Narkotikautredningen inte hade möjlighet att föreslå ändringar i straffrätten på det sätt som Straffreformutredningen hade. NPC vill därför att en ny utredning tillsätts i syfte att lägga fram förslag om hur personer med beroendesjukdom i framtiden kan få annan påföljd än böter i form av någon typ av stöd eller behandling.

Vi i Miljöpartiet instämmer i att detta vore en positiv reform, men vi vill också att en ny utredning ska få i uppgift att förutsättningslöst utreda lagstiftningen på narkotikaområdet för att säkerställa att den är effektiv och bidrar till att uppnå målet om ett samhälle där skadorna av narkotikan minskar.

Därför yrkar jag bifall till reservation 10, som handlar om detta.

Herr talman! Under förra mandatperioden påbörjades den största tillväxten av Polismyndigheten någonsin. Det arbetet måste nu fortsätta. Det behövs fler välutbildade poliser och fler civila handläggare samtidigt som villkoren för dagens poliskår måste stärkas så att fler vill stanna i yrket. Det är tydligt i dagens debatt att flera kollegor i utskottet har sett samma behov.

Det är viktigt att polisen har goda förutsättningar att arbeta brottsförebyggande och trygghetsskapande, och för det behövs en ökad lokal polisiär närvaro i hela landet. Också detta har betonats av tidigare debattörer. Inte minst behövs detta i storstadsregioner och särskilt utsatta områden.

Miljöpartiet vill att det utbildas och anställs fler områdespoliser som kan fokusera på att arbeta långsiktigt, bygga relationer och öka människors tillit till polis och rättsväsen. På så sätt ökar vi tryggheten på gator och torg, stärker polisens förmåga att förhindra och upptäcka brott och underlättar människors möjlighet att komma i kontakt med polisen. Av detta skäl skrev vi särskilt att 500 miljoner kronor av anslaget till Polismyndigheten ska gå till att utbilda och anställa fler områdespoliser och mer civil personal. Vi har alltså samma nivå i vår budget som regeringen men vill särskilt peka ut att pengar ska satsas på just detta.

Miljöpartiet anser också att det är viktigt att arbeta för att stärka hela allmänhetens förtroende för polisen – detta bland annat för att säkerställa att brottsutsatta inte avstår från att anmäla brott. Som ett led i arbetet med detta borde insatserna som görs för att de som arbetar som poliser ska spegla befolkningen avseende kön och etnicitet intensifieras. En bred rekryteringsbas ger också bättre möjligheter för att polisen har rätt kompetens avseende kulturell och språklig förståelse med de förbättrade förmågor detta ger i såväl det brottsbekämpande som det förebyggande arbetet.

Herr talman! Detta breda betänkande innehåller ganska många angelägna frågor, och jag vill nämna ytterligare några av dem.

Miljöpartiet anser att arbetet med att bekämpa den ekonomiska brottsligheten borde intensifieras. Detta krävs inte minst för att förbättra möjligheterna att komma åt den organiserade brottsligheten. Kriminella nätverk tvättar pengar, undviker skatt och bedriver tvivelaktiga verksamheter. Att se och förstå de företag som på ytan bedriver helt legitim verksamhet men samtidigt fyller centrala funktioner i det kriminella ekosystemet är svårt

och kräver en särskild, ofta ingående branschkunskap och riktade verktyg och förmågor. Vi vill därför se en satsning på att utveckla Ekobrottsmyndighetens verksamhet ytterligare, och vi anser att möjligheten att inrätta en nationell insatsstyrka mot ekobrott bör utredas.

Miljöpartiet vill också att hotet från våldsbejakande extremism tas på allvar. En särskild fråga gäller fenomenet med så kallade aktivklubbar. Säkerhetspolisen beskriver att aktivklubbarna har en tydlig koppling till våldsbejakande högerextremism. Antalet aktiviteter fördubblades i landet under förra året, och Aktivklubb Sverige fortsätter att växa. Verksamheterna är inte alltid enkla att avslöja, och kommuner som hyr ut exempelvis gym eller andra idrottslokaler behöver fler verktyg för att upptäcka och stänga ned verksamheter. Nätverket har också visat sig komma nära beslutsfattare på alla högsta nivå. Vi efterlyser en samlad kunskap om aktivklubbarnas, högerextremismens och andra extrema rörelsers utbredning i Sverige i dag, inte minst för att kunna uppdatera lagstiftningen på området.

Anf. 90 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Herr talman! Förra helgen drog herrallsvenskan i fotboll äntligen igång, men utöver att det inte har gått så bra för mitt lag Halmstads Bollklubb i de första två omgångarna är det en helt annan sak som har tagit mycket av medieutrymmet efter de första två omgångarna: matchavbrotten och användandet av pyroteknik på många av läktarna.

Svensk supporterkultur håller världsklass. Under flera år har vi sett ökade åskådarantal inom de flesta elitidrotter, och kvinnor och barnfamiljer hör till de snabbast växande supporterskarorna. Vad gäller tifon och sånger kan få länders supportrar mäta sig med exempelvis de svenska fotbollsklubbarnas, vilket premiäromgången av allsvenskan än en gång bevisade.

Idrottsföreningarna och de supporterrörelser som är kopplade till dem är centrala delar av det svenska föreningslivet och civilsamhället och är arenor för både socialt sammanhang och utveckling i demokratiskt hantverk för hundratusentals svenskar. Att värna och vårda den positiva supporterkulturen är därför något som alla borde sträva efter. Samtidigt ska alla besökare också känna sig trygga och säkra på och kring våra arenor, och matcher måste kunna genomföras utan långa avbrott.

Ska vi uppnå båda de målen, herr talman, är en sak uppenbar enligt mig och Miljöpartiet: Det är dags att vi inför säkra zoner för pyroteknik på svenska arenor. Jag vet att det är en kontroversiell ståndpunkt. Många åskådare känner oro för att stå i närheten av brinnande instrument, och röken kan både göra det svårt att se vad som händer på planen och skapa obehag vid inandning. Jag fick själv en bengal kastad mot mig av en alkoholpåverkad åskådare när jag var i tonåren, så jag har full respekt för den oro många känner.

Men det är också därför jag tycker att det är så viktigt att vi kommer någonvart i den här frågan, för sanningen är att pyrotekniken inte kommer att försvinna från våra läktare. Det visar säsongens första matcher tydligt. Faktum är att en stor grupp supportrar och spelare tycker att pyroteknik bidrar till en bättre stämning och inramning kring matcherna och är positiva till att använda dem trots att det är olagligt.

För mig är det då självklart att vi behöver hitta en annan väg framåt för att säkerställa att den pyroteknik som kommer att brännas används på ett så säkert sätt som möjligt och på ett sätt som minskar risken för avbrott i matcher och obehag för åskådare som inte deltar i brännandet. Skademinimering, inte nolltolerans, behöver vara vägen framåt.

I Norge beslutade regeringen 2024 att ge det norska fotbollsförbundet dispens vad gäller användningen av viss pyroteknik, som bloss och rök, på norska läktare. Supportrar får, inom tydligt avgränsade områden av arenorna, tända pyrotekniska produkter av godkända märken och sorter. Det ska göras en risk- och sårbarhetsanalys och en brandsäkerhetsanalys före match, och den som använder pyroteknik ska vara nykter och över 18 år, ha utbildning och vara identifierbar.

Fördelarna med detta system är många. Genom att på förhand välja ut inom vilka områden på arenan som det får tändas bengaler blir det möjligt för åskådare att välja bort att stå eller sitta på sektioner där de kan utsättas för rök.

Det kan säkerställas att de områden på läktarna som väljs ut för pyroteknik är de platser där risken för olyckor eller ovälkommen rökutveckling är som lägst, och det kan säkerställas att de pyrotekniska produkter som används på läktarna är de som är mest lämpade utifrån hälso- och säkerhetsskäl.

Genom att användarna är både utbildade och lätta att identifiera minskar risken för skador på dem och omgivningen, och även problemet med maskering på läktarna borde minska i och med att användarna av pyroteknik inte längre skulle begå ett lagbrott som de vill undgå bestraffning för.

Beslutet i Norge har varit lyckat, och jag är stolt över att Miljöpartiet är det första parti som har tagit ställning för att säkra zoner för pyroteknik bör införas även i Sverige. Det är bra att Håbinetteutredningen slängts i papperskorgen, men det är tydligt att något behöver göras för att stärka tryggheten på arenorna utan att slå undan benen för den positiva supporter-kulturen. Laglig pyroteknik under ordnade former är vägen framåt.

Herr talman! Jag vill kort passa på att lyfta upp problemet med vansinneskörningar, som plågar många städer, inte minst min hemstad Malmö. Bilar som kör alldeles för fort eller som har utrustats med modifikationer för att låta extra mycket skapar stor otrygghet och oro bland boende och försvårar nattsömnen för många.

Malmö stad har satt upp flera så kallade bullerkameror, som med avancerad teknik och AI kan identifiera exakt vilka bilar som bullrar, mäta hastigheten och köra registreringsnumret mot Trafikverkets register. Detta är en teknik som fungerar väldigt väl i bland annat Paris. Svenska kommuner har dock ingen rätt att vare sig ta del av specifika detaljer för dessa uppgifter eller dela dem med polisen, och polisen har inte rätt att använda sig av uppgifterna för att lagföra de bilister eller fordonsägare vars bilar är olagligt högljudda eller kör för fort.

I en interpellationsdebatt med mig i november förra året meddelade justitieminister Gunnar Strömmer att den nya lagen om informationsutbyte mellan myndigheter skulle innebära att kommuner som Malmö stad skulle få möjlighet att dela med sig av information från bullerkameror till polisen.

En ny rättslig analys från Malmö stad konstaterar dock att fastän kommunen nu får dela med sig av information från bullerkamerorna om antalet bulleröverträdelser och hastighetsöverträdelser får kommunen med gällan-

de lagstiftning fortfarande inte samla in personuppgifter i form av bilar registreringsnummer eller koppla dessa till trafiköverträdelser. För detta skulle det krävas ytterligare lagändringar som medger att kommuner får lov att genomföra trafikövervakning i detta syfte och samla in personuppgifter.

Analysen konstaterar också att även om kommuner hade fått dela uppgifter om överträdelser med Polismyndigheten hade polisen inte fått lagföra överträdelserna då straffrättsligt ansvar för exempelvis hastighetsöverträdelser och andra liknande förseelser faller på fordonets förare, inte på fordonets ägare. Polismyndigheten hade därmed inte haft nytta av uppgifter om vilket fordon som kört för fort eller bullrat för det specifika syftet att lagföra överträdelser. För att kunna använda uppgifterna skulle lagstiftningen gällande det straffrättsliga ansvaret behöva ändras så att detta faller på fordonets ägare, inte på föraren, som i dag.

Regeringens främsta och hittills enda åtgärd mot vansinneskörningarna, som dessutom bara var en bieffekt av en annan lag med ett annat syfte, kommer därmed att göra väldigt liten nytta i kampen mot ligisterna.

Regeringen behöver ta ett betydligt mer aktivt ansvar för bekämpandet av vansinneskörningarna i våra städer, och det absolut minsta man kan kräva är att kommunerna ska få lov att samla in och dela med sig av alla relevanta data från bullerkameror till polisen och att polisen ska få lov att använda dessa data till att lagföra ligisterna. Malmöborna förväntar sig att alla partier tar det här problemet på allvar.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 april.)

§ 9 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

- 2025/26:233 Nya regler mot bedrägerier och annat vilseledande genom elektroniska kommunikationer
- 2025/26:234 En ny lag om kommunal hamnverksamhet
- 2025/26:237 En betald polisutbildning
- 2025/26:238 Ny myndighet för miljöprövning
- 2025/26:239 Vindkraft i kommuner
- 2025/26:240 Nya lagar om elsystemet
- 2025/26:243 Förbättrade regler för svensk tonnagebeskattning

Skrivelse

- 2025/26:245 Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck

Redogörelse

- 2025/26:RR4 Riksrevisionens redogörelse för granskningen av Årsredovisning för staten 2025

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 april

2025/26:703 Regeringens arbete med EU:s utsläppshandel

av *Åsa Westlund* (S)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister

Johan Britz (L)

2025/26:704 Initiativ för The Swedish Proposal och EU:s utsläppshandel

av *Matilda Ernkrans* (S)

till EU-minister Jessica Rosencrantz (M)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 20.32.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 5 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 37 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 74 (delvis) och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	2
§ 5 Riksrevisionens rapport om miljöräddning vid stora olyckor till sjöss.....	3
Försvarsutskottets betänkande 2025/26:FöU11	3
Anf. 1 HANNA WESTERÉN (S)	3
Anf. 2 HELENA BOUVENG (M)	4
Anf. 3 HANNA GUNNARSSON (V)	5
(Beslut skulle fattas den 15 april.)	7
§ 6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering	7
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU11	7
Anf. 4 ANN-CHRISTINE FROHM (SD)	7
Anf. 5 SOFIA AMLOH (S)	9
Anf. 6 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	11
Anf. 7 SOFIA AMLOH (S) replik	11
Anf. 8 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	12
Anf. 9 SOFIA AMLOH (S) replik	12
Anf. 10 MERIT FROST LINDBERG (M)	13
Anf. 11 SOFIA AMLOH (S) replik	14
Anf. 12 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	15
Anf. 13 SOFIA AMLOH (S) replik	15
Anf. 14 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	16
Anf. 15 HELENA VILHELMSSON (C) replik	16
Anf. 16 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	17
Anf. 17 HELENA VILHELMSSON (C) replik	17
Anf. 18 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	18
Anf. 19 MAJ KARLSSON (V)	18
Anf. 20 CAMILLA RINALDO MILLER (KD)	20
Anf. 21 SOFIA AMLOH (S) replik	21
Anf. 22 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik	21
Anf. 23 SOFIA AMLOH (S) replik	21
Anf. 24 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik	22
Anf. 25 HELENA VILHELMSSON (C) replik	22
Anf. 26 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik	23
Anf. 27 HELENA VILHELMSSON (C) replik	23
Anf. 28 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik	24
Anf. 29 HELENA VILHELMSSON (C)	24
Anf. 30 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	26
Anf. 31 HELENA VILHELMSSON (C) replik	27
Anf. 32 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	27
Anf. 33 HELENA VILHELMSSON (C) replik	28
Anf. 34 LEILA ALI ELMI (MP)	28
Anf. 35 SARA GILLE (SD)	29
Anf. 36 SOFIA AMLOH (S) replik	31
Anf. 37 SARA GILLE (SD) replik	31

Anf. 38	SOFIA AMLOH (S) replik.....	32
Anf. 39	SARA GILLE (SD) replik.....	32
Anf. 40	CICZIE WEIDBY (V).....	32
Anf. 41	JAMAL EL-HAJ (-).....	33
	(Beslut skulle fattas den 15 april.).....	35
§ 7	Arbetsmiljö.....	35
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU12.....	35
Anf. 42	MAGNUS PERSSON (SD)	35
Anf. 43	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	37
Anf. 44	MAGNUS PERSSON (SD) replik	38
Anf. 45	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	38
Anf. 46	MAGNUS PERSSON (SD) replik	38
Anf. 47	JOHANNA HARALDSSON (S)	39
Anf. 48	SAILA QUICKLUND (M) replik.....	41
Anf. 49	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	42
Anf. 50	SAILA QUICKLUND (M) replik.....	42
Anf. 51	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	43
Anf. 52	TREDJE VICE TALMANNEN	43
	(forts.).....	43
	Ajournering.....	43
	Återupptaget sammanträde.....	43
§ 7	(forts.) Arbetsmiljö (forts. AU12)	44
Anf. 53	MAGNUS PERSSON (SD) replik	44
Anf. 54	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	44
Anf. 55	MAGNUS PERSSON (SD) replik	44
Anf. 56	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	45
Anf. 57	SAILA QUICKLUND (M)	45
Anf. 58	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	47
Anf. 59	SAILA QUICKLUND (M) replik.....	47
Anf. 60	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	48
Anf. 61	SAILA QUICKLUND (M) replik.....	48
Anf. 62	CICZIE WEIDBY (V).....	49
Anf. 63	SAILA QUICKLUND (M) replik.....	51
Anf. 64	CICZIE WEIDBY (V) replik	51
Anf. 65	SAILA QUICKLUND (M) replik.....	52
Anf. 66	CICZIE WEIDBY (V) replik	52
Anf. 67	YUSUF AYDIN (KD).....	52
Anf. 68	MARTINA JOHANSSON (C).....	54
Anf. 69	ADRIAN MAGNUSSON (S)	55
Anf. 70	MAGNUS PERSSON (SD) replik	57
Anf. 71	ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	57
Anf. 72	MAGNUS PERSSON (SD) replik	58
Anf. 73	ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	58
	(Beslut skulle fattas den 15 april.).....	58
§ 8	Polisfrågor.....	59
	Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU16.....	59
Anf. 74	MATS HELLHOFF (SD).....	59
Anf. 75	PETTER LÖBERG (S)	60
Anf. 76	TORSTEN ELOFSSON (KD) replik.....	63
Anf. 77	PETTER LÖBERG (S) replik	64

Anf. 78	TORSTEN ELOFSSON (KD) replik.....	64
Anf. 79	PETTER LÖBERG (S) replik.....	65
Anf. 80	MARTIN MELIN (L) replik.....	65
Anf. 81	PETTER LÖBERG (S) replik.....	66
Anf. 82	MARTIN MELIN (L) replik.....	66
Anf. 83	PETTER LÖBERG (S) replik.....	67
Anf. 84	CHARLOTTE NORDSTRÖM (M).....	67
Anf. 85	GUDRUN NORDBORG (V).....	69
Anf. 86	TORSTEN ELOFSSON (KD)	71
Anf. 87	ULRIKA LILJEBERG (C)	73
Anf. 88	MARTIN MELIN (L)	75
Anf. 89	ULRIKA WESTERLUND (MP)	76
Anf. 90	MALTE TÄNGMARK ROOS (MP).....	78
	(Beslut skulle fattas den 15 april.).....	80
§ 9	Bordläggning.....	80
§ 10	Anmälan om frågor för skriftliga svar	81
§ 11	Kammaren åtskildes kl. 20.32.	81